

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

**Od „pospolitosti“ ke „společnosti“- Územní proměny
Řep a jejich vliv na každodennost místních obyvatel od
druhé poloviny 20. století**

Bc. Gabriela Martincová

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Gabriela Martincová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Od „pospolitosti“ ke „společnosti“- Územní proměny Řep a jejich vliv na každodennost místních obyvatel od druhé poloviny 20. století

Název anglicky

From Gemeinschaft to Gesellschaft: Transformation of Prague Řepy since the second half of the 20th century and its influence on everyday life of local people

Cíle práce

Diplomová práce je zaměřena na územní proměny Řep a jejich vliv na každodennost místních obyvatel od druhé poloviny 20. století. Historie vesnice Řepy se datuje již od 13. století, od šedesátých let minulého století si tato samostatná obec prošla významnými územně samosprávnými změnami. V dnešní době jsou řepy Řepy součástí katastrálního území Prahy a tvoří území městské části Praha 17 v městském obvodu Praha 6. Cílem práce je zjistit, jak tyto procesy a s nimi spojené změny zasáhly do společenského vývoje a každodennosti obyvatel Řep, zda lze hovořit o přechodu z „pospolitosti“ do „společnosti“ (F. Tönnies), resp. společnosti „venkovského“ typu ke společnosti „městské“, nebo se aspekty obou těchto typů prolínají.

Metodika

Metodika diplomové práce bude založena na kvalitativním výzkumu. Během výzkumného šetření bude aplikována metoda orální historie (orálně historické rozhovory s obyvateli Řep) v kombinaci s archivním výzkumem se zaměřením na rešerše místních kronik, případně dobového tisku. Závěry diplomové práce budou formulovány na základě syntézy poznatků z teoretických východisek a výsledků empirického šetření.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran.

Klíčová slova

Řepy, Praha 17, každodennost, urbánní antropologie, terénní výzkum, orální historie, archivní výzkum

Doporučené zdroje informací

HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA, BRONCOVÁ, Dagmar, ed. Kniha o Řepích. Praha: MILPO, 2006. ISBN 80-87040-02-3.

HÁJEK, Jaroslav. Řepy krásné, Řepy mé. Praha: Galerie EfEf s. r. o. ve spolupráci s MČ Praha 17, 2018. ISBN 978-80-905787-7-7.

KUČERA, Antonín. Tisíc let obce Řepy (993-1993). Praha: Místní národní výbor (Praha-Řepy), 1990.

LINHARTOVÁ, Michaela. Řepy v proměnách času. Praha: Městská část Praha 17, 2014.

LIN, Jan a Christopher MELE. The Urban Sociology Reader. Abingdon: Routledge, 2005. ISBN 0-415-32342-8.

SOUKUPOVÁ, Blanka, Miroslav HROCH a Peter SALNER. Úvod do urbánní antropologie. Praha: Fakulta humanitních studií v Praze, 2012. ISBN 978-80-87398-32-6.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Sandra Kreisslová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 20. 10. 2020

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 10. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Od „pospolitosti“ ke „společnosti“- Územní proměny Řep a jejich vliv na každodennost místních obyvatel od druhé poloviny 20. století" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 03. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí práce PhDr. Sandře Kreisslové, Ph.D. za odborné vedení, vstřícný přístup a věcné připomínky při psaní diplomové práce. Poděkování patří také mé rodině, přátelům a kolegům v práci za jejich podporu a toleranci. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat pamětníkům a pamětnicím za jejich čas a důvěru, kterou mi věnovali.

Od „pospolitosti“ ke „společnosti“- Územní proměny Řep a jejich vliv na každodennost místních obyvatel od druhé poloviny 20. století

Abstrakt

V dnešní době Řepy tvoří území městské části Praha 17, v městském obvodu Praha 6. Jejich historie sahá do roku 993 n. l., kdy byly údajně darovány nově vzniklému Břevnovskému klášteru. Řepy byly zemědělskou oblastí, ve které se žilo venkovským způsobem života. V roce 1968 ale byly v důsledku bytové krize připojeny k Praze a následně zde byl od roku 1980 budován rozsáhlý sídlištní komplex. S výstavbou sídliště došlo k zásadním demografickým změnám a s tím i ke změnám ve způsobu soužití místních obyvatel. Diplomová práce se snaží reflektovat proměnu každodennosti a společenského vývoje zkoumané lokality v době od druhé poloviny 20. století z pohledu samotných řepských obyvatel. Pamětnická perspektiva byla získána pomocí tematicky zaměřených orálně-historických rozhovorů. Jako doplňkovou metodou výzkumu byla obsahová analýza archivních dokumentů a také tištěných a elektronických dokumentů spojených s tématem práce.

Klíčová slova: Řepy, Praha 17, každodennost, urbánní antropologie, orální historie, archivní výzkum

From Gemeinschaft to Gesellschaft: Transformation of Prague Řepy since the second half of the 20th century and its influence on everyday life of local people

Abstract

Řepy forms the territory of Prague 17 in the Prague 6 district. Their history dates back to 993 AD when they were donated to the newly established Břevnov Monastery. Řepy used to be an agricultural area with a rural way of life. In 1968 they were annexed to Prague as a result of the housing crisis and then was building a large housing estate complex since 1980. Following this construction, demographic changes have taken a place there and with it changes in the way the locals live together. The diploma thesis tries to reflect the change in everydayness and the social development of the studied locality in the period from the second half of the 20th century from the point of view of the inhabitants themselves. The witness perspective was acquired through thematically focused oral-historical interviews. As an additional research method was the content analysis of archival documents as well as printed and electronic documents related to the topic of the thesis.

Keywords: Řepy, Prague 17, everydayness, urban anthropology, oral history, archival research

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Cíl práce a metodika	8
3 Teoretická východiska	14
3.1 Paměť a vzpomínání.....	14
3.2 Proměny chápání společnosti	15
3.3 Sociální prostředí	22
3.4 Sociální kapitál.....	23
3.5 Sociální klima.....	25
3.6 Mezilidské vztahy a interakce	26
3.7 Každodennost.....	28
4 Empirická část.....	31
4.1 Historický exkurz	31
4.1.1 Kdy Řepy vznikly a kdo je vlastnil?	31
4.1.2 Rozdělení na dolní Řepy a Bílou Horu, aneb „hornáci a „dolňáci“	36
4.2 Každodennost řepských obyvatel.....	39
4.2.1 Občanská vybavenost a pracovní příležitosti.....	39
4.2.2 Škola	47
4.2.3 Volný čas a místa setkávání	54
4.2.4 Sousedské vztahy a interakce	65
4.2.5 Percepce vztahů mezi starousedlíky a nově příchozími	72
4.2.6 Přicházející změny s připojením k Praze a se stavbou sídliště.....	75
5 Zhodnocení výsledků	80
6 Závěr.....	84
7 Seznam použitých zdrojů	86
7.1 Knižní zdroje.....	86
7.2 Periodika	88
7.3 Elektronické zdroje	89
7.4 Zákony a normy	91
7.5 Archivní prameny.....	91
7.6 Orální prameny.....	91
8 Přílohy	93
8.1 Fotodokumentace zkoumané oblasti	93
8.2 Ostatní dokumenty	96

Seznam obrázků

Obrázek 1. Vliv sociálního klima na komunitní vazby	26
Obrázek 2 Maslowova pyramida potřeb	27
Obrázek 3 Katastrální mapy – výřez císařského otisku katastrálního měření z roku 1840 zobrazuje Řepy jako malou dědinu při západním okraji Prahy.	31
Obrázek 4 Vývoj počtu obyvatel s hlášeným trvalým pobytem	34
Obrázek 5 Strom života z 31. 12. 2016.....	35
Obrázek 6 Katastrální mapy – aktuální podoba Řep	36
Obrázek 7 Dokument o shromáždění Školského spolku pro Řepy a Zličín ve věci přístavby obecné školy v Řepích	49
Obrázek 8 Sousedská slavnost Řepská lípa	64
Obrázek 9 Stoletá lípa – dnes a tehdy	78

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1 Seznam narátorů a narátorek.</i>	11

1 Úvod

Řepy v dnešní době tvoří území městské části Praha 17, v městském obvodu Praha 6. Leží na západním okraji hlavního města a sousedí s pražskými částmi jako Ruzyně, Břevnov, Motol či Stodůlky. Jejich historie sahá až do roku 993 n. l., kdy byly údajně darovány nově vzniklému Břevnovskému klášteru. Dnes hojně osídlená pražská část byla ještě v nedávné době zemědělskou oblastí, kde se pěstovaly obilniny, kukuřice, cukrová řepa a kde se žilo venkovským způsobem života. Ve druhé polovině 20. století vrcholila v hlavním městě Praha bytová tíseň. Jedním z řešení byla výstavba rozsáhlých bytových komplexů na volných místech po obvodu města. V souvislosti s těmito výstavbami docházelo k rozšiřování území Prahy, a tak se i tehdejší ves Řepy stala v roce 1968 její součástí. Rozhodnutí o připojení Řep k hlavnímu městu přineslo obci mnoho změn. Jednou z nejvýraznějších byla výstavba sídliště Řepy, probíhající od roku 1980, která přinesla zásadní demografické změny a s tím i způsob soužití obyvatel.

Předkládaná diplomová práce zabývající se územními proměnami Řep a jejich vlivem na každodennost místních obyvatel od druhé poloviny 20. století, je členěna na dvě hlavní části. V první bude jasně stanoven cíl práce, výzkumné otázky a metodika, jakou bylo v rámci výzkumu postupováno. Následují teoretická východiska, kde budou představeny hlavní pojmy a koncepty související s daným tématem; jedná se o paměť a vzpomínání, proměny chápání společnosti, sociální prostředí, sociální kapitál, sociální klima, mezilidské vztahy a interakce a každodennost.

Druhá část práce, složená ze dvou hlavních kapitol, obsahuje výsledky provedeného výzkumu. První kapitola seznamuje s krátkým historickým exkurzem zkoumané lokality, jejím základním demografickým vývojem a místním rozdělením Řep na dolní Řepy a Bílá Hora. Druhá kapitola se věnuje reflexi každodenního života řepských obyvatel a přiblížení jeho jednotlivých aspektů, jako jsou pracovní příležitosti, občanská vybavenost, škola, volný čas a místa setkávání či sousedské vztahy. Poté následují podkapitoly týkající se percepce vztahů mezi původním obyvatelstvem a nově přichozími a urbanistických změn přicházejících s výstavbou sídliště.

2 Cíl práce a metodika

Diplomová práce se věnuje městské části Řepy – Praha 17 v době, kdy procházely územní proměnou. Dle francouzského sociologa Lefebvrehého je lidské soužití tvořeno třemi složkami: práce, rodina a soukromý život, volný čas. Chtěla jsem tedy ověřit nedávnou minulost Řep jako soběstačné vesnice, která svým obyvatelům poskytla zdroj obživy, práci, výchovu, ubytování a kulturní život. Po připojení k Praze jsem očekávala pozvolnou difuzi městského způsobu života. Předpokládala jsem, že hlavním milníkem vývoje Řep byla výstavba sídliště, která z původního starousedlického řepského obyvatelstva udělala minoritu a která jim přinesla městský způsob života, jemuž se nakonec všichni postupně přizpůsobili.

Cílem práce je zjistit, jak vybraní pamětníci a pamětnice reflektují proměnu každodenního života ve zkoumané lokalitě v době od druhé poloviny 20. století. Daná problematika byla zjišťována z perspektivy pamětníků a pamětnic, jejichž reflexe byly zasazeny do čtyř časových intervalů představujících jednotlivé milníky tak, abychom získali co nejucelenější obraz. První interval je zasazen do období mezi lety 1950-1968, kdy byly Řepy vesnicí. Druhý časový interval 1968-1981 je obdobím připojení k Praze a před stavbou sídliště. Třetí interval je zasazen do doby stavby sídliště, tedy do období mezi lety 1981-2000 a čtvrtý od roku 2000 do současnosti, již po dokončení výstavby sídliště.

Hlavní výzkumná otázka zní: *Jaká je pamětnická reflexe proběhlých změn ve zkoumané lokalitě?* K dosažení cíle práce byly rovněž stanoveny výzkumné podotázky:

- *Jak pamětníci a pamětnice reflektují proměnu každodennosti?*
- *Jak se proměnil původní ráz Řep?*
- *Jak pamětníci a pamětnice reflektují proměnu společenského vývoje?*

Práce byla vypracována na základě metod kvalitativního výzkumu za využití triangulace výzkumných metod. V rámci výzkumu byla jako hlavní výzkumná metoda použita metoda orální historie, která byla doplněna o obsahovou analýzu archivních, tištěných a internetových dokumentů.

Prioritní výzkumnou metodou diplomové práce se stala orální historie, která hraje nezastupitelnou roli zejména tam, kde je řada pramenů z různých důvodů nepřístupná nebo

byla zničena. Významnou roli ale hraje také u některých klíčových událostí, které nebyly písemně zaznamenány. K vyplnění těchto mezer přispívají vzpomínky a vyprávění účastníků, díky kterým spolu s ostatními prameny můžeme dojít k analýze historických faktů. Prioritou orální historie však není získávání faktů, je jí samotný subjekt rozhovoru a jeho individuální sdělení, osobní prožitky, rozhodování v každodenní situacích atd.¹

Orální historie je metodou, která je využívána různými obory společenských věd a humanitních věd. Snaží se reflektovat dějiny „malé“, individuální prožitky, každodennost a zároveň i prameny a výsledky bádání získaných jinými cestami, jako například pomocí archivního výzkumu či analýzou dobových pramenů. Obecně se orálně-historický rozhovor skládá ze dvou částí; narativního životopisného vyprávění a polostrukturovaného rozhovoru.²

Rozhovory pořizované pro tuto práci probíhaly od 13. 08. 2021 do 21. 10. 2021. Získání kontaktů na informátory nebylo jednoduché. Byla jsem si vědoma, že jsem pro tento přístup zvolila nejzazší termín, jelikož pamětníků a pamětnic doby před připojením Řep k Praze žije velice málo. Výzkumný vzorek byl získán skrze sociální síť Facebook, přes úřad městské části Praha 17, který poskytl kontakt na jednoho ze starousedlíků a dále pomocí techniky sněhové koule, kdy se narátoři a narátorky tzv. nabalují na základě doporučení od předchozích narátorů a narátorek. Kontaktáž byla ztížena probíhající pandemií viru COVID-19, v důsledku které byl výzkum na pár měsíců pozastaven, jelikož se narátoři a narátorky zcela pochopitelně báli o své zdraví, a proto společné setkání odmítali. Někteří z informátorů odmítali také online rozhovory, jelikož nedisponovali potřebným vybavením či technickými dovednostmi. V době, kdy skončila epidemiologická opatření a situace se zlepšila, jsem se opětovně pokusila kontaktovat informátory, kteří nakonec z většiny pozvání přijali. Ve třech případech pamětníci či pamětnice rozhovor odmítli, a to z důvodu časové náročnosti anebo bez udání důvodu. Rozhovory byly domluveny telefonicky či písemnou formou skrze sociální síť. Cílem bylo oslovovat informátory žijící na území Řep ve sledovaném období.

Interview probíhaly v domovech pamětníků a pamětnic a v provozovnách restauračních zařízení. Rozhovory se skládají z životopisného/narativního vyprávění

¹ *Česká asociace orální historie: Czech Oral History Association* [online]. [cit. 2021-8-29]. Dostupné z: <http://www.coha.cz/o-nas/>.

² VANĚK, M., a P. MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: Teorie a praxe orální historie*. 2., přepracované a doplněné vydání. 2015. s. 8-14.

a polostrukturovaného rozhovoru. Před začátkem interview bylo informátorům představeno téma diplomové práce a následně byli seznámeni s průběhem rozhovoru. Všichni narátoři a narátorky podepsali informovaný souhlas o nahrávání a použití rozhovoru. Z důvodu zachování anonymity jsou v textu uváděna fiktivní jména pamětníků, pamětnic a také ostatních osob zmiňovaných v průběhu rozhovoru.

Při narativní části rozhovoru jsem se u velké části informátorů setkávala se zábrany. Většina z nich pojala svůj životní příběh velice stručně. Někteří pamětníci a pamětnice se již od začátku rozhovoru opakovaně dotazovali, jaké informace potřebuji slyšet. Velká část informátorů se také obávala, zda jejich narativ bude pro diplomovou práci přínosem. V tomto okamžiku jsme se přesunuli k polostrukturovaným rozhovorům, kde jsme se zaměřili na výzkumnou otázku a tematické okruhy s ní spojené. Jeden z informátorů se dokonce podívoval nad tématem diplomové práce a označil je za divné. V tomto případě jsem záměr práce znovu vysvětlila, aby později nedošlo k nedorozumění. Někteří ze starousedlíků, kteří zažili Řepy před připojením k Praze, byli potěšeni zájmem o řepskou historii. Jeden z pamětníků v návaznosti na první setkání nabídl nahlédnutí do své soukromé sbírky fotografií Řep a sesbíraných historických plakátů z řepských kulturních akcí a divadelních představení. Délka rozhovorů se pohybovala mezi 45 minutami až 2 hodinami. Všechny rozhovory byly nahrávány na nahrávací zařízení, následně převedeny do psané podoby, zpracovány a dle tematických okruhů byla vytvořena struktura empirické části práce. Veškeré dokumenty, nahrávky, přepisy rozhovorů i informované souhlasy jsou uloženy v soukromém archivu autorky práce. Ze získaného vzorku narátorů a narátorek bylo 9 žen, 3 muži a 1 manželský pár. Řepy se skládají z několika místních částí, a proto byli informátoři rozděleni do tří kategorií podle oblasti, ve které žili nebo žijí. První kategorií jsou dolní Řepy, tedy oblast původní vsi Řepy okolo kostela sv. Martina až k silnici Slánská. Kategorie Bílá Hora sahá od silnice Slánská ke konečné stanici tramvají Bílá Hora. Do poslední kategorie spadá oblast sídliště.

Tabulka 1 Seznam narátorů a narátorek.³

Jméno pamětníka/pamětnice	Rok narození pamětníka/pamětnice	Oblast a časové období života pamětníka/pamětnice v Řepích	Místo a datum pořízení rozhovoru
Anna	1945	Dolní Řepy – od narození dodnes	Domov pamětnice, 13. 08. 2021
Jaroslava	1958	Dolní Řepy – od narození do roku 1971	Domov pamětnice, 13. 08. 2021
Vladimír	1953	Dolní Řepy – od narození dodnes	Restaurace Sokol, 20. 08. 2021
Jozef	1946	Dolní Řepy/ sídliště – od narození do roku 1960, poté od roku 1988 do roku 2017	Restaurace Sokol 07. 10. 2021
Marie	1946	Dolní Řepy – od narození dodnes	Restaurace Sokol 07. 10. 2021
Daniela	1971	Bílá Hora – od roku 1977 dodnes	Domov pamětnice 03. 10. 2021
Vlasta	1963	Dolní Řepy – od narození do roku 2017	OC Šestka – patro restaurací 16. 10. 2021
Miroslava	1965	Sídliště – od roku 1991	Domov pamětnice 21. 10. 2021
Zdeněk	1949	Dolní Řepy – od narození dodnes	Domov pamětníka 15. 10. 2021
Manželé	1961, 1964	Sídliště – od roku 1989	Domov pamětníků 11. 10. 2021
Jana	1937	Bílá Hora – od	Restaurace U

³ Vlastní zpracování, 2021

		roku 1940 dodnes	Čechů 10. 10. 2021
Romana	1964	Bílá Hora – od narození dodnes	Restaurace U Čechů 10. 10. 2021
Dagmar	1940	Sídliště – od roku 1980 dodnes	Světozor Řepy 10. 10. 2021

Jako doplňková metoda pro daný výzkum byla použita obsahová analýza, jež je využívána za účelem hlubšího vhledu do zkoumané problematiky, při které je určitý dokument podroben podrobnému studiu. Obsah dokumentů je členěn do menších částí, které jsou seskupeny do tematických skupin.⁴

Metodou obsahové analýzy byla zkoumána archivní sbírka *Archiv obce Řepy (1920–1945)*, archivována ve Státním okresním archivu Praha–venkov se sídlem v Dobříčovicích. Studium probíhalo v sídle archivu. Ve sbírce jsem se zaměřila na záznamy spojené s tématem výzkumu. Archivní výzkum zkomplikovala skutečnost, že archivy byly v průběhu psaní práce několikrát uzavřeny v důsledku opatření proti šíření viru COVID-19 a i po jejich znovuotevření byl provoz ze stejného důvodu omezen. Překážkou byl také fakt, že většina archivního materiálu se nachází v nezpracovaném fondu. Dalším problémem byla nemožnost dostat se k údajně ztraceným Obecním Řepským kronikám. Z důvodu nedostatku dostupných archivních dokumentů, potřebných pro sepsání této práce, jsem se rozhodla o obsahovou analýzu tištěných a internetových dokumentů souvisejících s tématem práce. Jednalo se zejména o dvě knihy od řepského rodáka a regionálního patriota Jaroslava Hájka, kterému se podařilo sesbírat některé paměti řepských starousedlíků a útržky z historie Řep do dvou knih: *Kniha o Řepích* a *Řepy krásné, Řepy mé*. Prostudován byl také pamětní tisk *Tisíc let obce Řepy* vydaný k tisícímu výročí založení obce, sepsaný tehdejšími místními kronikářem a ředitelem základní školy Antonínem Kučerou nebo publikace *Řepy v proměnách času*, která vznikla s cílem sestavit ucelený soubor obrazové dokumentace ze života v městské části.

Dále byla touto metodou prostudována vydání měsíčníku *Řepská sedmnáctka*, který vychází pravidelně od roku 2007. Vydání jsou uložena v online archivu úřadu městské části Praha 17. Měsíčník se věnuje jak aktuálnímu dění v Řepích, tak jejich historickým

⁴ HÁJEK, M. *Čtenář a stroj: vybrané metody sociálněvědní analýzy textů*, 2014. s. 57-112.

událostem. Získaná data z obsahové analýzy byla použita jako podpůrný a doplňující materiál pro empirickou část práce.

3 Teoretická východiska

3.1 Paměť a vzpomínání

Fenoménem paměti se zabývali již antičtí filozofové Platón, Aristoteles a další. Situaci, kdy si díky paměti dokážeme představit věci, které v daný moment nejsou přítomny, nazýval Platón jako paradox paměti. Aristoteles svoji pozornost zaměřoval na časové hledisko, které odlišuje paměť od imaginace; paměť je obrazem něčeho, co se událo v minulosti.⁵

Fenoménu paměti se věnoval také filozof Henri Bergson, který tvrdil, že každá živá hmota má svou paměť a každý lidský život je spojen s neustálým utvářením vzpomínek.⁶ Bergsonovými myšlenkami se inspiroval francouzský sociolog Maurice Halbwachse, avšak během studií se přeorientoval na myšlenky francouzského sociologa Émila Durkheima, který přišel s teorií kolektivního vědomí. U této teorie zdůraznil fakt, že na společnost nemá být nahlíženo skrze studium individuálního vědomí, ale skrze vědomí kolektivní: „*Skupina myslí, cítí, jedná zcela jinak, než by jednali její členové, kdyby byli osamoceni.*“⁷

Maurice Halbwachse pokračuje v teorii kolektivního vědomí. Tvrdí, že všechny naše vzpomínky jsou kolektivního charakteru. Ačkoliv zažijeme nějakou událost sami, ve skutečnosti sami nejsme, protože v sobě přinášíme vhledy jiných osob, od kterých jsme jejich vnímání mohli převzít. Spousty vzpomínek přichází v momentě, kdy nám je někdo další připomene.⁸ Velký význam kolektivní paměti je v tom, že nám napomáhá k přesnosti našich vzpomínek. Jestliže budeme mít na stejnou událost více vzpomínek od více lidí, budeme mít ucelenější a přesnější obraz o dané události. Halbwachs přichází také s tezí tzv. sociálních rámců – pokud jedinec nežije v izolaci, může mít individuální paměť. Sociální rámce jsou utvářeny společností a jedinci do nich zasazují své vzpomínky a skrze rámce si je také znovu připomínají.⁹

Halbwachs rozděluje paměť na paměť autobiografickou (osobní) a paměť historickou (sociální). Paměť autobiografická se opírá o paměť sociální, protože právě ta zná ucelený

⁵ MASLOWSKI, N. a ŠUBRT, J. *Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám*, 2014. s. 7.

⁶ BERGSON, H. *Vývoj tvořivý*, 1919. s. 31.

⁷ DURKHEIM, É. *Pravidla sociologické metody*, 1926. s. 136.

⁸ HALBWACHS, M. *Kolektivní paměť*, 2009. s. 51-52.

⁹ MASLOWSKI, N. a ŠUBRT, J. *Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám*, 2014. s. 18.

přehled dějin. Vzpomínky druhých nelze při rozpomínání mísit s vlastními vzpomínkami. Autobiografická paměť je založená na kolektivní paměti, a to z toho důvodu, že si připomínáme vzpomínku pomocí jazyka, který je kolektivním nástrojem. Vzpomínky, které si osvojíme, aniž bychom jich byli přímo zúčastněni a pojmáme je za vlastní, Halbwachs nazval vypůjčenou pamětí.¹⁰

Nedílnou součástí paměti je zapomnění. Podle Halbwachse zapomínáme určitou část svého života právě kvůli tomu, že jsme ztratili kontakt s lidmi, kteří byli součástí určité životní etapy. Jedinec ale může danou vzpomínku vymazat záměrně.¹¹

Konceptem kolektivní paměti se zabýval i německý kulturolog Jan Assmann, který v ní rozlišil dva rámce. Prvním z nich je komunikativní paměť, která je pamětí „živou“ a komunikovanou mezi lidmi. Zaniká odchodem svých nositelů a odpovídá dvěma až třem generacím. Druhým rámcem je paměť kulturní, která přetváří minulost do symbolických vzpomínkových obrazů. Faktická historie se tak přetváří na historii vzpomínanou, tedy mýtus. Nositeli kulturní paměti bývají například kněží, učitelé, šamani a další. V rámci výzkumného šetření této diplomové práce se pracuje s komunikativní pamětí.¹²

Během vzpomínání se vzpomínky tzv. re/konstruují. To znamená, že vzpomínky neodráží minulost, jak se „objektivně stala“, ale dochází k interpretaci minulosti. Ta je ovlivněna tím, kdo ji interpretuje a k jakým skupinám se dotýčný hlásí. Z toho důvodu vyprávění o minulosti neumožňuje přesnou rekonstrukci historických událostí a procesů. Slovenská socioložka Zuzana Kusá upozorňuje na triangulaci dat, kdy je potřeba znát i třetí stranu trojúhelníku, aby mohl badatel dojít k validnímu zjištění o zkoumaném tématu. To znamená, že je nutné vzpomínání podložit nějakými relevantními informačními zdroji, které pomohou validovat vzpomínky informátorů.¹³

3.2 Proměny chápání společnosti

Na základě výzkumu jsem chtěla zjistit, zda při územních proměnách Řep ve sledovaném období můžeme hovořit o vývoji lidské společnosti od pospolitosti ke společnosti. Bylo by tedy vhodné si tyto dva ideální typy sociálních vazeb přiblížit.

¹⁰ HALBWACHS, M. *Kolektivní paměť*, 2009. s. 93-101.

¹¹ RICOEUR, P. *Paměť a historie, zapomnění*, 2013. s. 161-169.

¹² ASSMANN, J. *Kultura a paměť: Písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*, 2001. s. 46-52.

¹³ KUSÁ, Z. Problém pravdivosti informací v životopisných rozprávaniach. *Genealogicko-heraldický hlas* 5, 1995, (2), s. 17-19.

Problematikou společnosti se zabývali i další vědci napříč humanitními vědami. Proto následující řádky představí i nejdůležitější milníky z vývoje chápání společnosti.

Německý sociolog, filozof a ekonom Ferdinand Tönniese svými pojmy *Gemeinschaft* (pospolitost) a *Gesellschaft* (společnost) vyjadřuje dvě formy lidského chování (soužití) a také dvě základní formy a ideální typy lidské společnosti, které jsou založeny na dvou typech vůle – vůle „přirozená“ a vůle „umělá“. Pospolitost chápal jako sociální útvar, jehož členové mají mezi sebou užší vazby. Vyskytuje se například mezi manželským párem, sourozenci nebo blízkými přáteli. Výchozím typem je rodina. V pospolitosti lidé jednají na základě přirozené vůle a existuje zde silné kolektivní cítění. Typickým příkladem pospolitosti je venkov. Ve společnosti naopak jedná každý sám za sebe, členové mezi sebou nemají bližší vazby a sdružují se zejména na základě racionální a instrumentální úvahy. Příkladem společnosti je město.¹⁴ Tönnies však oba typy striktně neodděloval. Domníval se, že neexistuje sociální uspořádání, ve kterém by se nemísily elementy obou typů společenských vazeb, obou ideálních typů lidského seskupování.¹⁵ Důležitou roli pro spuštění historické proměny z pospolitosti ve společnost hrají dle Tönniese ekonomické vztahy. Samotný proces proměny spojuje s ustavením národního státu a kapitalistické výroby. Obojí bylo dle jeho názoru posilováno působením městské obchodnické třídy jako ekonomické a politické síly. Právě obchodnickou třídu považuje Tönnies za nositele změny v procesu proměny z pospolitosti na společnost. V tomto smyslu je právě raně novověké město místem, odkud změna přichází. Rozrůstající se město ničí pospolitostní vztahy (izoluje jednotlivce, jejich sdružování má arbitrární charakter). Ačkoliv podle Tönniese pospolitost v moderním městě a velkoměstě přežívá, tak zároveň upadá. Čím rozšířenější je společnost v národě nebo ve skupině národů, tím více se daná země či celý svět začíná podobat jednomu velkému městu.¹⁶

Tento poněkud idealizovaný pohled na rozdíl mezi venkovskou a městskou společností rozšiřují a dokreslují další sociologové.

Francouzský sociolog Émile Durkheim charakterizoval rozdíly mezi tradiční a moderní společností. Hlavním rozdílem mezi těmito společnostmi je podle Durkheima mechanická solidarita, která je přítomna u tradiční společnosti a organická solidarita, která

¹⁴ TÖNNIES, Ferdinand. *Community*. New Brunswick, N. J., U.S.A.: Transaction Books, orig. 1957, xxvi, 298 p. s. 7-8.

¹⁵ PETRUSEK, Milan a kol. *Dějiny sociologie*. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 183.

¹⁶ LIN, Jan a Christopher MELE. *The Urban Sociology Reader*. 2nd Edition. Routledge, 2013. s. 18-19.

se nachází v moderní společnosti. Tradiční společnost je založena na represivním právu a na mechanické solidaritě. Jsou pro ni typické tradiční zvyklosti. Jedinec je donucen přijmout normy, za jejichž nedodržení následuje trest. Tradiční společnost je specifická také silným kolektivním vědomím. Vztahy mezi lidmi jsou předem určené a trvalé. Moderní společnost je oproti tradiční založena na právu restitutivním a organické solidaritě, kolektivní vědomí je oslabováno.¹⁷ Přejít z tradiční do moderní společnosti souvisí zejména s dělbou práce a ekonomikou jako celku. Pozici jedince a vztahy mezi jednotlivci určuje především výkon a vlastní volba. Proměna společnosti s sebou přinesla i proměnu mezilidských vztahů a solidarity jako takové. Ze společnosti založené na mechanické solidaritě postupně mizí sociální homogenita, přichází dělba práce, která představuje nově se vyjevující sociální pojivo nahrazující kolektivní vědomí.¹⁸

Durkheimovy úvahy interpretuje ve vztahu k dichotomii venkovského a městského prostředí anglický sociolog a psychoterapeut Ian Craib¹⁹: „*Mechanická solidarita není sama o sobě formou sociální struktury, nýbrž je to forma solidarity, která je založena na segmentovaných společnostech – společnostech založených původně na klamu (příbuzenství) a později na lokalitě.*“

Historická změna zajímala autory především jako změna sociálního řádu, změna forem ekonomického života, jako proměna technologií, proměna forem solidarity anebo způsobů a podob sociální integrace, jako změna v podobě sociálních vazeb a interakcí. Autoři kladou ve svých analýzách důraz kromě makro perspektivy na proměnu vztahů mezi sociální skupinou a jednotlivcem, mezi jedinci navzájem a také na dopad historické změny na individua. Město pro ně představuje součást změny a také místo, kde proměny sledují. George Simmel se na rozdíl od Tönniese, který se věnoval především poznávání proměn sociálních vazeb a méně proměnám charakteru člověka, soustředil na úvahy nad proměnou myšlení, psychologickými reakcemi a vztahování se jednotlivce k věcem a lidem. Simmelova esej *Velkoměsto a duševní život* není podle Slavomíry Ferenčuhové²⁰

¹⁷ DURKHEIM, Émile. *Společenská dělba práce*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, 375 s. s. 67-116.

¹⁸ POSPĚCH, Pavel a kol. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CKD), 2011. s. 13.

¹⁹ CRAIB, Ian. *Modern Social Theory*. 2nd Edition. Routledge, 1992. s. 66.

²⁰ FERENČUHOVÁ, Slavomíra. *Sociologie města 20. a 21. století*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. s. 55.

lehké interpretovat. Dietmar Jazbinsek²¹ tvrdí, že Simmelův výklad není v jednotlivých tvrzeních konzistentní, například o vztahu města a peněžní ekonomiky, o opozici velkoměsta a malého města nebo vesnice. Nejvýraznějším předmětem sociologického zájmu George Simmela se staly peníze. Nalezl v nich symbolické i takřka fyzické ztělesnění vlastností člověka v moderní společnosti. Věnoval jim řadu textů, zejména pak obsáhlý spis *Filosofie peněz* z roku 1900. Peníze nám dle Simmela umožnily plně rozvinout vlastní individualitu. Díky jejich existenci se jedinci mohli odpoutat od těsných vztahů s tradičními skupinami a lokalit, které určovaly značnou část hodnot, zájmů a činností člověka. Peníze nás učinily mnohem nezávislejšími na konkrétních lidech. S tím souvisí vzájemná lhostejnost a anonymita, ze vztahů, které souvisejí s penězi, se vytrácí osobnost. George Simmel je autorem pojmu „blazeovanost“, který vystihuje stav ducha, kterého utvářejí peníze. Jedná se o jakousi otupělost. Kvalitu překrývá kvantita. Jedinec přepočítává vše na finanční hodnotu a částečně opomíjí kvalitativní stránku. Vše kolem se stává uniformním. Termín blazeovanost Simmel nalézá také při analýze velkoměsta a života v něm. Tomuto tématu věnoval přednášku *Velkoměsta a duchovní život*, která byla vydána po jeho smrti. Velkoměstský člověk musí být podle něj lhostejný a rezervovaný vůči ostatním individualitám. Měl by kalkulovat s lidmi jako s čísly, jelikož život ve velkoměstě je velmi rychlý a plný nejrůznějších podnětů, zážitků a dalších lidí. Moderní individualizovaný jedinec tak musí potlačit emoce a interpretovat své okolí výhradně rozumem.²²

V myšlenkách německého sociologa a ekonoma Maxe Webera, který byl ovlivněn Tönniesem, můžeme nalézt rozlišení rurální společnosti a městského světa. Weberovo pojetí rurální společnosti je podobné Durkheimově mechanické solidaritě. Na druhou stranu hustota populace, silná diferenciací pracovních míst a vysoká hodnota půdy připomíná organickou solidaritu industriálních společností. Weber pocítuje proměňující se sociální strukturu, nicméně odmítá pouhou determinaci společnosti ekonomickými silami. Ve svých pracích se zabývá tématy sdílených lidských hodnot, kulturních významů a jejich historickými proměnami.²³

²¹ JAZBINSEK, Dietmar. *The Metropolis and the Mental Life of Georg Simmel: On the History of an Antipathy*. 2003, 102-125., s. 104-106.

²² PETRUSEK, Milan a kol. *Dějiny sociologie*. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 110-111.

²³ POSPĚCH, Pavel a kol. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CKD), 2011. s. 13-14.

Městským prostorem, jeho uspořádáním a prostředím se zabývali sociologové Chicagské školy v prvních desetiletích 20. století. Jmenovat můžeme například Roberta Ezra Parka, Ernesta Watsona Burgesse či Louise Wirtha. První autoři této školy se snažili analyzovat město jako místo, kde se odehrávají a jsou nejlépe viditelné sociální změny. Soustředili se také na mnohé základní výzkumné otázky, jako byl rozdíl mezi městem a venkovem, vliv městského prostředí na sociální vazby, urbanizace, šíření životního stylu apod.²⁴

Významným sociologem Chicagské školy byl britský sociolog Anthony Burgess, který se snažil odhalit způsob růstu a vnitřní diferenciaci města. Město chápal jako organismus, který je tvořený lidskou společností s různými sítěmi odlišných komunit tvořících smysluplný celek. Dle Burgesse se město vyvíjí v sériích koncentrických zón lidských činností, ve kterých se seskupují vzájemně odlišné skupiny lidí s vlastními tradicemi, zvyky a historií. K hlavním koncentrickým zónám podle Burgesse patřilo vnitřní město, zóna přechodu, zóna domovů pracujících tříd, obytná zóna a zóna dojíždějících. Město má také tendenci vnitřní zóny rozšiřovat do dalších zón. Městský růst je tak procesem expanze a proměny užívání prostoru.²⁵

Jednou z nejvýraznějších postav Chicagské školy je americký sociolog německého původu Louis Wirth, který byl jedním z prvních žáků Roberta E. Parka a Ernesta W. Burgesse. Ve své stati *Urbanism as a Way of Life* Wirth představil kritiku městského způsobu života. Snažil se vysvětlit, jak tento životní styl vzniká. Podle Wirtha je specifická městského prostředí způsobena především vysokým počtem obyvatel, velkou hustotou zalidnění a také sociální heterogenitou. Na základě těchto aspektů je městské prostředí anonymní a odosobnělé. Počet obyvatel převyšující určitý limit ovlivňuje vztahy lidí, kteří se diferencují a individualizují. Dochází ke značnému úbytku vzájemné známosti.²⁶ Louis Wirth je také autorem koncepce městského člověka, kterého charakterizoval přelétavostí, soutěživostí a neosobností, která převažuje nad spoluprací. Úbytek primárních vztahů je podle něj způsoben anonymním prostředím města – jedná se především o vztahy příbuzenské a sousedské. Počet, hustota a heterogenita obyvatel má

²⁴ FERENČUHOVÁ, Slavomíra. *Sociologie města 20. a 21. století*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. s. 66-67.

²⁵ OUŘEDNÍČEK, Martin, TEMELOVÁ, Jana (eds.). *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 302 s. s. 269-270.

²⁶ ŠPAČEK, Ondřej. *Podoby susedství – prostorové, fyzické a sociální determinanty*. Praha, 2008. Dostupné také z: <http://iss.fsv.cuni.cz/>. Výtah z disertační práce. Univerzita Karlova. s. 1-2.

vliv i na vzhledovou uniformitu města. Sociální vzdálenost a fyzická blízkost vyžaduje vizuální rozpoznávání, které je ale zjednodušeno „uniformitou“. To vše vede k jakési povrchnosti. Pro takové vykreslení města je typická „krátkodobost“ a uspěchanost. Je zde přítomna prostorová diskontinuita a sociální separace dle sociálních znaků. Wirth se ve svých studiích dotýká i myšlenek Georga Simmela, který odtažitost a neosobnost obyvatel přisuzuje velkému množství různých podnětů ve městě.²⁷ Louis Wirth se ke svým úvahám opakovaně vracel a přehodnocoval je, jako se tomu tak stalo kupříkladu v textu o dichotomii venkova a města, který byl však zveřejněn až posmrtně ve sborníku jeho prací z roku 1956.²⁸

V poválečném období dochází ke kritice sociologů Chicagské školy. Slavomíra Ferenčuhová²⁹ zmiňuje Gideona Sjoberga. Dle jeho názoru chicagští sociologové nabízeli popisy vzorců rozvoje a fungování města na základě výzkumu v Chicagu (například Burgessův model koncentrických zón), který však neměl univerzální platnost. Sjoberg kritizoval skutečnost, že autoři jako Wirth nebo Burges ve svých tvrzeních o vlivu hustoty, různorodosti a velikosti populace měst na stoupající dezorganizaci sociálních vztahů nebo sekularizaci nebrali v úvahu, jaké město a v jakém období ho vlastně zkoumají. Další z autorů, který polemizoval nad závěry Wirthova článku, byl americký sociolog německého původu Herbert Gans. Na rozdíl od Wirtha tvrdí, že území měst nelze považovat za homogenní oblast. Vnitřní město se odlišuje od města vnějšího a předměstí. Příčinou odlišného životního stylu podle něj není fyzická struktura a větší množství heterogenních obyvatel. Jedná se spíše o odlišnost v ekonomických podmínkách, fázi životního cyklu obyvatel a jejich residenční nestabilitě. Gans navíc také hovoří o dobové podmíněnosti, kdy byla Wirthova analýza ovlivněna probíhající bouřlivou americkou fází asimilace imigrantů.³⁰

²⁷ WIRTH, Louis. Urbanism as a way of life. *The American Journal of Sociology*. [online].1938, [cit. 2021-01-29].

Dostupné také z: http://www.unileipzig.de/~sozio/mitarbeiter/m19/content/dokumente/614/Wirth_1938.pdf. s. 15-38.

²⁸ FERENČUHOVÁ, Slavomíra. *Sociologie města 20. a 21. století*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. s. 89.

²⁹ FERENČUHOVÁ, Slavomíra. *Sociologie města 20. a 21. století*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. s. 98-100.

³⁰ ŠPAČEK, Ondřej. *Podoby sousedství – prostorové, fyzické a sociální determinanty*. Praha, 2008. Dostupné také z: <http://iss.fsv.cuni.cz/>. Výtah z disertační práce. Univerzita Karlova. s. 2.

Mezi autory a autorky nové vlny urbánních studií od 60. let se řadí například Henri Lefebvre či Raymond Pahl. Všechny autory v 70. letech spojovala kritika, která byla namířena proti chápání městského prostředí jako toho, co vysvětluje sociální změny a determinuje sociální vztahy a jednání. Při hledání pochopení sociálních jevů, pozorovaných ve městech, byl kladen důraz na analýzu širších strukturálních podmínek a také na roli ekonomických a politických procesů v globální perspektivě. Svoji pozornost upřeli na analýzu procesů akumulace kapitálu skrze prostor a město vnímali jako jejich výsledek. Zároveň také sledovali nerovnosti a konflikty v městském prostoru. Takové širší podmínky podle nich vysvětlovaly podobu, proměny a fungování samotných měst, stejně jako příběhy jejich obyvatel.³¹

Britský sociolog Raymond Pahl ve své knize *Whose city?* vymezuje roli sociologie města, a to jak ve vztahu k disciplíně sociologie jako celku, tak její roli politickou. Kniha, která je sbírkou esejí a přednášek, pokrývá různá témata. Jedna část knihy je věnována vztahu vesnice a města – zejména proměnám vesnice v éře automobilismu. Popisuje, jak zvýšené možnosti mobility v poválečném období znamenaly mimo jiné příchod nových obyvatel na venkov. Skrze empirické studie z Hertfordshiru se Pahl soustředil zejména na to, jak se proměňovala malá města a vesnice v závislosti na technologickém vývoji, na proměnách sféry práce a jak na ně dopadala rozhodnutí v rámci plánování na úrovni nejmenších obcí i regionu. V dalších částech knihy se Pahl věnuje spíše teoretickým debatám, včetně kritických komentářů a přehledů dosavadní urbánněsociologické tvorby.³²

Do sociologie přispěl významným dílem i francouzský marxisticky orientovaný filozof, sociolog a geograf Henri Lefebvre s jeho teorií každodennosti. V díle *Critique de la vie quotidienne* (Kritika každodenního života) analyzoval společenské a politické aspekty pozdně kapitalistické konzumní společnosti definované převážně v urbánním prostředí. Ústředním pojmem studie je odcizení člověka v moderním světě a jeho ovlivnění kapitalistickými výrobními vztahy. Dle Lefebvreho tvoří každodennost každého jedince tři hlavní složky – práce; rodina a soukromý život; volný čas. V rurálním prostředí byly každodenní úkony (práce, rodinný život, slavení svátků atp.) určovány pravidly. Život jedince byl v rámci malé vesnické komunity regulován a kontrolován komunitou. Oproti

³¹ FERENČUHOVÁ, Slavomíra. *Sociologie města 20. a 21. století*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. s. 111-112.

³² FERENČUHOVÁ, Slavomíra. *Sociologie města 20. a 21. století*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. s. 120-122

tomu v moderní industriální společnosti vystupuje individualita. Vědomí jedince není jednotné, ale rozpolcené na privátní a veřejnou sféru. Lefebvre je toho názoru, že v moderní společnosti došlo k oddělení práce od rodinného prostředí, soukromého života a volného času.³³

3.3 Sociální prostředí

Stanovit jednoznačnou definici pojmu sociálního prostředí není jednoduché. Tento termín bývá často spojován s pojmem sociální prostor, který se však zabývá zejména vztahem prostoru a společnosti. Sociální prostředí se soustředí na hodnocení souhrnu všech sociálních neboli společenských aspektů životního prostředí ve vymezeném území.³⁴

Termín sociální prostředí není přesný a překrývá se s dalšími termíny, jako sociální kontext, společenské prostředí nebo sociální podmínky. Synonymem, které je používáno spíše jako literární termín, je sociální svět. Pojem sociální prostředí bývá občas chápáno velmi široce, až téměř splývá s obsahem pojmu společnost. V užším významu jej můžeme chápat jako referenční skupinu (rodina, pracovní skupina, jiné specifické prostředí jako vězení apod.), ve které člověk žije nebo dočasně pobývá a ve které vznikají sociálně stimulující situace.³⁵

Sociální prostředí je občas chápáno jako soubor vnějších podmínek života člověka, které existují neohledně na jeho prožívání a činnosti. Z tohoto pohledu bývá sociální prostředí označováno jako „životní podmínky“. Pozorovatel se zaměřuje především na závislosti člověka na životních podmínkách. Druhý pohled chápe jedince i kontext jeho činnosti jako součást jednoho celku a sociální prostředí na něj působí tak, jak ho člověk prožívá. V tomto případě hraje důležitou roli pohled jedince, jenž je zapojený do dějů, které se v jeho sociálním prostředí odehrávají. Autoři, kteří z této perspektivy vycházejí, označují sociální prostředí jako „sféru participace“ nebo „sféru účasti“.³⁶

³³ MACHOVÁ, Barbora. *Bitovo. Každodenní život v makedonských horách*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 11.

³⁴ OUŘEDNÍČEK, Martin, TEMELOVÁ, Jana (eds.). *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 302 s. s. 190.

³⁵ ŠILHÁNOVÁ, Hana. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.: Sociologická encyklopedie* [online]. 2017 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Prost%C5%99ed%C3%AD_soci%C3%A1ln%C3%AD.

³⁶ MUSIL, Libor. *Sociální prostředí: Social environment* [online]. Masarykova Univerzita [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/podzim2019/SPRb1101/um/um/socialni_prostredi.pdf?lang=en.

Podle amerického politologa Roberta Putnama, který tento pojem do značné míry popularizoval, je sociální kapitál rysem společenské organizace. Zahrnuje například normy ve společnosti, sítě mezi lidmi a důvěru. Právě tyto faktory zajišťují spolupráci a koordinaci a vedou ke společnému prospěchu. V dnešní době však společnost svůj sociální kapitál ztrácí. Děje se tak zejména díky tomu, že lidé pracují a konzumují daleko více než kdykoliv předtím. To vše na úkor času stráveného pohromadě.⁴¹

Sociální kapitál je vázán na vztahy mezi aktéry, jež utvářejí sociální systém. Sociální systém je z velké části tvořen vazbami mezi jeho jednotlivými prvky, které propojují jednotlivé aktéry a jejich lidský, kulturní a ekonomický kapitál do celého sociálního systému. Sociální kapitál, jakožto relační složka, integruje jednotlivé aktéry do sociálních skupin, ve kterých mohou v různé míře využívat zdroje, kterými disponují i další aktéři v dané skupině. Aktéry v sociální skupině spojují podobné zájmy a sdílené hodnoty konkretizované ve vzájemných interakcích, jež aktéry propojují do sociálních sítí. V rámci sociální skupiny mohou být vazby přímé a nepřímé. Nepřímé jsou založené na společně akceptovaných hodnotách a vzájemné důvěře. Přímé vazby jsou často utilitárně zaměřené interakce mezi konkrétními aktéry, které je propojují do sociálních sítí. Sociální sítě mohou být tvořeny jak v rámci sociálních skupin, tak mohou zahrnovat aktéry z různých sociálních skupin. Sociální kapitál je tvořen a udržován jak na základě sdílených a reprodukováných životních hodnot v rámci sociálních skupin, tak na základě přímých, cílených interakcí mezi aktéry stejných i odlišných sociálních skupin.⁴²

2015-07-08] Dostupné z: <http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-formscapital.htm>. s. 39.

⁴¹ ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, 382 s. s. 18.

⁴² SÝKORA, Luděk a Roman MATOUŠEK. *Sociální kapitál a teritorialita sociálních sítí*. Praha: Karlov Univerzita. s. 2.

3.5 Sociální klima

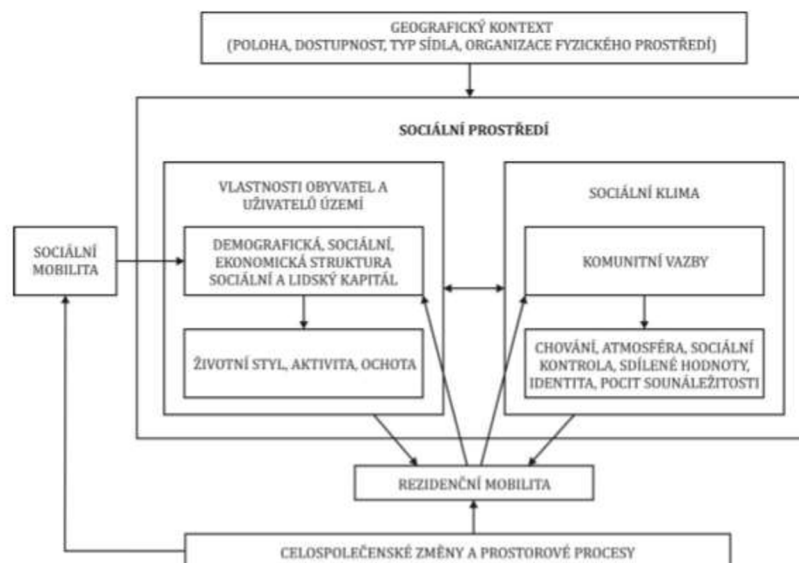
Pojem sociální klima vymezuje mezilidské a sociální vazby mezi obyvateli, jejich životní styl, stupeň sociální soudržnosti, rytmus života lokality, míru participace ve společenském a politickém životě nebo pocit bezpečí. Spadá pod pojem sociální prostředí a je závislé na aktuální nebo dlouhodobé situaci v širší společnosti, v nejbližším geografickém okolí a také na jejích dopadech na specifické sociální skupiny, které žijí v daném místě. Jako příklad Ouředníček a Tmelová⁴³ uvádí měnící se postoj veřejnosti k sídlištní zástavbě či vývoj vztahů mezi suburbanitami a původním obyvatelstvem suburbii. Sociální klima, na rozdíl od konceptu sociálního kapitálu, tedy vystihuje spíše podmínky pro komunitní život, soužití v konkrétním území a charakterizuje sociální situace v komunitě. Komunity mohou existovat s nízkým sociálním kapitálem a kvalitním sociálním klimatem.

Sociální klima může podle slov Petry Špačkové⁴⁴ ovlivnit také charakter komunitních vazeb a tím pádem i mezilidské vztahy a sousedství, na kterém je znázorněno působení geografického kontextu na sociální prostředí (viz obrázek č. 1). Dle Špačkové sociální prostředí zahrnuje sociální, ekonomickou a demografickou strukturu, vlastnosti obyvatel, životní styl, komunitní vazby, sociální klima, atmosféru, chování, sociální kontrolu, identitu, sdílené hodnoty a pocit sounáležitosti. To vše působí na rezidenční mobilitu obyvatel daného území, na to, zda obyvatelé daného území mění nebo nemění místo svého bydliště.

⁴³ OUŘEDNÍČEK, Martin, TEMELOVÁ, Jana (eds.). *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 302 s. ISBN 978-80-200-2064-2. s. 184.

⁴⁴ ŠPAČKOVÁ, Petra. *Sociální prostředí a lokální komunity: město, suburbium, venkov*. Praha, 2011. Disertační práce. Univerzita Karlova. s. 15-16.

Obrázek 1. Vliv sociálního klima na komunitní vazby

Zdroj: Špačková Petra, 2011, str. 17.

3.6 Mezilidské vztahy a interakce

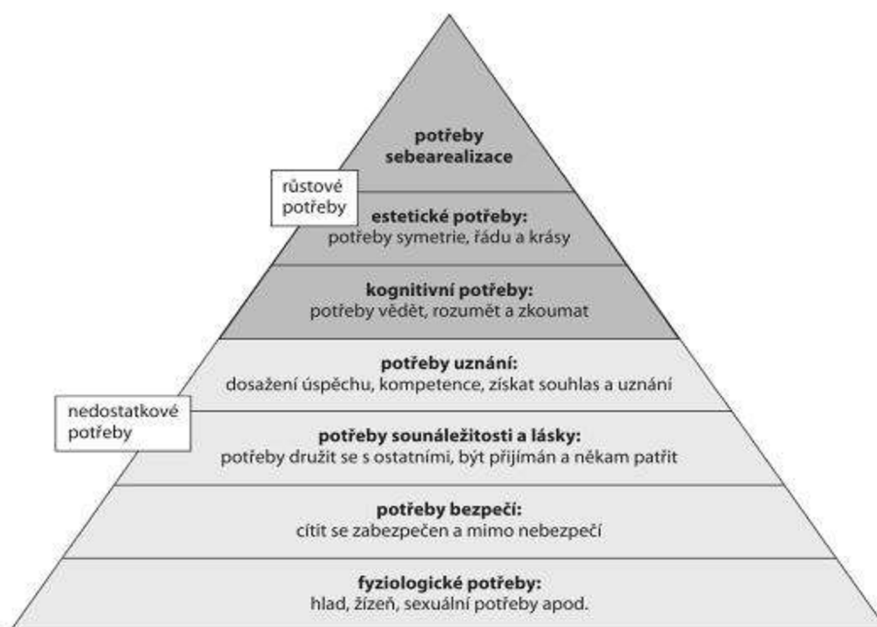
Veškerá lidská společnosti po celou dobu evoluční historie existuje v síti vztahů s ostatními lidmi. Jak tvrdil řecký filozof Aristoteles, člověk je „zoón politikon“, tedy tvor společenský. Podle jeho názoru člověk, který nemůže žít ve společenství nebo ani nepotřebuje přítomnost ostatních lidí, není člověkem, nýbrž divokým zvířetem nebo bohem. Pro život každého jedince jsou důležité intenzivní, oboustranné a pozitivní vazby s ostatními lidmi. Tato výše popsaná sociální potřeba spadá to tzv. Maslowovy pyramidy potřeb (viz obrázek č. 2).⁴⁵ Podle amerického humanistického psychologa A. H. Maslowa disponuje každý jedinec individuálním systémem motivů, který je hierarchicky utříděn (některá pohnutka může být silnější, než ostatní). Dle tohoto konceptu teprve uspokojení vývojově nižších potřeb (tzv. potřeby „nedostatkové“) umožňuje vynoření potřeb vývojově vyšších. Potřeby vyšší jsou velmi individuální a v životě každého vytváří konkrétní hodnotovou orientaci.⁴⁶ Lidé, postupně uspokojující své základní biologické potřeby, tedy

⁴⁵ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Sociální vztahy v organizaci a jejich management*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 224 s. Psyché (Grada). s. 162-163.

⁴⁶ LAZÁRKOVÁ, Marie. Platnost modelu hierarchie potřeb dle A.H.Maslowa u pacientů v terminálním stádiu – potřeba jeho modifikace pro výuku ošetřovatelství. *Paidagogos* [online]. 2017, 2016(2) [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <http://paidagogos.net/issues/2016/2/article.php?id=12>.

postupně postupují po pyramidě nahoru, kde se, mimo jiné, nachází potřeba mezilidských vztahů, potřeba sounáležitosti, být přijímán a někam patřit.

Obrázek 2 Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Pauknerová Daniela, 2012, str. 95.

Lidská společnost žije v tzv. sociálních sítích, které představují stálé soubory kontaktů nebo podobné sociální spojení mezi jedinci či skupinami. Každý člověk do nějaké sociální sítě patří. Sociální sítě vznikají na základě vazeb, a to jak mezi stejně sociálně postavenými jedinci, tak mezi sociálně nerovně postavenými jedinci. Základní sociální sít' je tvořena rodinou. Mezi frekventované sociální sítě řadíme například vazby sousedské, pracovní či zájmové.⁴⁷

Jednání člena sociální sítě je vyjádřené v interakci s ostatními lidmi. Skrze sociální interakce jsou realizovány mezilidské vztahy. Interakci vymezujeme jako vzájemný vliv jednotlivých aktérů či systému a je úzce spojena s nadřazenými pojmy jako jsou: práce,

⁴⁷ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Sociální vztahy v organizaci a jejich management*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 224 s. Psyché (Grada). s. 163.

komunikace a akce. Navzájem propojené akce minimálně dvou osob nebo vzájemné vztahy mezi těmito osobami jsou označovány jako sociální interakce.⁴⁸

Sociální interakce tvoří základní prvek systému, který je sám o sobě systémem sociálních akcí mezi jednotlivci. Sociální interakci můžeme vysvětlit jako jednání dvou osob spojených vzájemným vztahem. Je vázána na sociální role, které jsou prvkem sociálního systému a je regulována společnými normami. Skrze sociální interakce dochází k vytváření sociálních vztahů a k socializaci jedinců. K socializaci jedince dochází prostřednictvím primární skupiny, kterou tvoří rodina, a také skupin sekundárních, kterými jsou například kamarádi, spolupracovníci atp.⁴⁹

Na význam studia každodenního života jedinců a interakcí mezi lidmi klade důraz britský sociolog Anthony Giddens, který říká, že: *„Naše každodenní zvyky a interakce s jinými lidmi, do nichž vstupujeme, tudíž strukturují a utvářejí naše chování. Z jejich studia se můžeme dozvědět ledacos o nás samotných jako sociálních tvorech a o sociálním životě vůbec. Za druhé: studium sociálních interakcí v každodenním životě vrhá světlo na větší společenské systémy a instituce. Všechny společenské systémy, jež působí ve velkém měřítku, vlastně závisejí na tom, jaké vzorce sociálních interakcí se uplatňují v našem každodenním životě.“*⁵⁰

3.7 Každodennost

Velký sociologický slovník každodennost definuje jako souhrn všedních, repetitivních, a proto předvídatelných lidských činností, které vedou k sociální reprodukci jedinců i celé společnosti. Tyto činnosti se řídí nepsanými normami a jsou prostorově a časově uspořádány.⁵¹ Bill Jordan ve své tezi o pluralitě každodenností vymezuje každodennost tak, že do všedního dne patří popis toho, jak jsme jedli, spali, pracovali, hledali byty, nakupovali, vybírali partnery, vychovávali děti. Řadí se tam ale i hluboká

⁴⁸ JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 258 s. s. 112.

⁴⁹ OUŘEDNÍČEK, Martin, TEMELOVÁ, Jana (eds.). *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 302 s. s. 168.

⁵⁰ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s. s. 64.

⁵¹ *Velký sociologický slovník*. I. díl, A-O. Praha: Karolinum, 1996. s. 483.

kritická analýza získávání kvalifikací a svých míst, jak jsme pracovně postupovali, vyhýbali se vážným potížím, komunikovali s ostatními a chápali svou dobu.⁵²

Každodennost souvisí s každodenním životem, kterým se zabýval rakouský sociolog Alfred Schütz. Vycházel z teorií Maxe Webera a z fenomenologie Edmunda Husserla. Právě Husserlovy myšlenky dovedly Schütze k tezi, že nejzákladnější strukturou fungující jako vysvětlující základna sociálních věd, je vnitřní vědomí, subjektivní prožitek světa, jehož projevem je sociální realita.⁵³

Abychom pochopili každodennost a každodenní život, měli bychom si zodpovědět otázku, co je to realita každodenního života. Podle sociologů Petera L. Bergera a Thomase Luckmanna existuje mnoho realit. Avšak jediné realita každodenního života je ta, která po nás i našem vědomí vyžaduje naprostou soustředěnost i přesto, že se jedná o každodenní činnosti nebo setkávání s blízkými. Každodenní realita je „tady a teď“. Pro člověka znamená přirozený sled uspořádaných a obvykle se opakujících vzorců. Prostor, ve kterém dochází k sociálním interakcím a čas, který plní důležitou funkci, tvoří strukturu tohoto světa každodennosti.⁵⁴

Český historik a didaktik Petr Sedlák ve své studii připomíná nutnost vnímat prostor a čas jako nedílnou součást každodenního života. Mnohdy je každodennost dávana do opozice vůči tzv. velkým dějinám. Realita každodennosti je spoluutvářena sociálními interakcemi, ke kterým dochází nejen v čase, ale i v prostoru.⁵⁵ K základnímu typu sociální interakce patří setkání s lidmi „tváří v tvář“. Jedinec v této situaci sdílí svoji přítomnost s někým druhým. Vzájemně si spolu vyměňují gesta a výrazy, které nepřímo ovlivňují vjem subjektivity toho druhého. Občas může dojít k nepochopení, kdy jedinec správně neporozumí významu výrazu toho druhého. Realita každodenního života přináší jistá typizační schémata. Tato schémata nastavují při sociálním kontaktu „tváří v tvář“ určité vzorce, podle kterých se interakce může odehrávat. Autoři Berger a Luckmann rozlišují kategorizování sociálního kontaktu na dva typy. Jedinec vnímá během kontaktu druhou osobu jako určitý typ. Rozlišuje také situaci, která může být pro danou interakci typická.

⁵² JORDAN, B. *Úvod k pracím projektu Samisebe*. In: KONOPÁSEK, Z. ed. *Otevřená minulost: autobiografická sociologie státního socialismu*, 1999.

⁵³ MASLOWSKI, N. a ŠUBRT, J. *Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám*, 2014. s. 39.

⁵⁴ BERGER, P. L. A LUCKMANN, T. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*, 1999. s. 25-33.

⁵⁵ SEDLÁK, P. Každodennost jako předmět a koncept dějepisného poznání. *Soudobé dějiny*, 2013. s. 122.

S kontaktními situacemi se pojí míra anonymity, která udává, jak vnímáme ostatní lidi v každodenním životě. Jedinec může někoho potkávat denně, může k němu mít i blízký vztah. Může mu ale také splynout s určitou skupinou. Míra anonymity je tedy udávána mírou zájmu a mírou blízkosti, které se mohou různě kombinovat.⁵⁶

Podle Petra Sedláka je důležité nahlížet při zkoumání každodennosti na dvě stránky, a to vnější a vnitřní. Vnější stránku každodennosti představují nějaké rysy společnosti, které musí badatel pochopit, aby byl schopen uchopit vnitřní stránku každodennosti a zasadit ji do kontextu té vnější. Německý historik a přední představitel dějin každodenního života Alf Lüdtke charakterizoval dějiny každodennosti jako otevřený a neustále se vyvíjející obor založený na dvou podstatných složkách. První složkou je repetitiva představující stabilitu v každodenním jednání jak pro člověka, tak i pro instituce. Druhou složku představuje socialita, kterou lidé nebo skupiny nastolují a vytváří na základě sociální interakce.⁵⁷

⁵⁶ BERGER, P. L. A LUCKAMM, T. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*, 1999. s. 34-39.

⁵⁷ SEDLÁK, P. Každodennost jako předmět a koncept dějepisného poznání. *Soudobé dějiny*, 2013. s. 123-130.

4 Empirická část

4.1 Historický exkurz

4.1.1 Kdy Řepy vznikly a kdo je vlastnil?

Obrázek 3 Katastrální mapy – výřez císařského otisku katastrálního měření z roku 1840 zobrazuje Řepy jako malou dědinu při západním okraji Prahy.

Zdroj: Archiv. Český úřad zeměměřičský a katastrální [online]. [cit. 2021-10-1]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>.

První zmínka o Řepích pochází z roku 993 n. l., kdy byly údajně darovány nově vzniklému Břevnovskému klášteru.⁵⁸ V jejich majetku byly Řepy do roku 1420⁵⁹, s výjimkou několika let za vlády Václava I., kdy byly v držení pražského měšťana Frovina.

⁵⁸ ŠMILAUEROVÁ, Eva: Archiv obce Řepy, 1920-1945 (1950). Inventář, 1960, s. 4, ev. č. 19.

⁵⁹ SEDLÁČEK, August. *Místopisný slovník historický Království českého*. Praha: Bursík & Kohout v Praze, 1909. s. 1035.

Tehdejší klášterní ves ZEPI⁶⁰ byla pronajímána za úrok četným nešlechtickým rodinám, zejména Pražanům. Jakým způsobem klášter o pozemky přišel není známo.⁶¹ Na konci 16. století byla ves vedena pod správou hostivické rychty a náležela pod správu panství Červeného Újezdu, jehož majitelem byl rod Žďárských ze Žďáru. Když roku 1670 zemřel poslední potomek tohoto rodu Eusebius, přešla vesnice do držení jeho sestry Barbory Johany, která vlastnila také Zličín. Později obě obce prodala hraběti Karlu Jáchymovi Bredovi, který je připojil k tachlovickému panství. V této době zde podle záznamů hospodařily tři statky a čtyři sedláci. Za zmínku stojí rok 1785, ve kterém se objevil záznam o Chrástěanech a Řepích jako o vesnici s kostelem.⁶² V první polovině 19. století bylo v Řepích zaznamenáno 46 domů a 287 obyvatel. V roce 1847 přešly Řepy do císařského majetku, avšak se zrušením robotní povinnosti v roce 1848 se uvolnila nejen závislost osobní, ale i úřední. V roce 1869, kdy byly stanoveny pravidelné desetileté intervaly sčítání, žilo na území dnešní městské části 915 obyvatel v 52 domech. Takový nárůst můžeme vysvětlit především změnou charakteru sčítaného obyvatelstva. V úvahu však musíme brát také skutečnost, že na území Řep začala v polovině 60. let 19. století fungovat ženská trestnice. V demografických datech jsou tak započítány i odsouzené ženy a řádové sestry Kongregace sv. Karla Boromejského, které v trestnici působily.⁶³

Po zrušení robotní povinnosti měly obce možnost vybudovat si vlastní samosprávu a občané si mohli vytvořit zastupitelstvo. Až do roku 1918 na ně dohlížel nadřízený orgán – v případě Řep se jednalo o orgán C. K. hejtmanství na Smíchově. Po vzniku samostatného Československa byl orgán přeměněn na okresní úřad v čele se starostou. Ve dvacátých letech, kdy se konalo první československé sčítání lidu, začal počet obyvatel pozvolna stoupat. V souvislosti s velkým rozvojem celé pražské aglomerace se lidé začali stěhovat i do nedalekých Řep. Díky tomu se počet obyvatel i počet domů více než zdvojnásobil. Nově příchozí obyvatelstvo pak začalo poukazovat na možné zneužívání výsadních pozic starousedlíků a ovlivňování chodu věcí veřejných. Z toho důvodu byla

⁶⁰ Název obce si prošel proměnou. V první písemné zmínce o Řepích z roku 1264 byl uveden tvar „Zepi“. V roce 1287 „Syep“ a z roku 1414 známe „de Zzepow“. Známé jsou také tvary „Zeppy“, „Žepy“, či „Ržepy“. Oficiální pojmenování Řepy se objevuje až v roce 1854. Základem názvu bylo pravděpodobně u nás již zaniklé slovo *žep* – v překladu kapsa, které zřejmě pochází z tureckého slova *džéb*.

⁶¹ ŠMILAUEROVÁ, Eva: Archiv obce Řepy, 1920-1945 (1950). Inventář, 1960, s. 4, ev. č. 19.

⁶² HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 12-13.

⁶³ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 17.

v domě č. 15 v Kristiánově ulici zřízena obecní úřadovna.⁶⁴ Roku 1930 byly Řepy připojeny k nově zřízenému politickému okresu Praha-venkov. V tuto dobu bylo zaznamenáno 2 339 obyvatel a 246 domů. Mezi lety 1950-1967 spadali do okresu Praha-západ⁶⁵. V roce 1961 bylo provedeno poslední sčítání před připojením k Praze, kdy na území Řep žilo 3 387 lidí.⁶⁶

Hlavní město Praha zažívala v polovině 60. let značnou bytovou tíseň, a proto byly intenzivně hledány cesty k tomu, jak krizi zažehnat. Jedním z řešení byla výstavba rozsáhlých sídlištních komplexů na volných místech po obvodu města s důrazem na občanskou vybavenost. Prvním projektem tohoto typu bylo například Jižní Město, které mělo pojmout zhruba 60 000 obyvatel a Severní Město učené pro 100 000 obyvatel. V souvislosti s výstavbami těchto velkých komplexů docházelo mezi lety 1968-1974 k dalšímu postupnému rozšiřování území hlavního města, a tak se i Řepy staly od 1. ledna 1968 součástí hlavního města Prahy, konkrétně městského obvodu Praha 6.⁶⁷ V souvislosti s připojením k hlavnímu městu bylo zaznamenáno snížení populačního vývoje, které bylo připisováno rozhodnutí vystavět na zdejších volných prostranstvích rozsáhlý sídlištní komplex.⁶⁸ Plány na výstavbu sídliště se objevily v územním plánu pro hlavní město Praha z roku 1971. Konečnou podobu přinesl až územní plán z roku 1976.⁶⁹ Naopak po výstavbě sídliště mezi lety 1980-1991 statistiky zaznamenaly skokový nárůst obyvatel, který dosahoval až 6,5násobku – 19 731 osoba. Od června 1994 se Řepy staly samostatnou městskou částí Praha 17 s vlastním zastupitelstvem. Populační růst se začal postupně zastavovat.⁷⁰

Na další vývoj počtu obyvatel se můžeme podívat na obrázku č. 4 viz níže. Počet obyvatel mezi lety 2002-2016 mírně kolísal. Od roku 2002 do roku 2010 byl zaznamenán

⁶⁴ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 17.

⁶⁵ ŠMILAUEROVÁ, Eva: Archiv obce Řepy, 1920-1945 (1950). Inventář, 1960, s. 4, ev. č. 19.

⁶⁶ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. ISBN. s. 13.

⁶⁷ Vývoj pražské samosprávy: C. Městská správa a stavební rozvoj Prahy v období 1784–2000. *Archiv hlavního města Prahy* [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-C.html>.

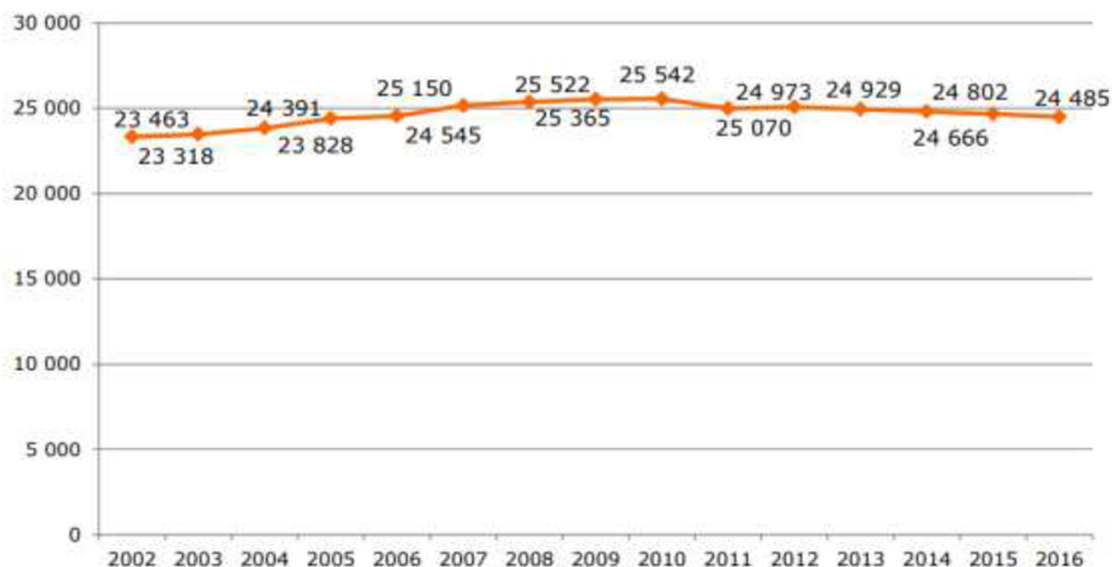
⁶⁸ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 13.

⁶⁹ Archiv územních plánů. *Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy* [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/archivup/>.

⁷⁰ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 13.

mírný růst obyvatel díky přirozenému přírůstku a kladnému saldu migrace. Poté začal díky vyššímu počtu vystěhovalých osob klesat.⁷¹

Obrázek 4 Vývoj počtu obyvatel s hlášeným trvalým pobytem

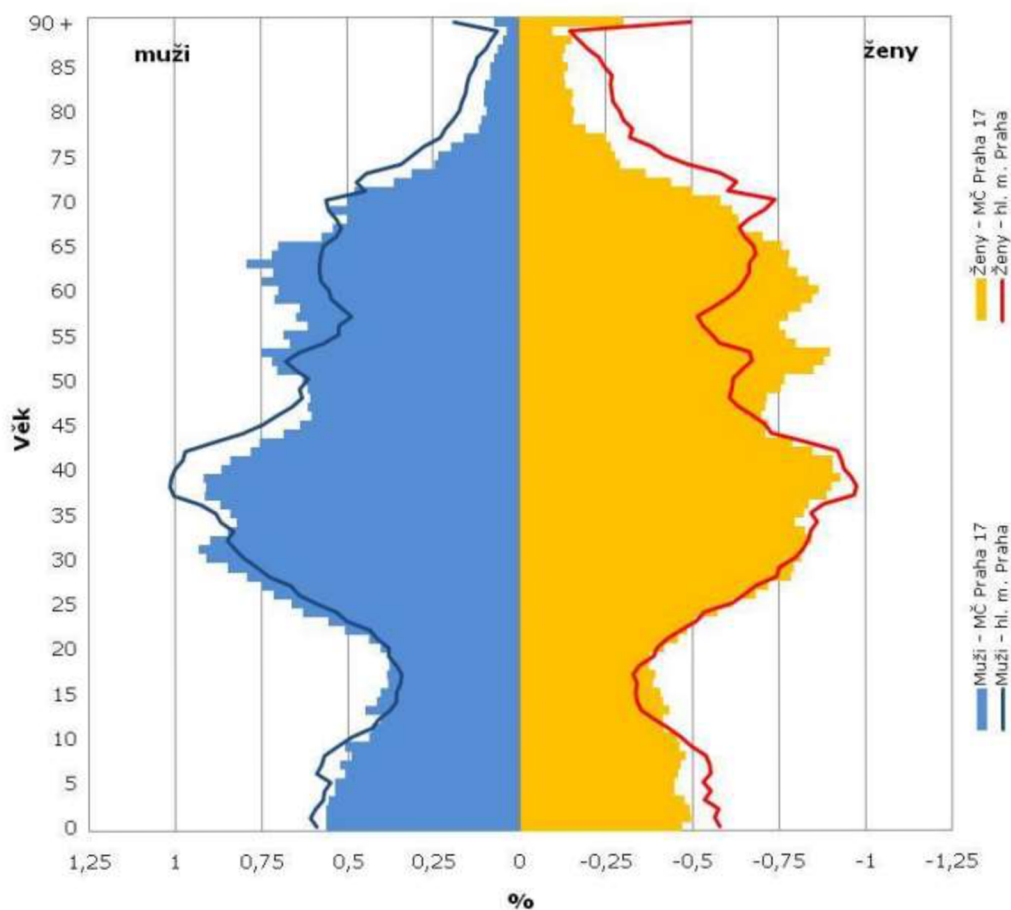
Zdroj: SOUKUP, Tomáš. *Demografická studie: MČ Praha 17* [online]. Praha: Výzkumy Soukup, 2013 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/Demograficka_studie_s_prognozou_vyvoje_MC_Praha_17.pdf.

Za zmínku stojí také skladba obyvatel podle věku a pohlaví, viz obrázek č. 5 níže. Strom života vytvořený z dat zaznamenaných z roku 2016 ukazuje mírnou převahu žen. Ve srovnání s hlavním městem Praha je na území Řep vyšší podíl obyvatel ve věku mezi 45-65 lety. Podíl obyvatel mladších 10 let a starších 65 let je naopak podprůměrný. Tento rozdíl souvisí zejména s výstavbou nového sídliště v 80. letech 20. století, kdy byla zaznamenána vysoká intenzita migrace mladých lidí, kteří zde zakládali rodiny. Můžeme tak očekávat postupné stárnutí řepské populace, jelikož tyto obyvatelé brzy dosáhnou důchodového věku.⁷²

⁷¹ SOUKUP, Tomáš. *Demografická studie: MČ Praha 17* [online]. Praha: Výzkumy Soukup, 2013 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/Demograficka_studie_s_prognozou_vyvoje_MC_Praha_17.pdf.

⁷² SOUKUP, Tomáš. *Demografická studie: MČ Praha 17* [online]. Praha: Výzkumy Soukup, 2013 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/Demograficka_studie_s_prognozou_vyvoje_MC_Praha_17.pdf.

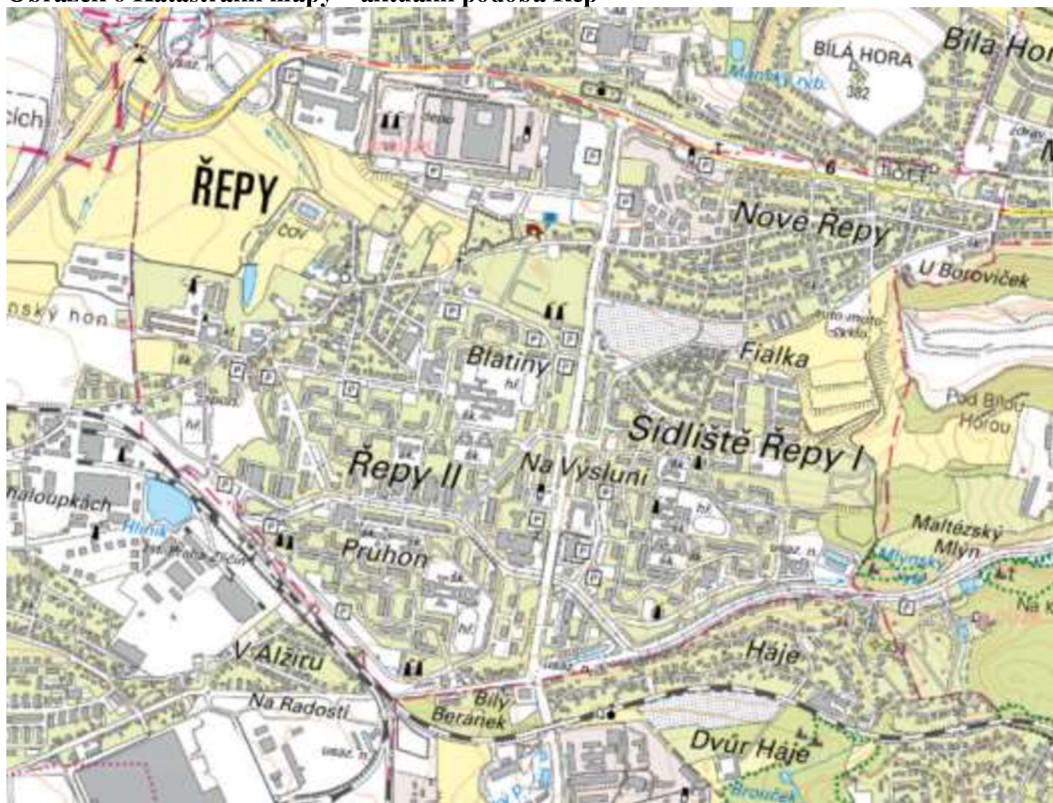
Obrázek 5 Strom života z 31. 12. 2016

Zdroj: SOUKUP, Tomáš. *Demografická studie: MČ Praha 17* [online]. Praha: Výzkumy Soukup, 2013 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/Demograficka_studie_s_prognozou_vyvoje_MC_Praha_17.pdf.

4.1.2 Rozdělení na dolní Řepy a Bílou Horu, aneb „hornáci a „dolňáci“

Obrázek 6 Katastrální mapy – aktuální podoba Řep

Zdroj: Archiv. Český úřad zeměměřičský a katastrální [online]. [cit. 2021-10-1]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>.

Jak si můžeme z výše uvedeného obrázku č. 6 všimnout, Řepy jsou podle katastrálních map rozděleny na několik místních částí.⁷³ Za hlavní část Řep se v době před výstavbou sídliště považovala dolní část obce, kde domy, statky a rybník kolem kostela sv. Martina tvořily jakousi náves, centrum. Pod tuto část dolních Řep patřila základní škola, Sokolovna a sportoviště s hřištěm. Další oblastí byla osada Blatiny, která dala název části dnešního sídliště. Kdysi to bývala malá domkářská kolonie, která zanikla v důsledku velkého stavebního rozmachu.⁷⁴ Podle pamětnických reflexí byla osada dokončena na konci 60. let a záhy na to musela v 80. letech ustoupit výstavbě nových panelových domů. Některé domy ani nestihly být zkolaudovány, jiné to stihly krátce předtím. Dodnes

⁷³ Archiv. Český úřad zeměměřičský a katastrální [online]. [cit. 2021-10-1]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>.

⁷⁴ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 225.

pamětníci polemizují nad tím, jak se mohlo stát, že mnozí o svá nová obydlí zakrátko přišli. Takto na celou událost vzpomíná paní Jana:

„Když jsem se to dozvěděla, tak mi těch lidí bylo hrozně líto, protože nemáte představu, co to bylo stavět v 60. letech. Nebyl materiál, nebyly peníze, nebyli řemeslníci, takže všechno ti lidé dělali vlastníma rukama, silama. A ty domky tam nevydržely ani 20 let, neuvěřitelný. Tohle jsem opravdu nepochopila, proč je tam nenechali. Tak by postavili o jeden panelák míň. Nebo by byly posunutý. Ale ta kolonie tam měla určitě zůstat. Těch lidí mi je opravdu líto.“⁷⁵

Z pamětnických reflexí byla zřejmá lítost nad lidmi žijícími v tehdejší osadě Blatiny, kteří přišli o své domy. Podle paní Marie jim ale byla vyplacena peněžní náhrada a byla jim poskytnuta možnost bydlení na Jižním Městě. Takto se k tomu paní Marie vyjádřila:

„No já jsem potom s nimi mluvila a oni je přesumuli snad někam na Jižní Město. Tak jsem se ho ptala, jako jestli se mu nestýská. A on, no já jsem šťastný, já se o nic nestarám, já jsem spokojený. Já mám teplou vodu, protože to tam nebylo, že jo, elektrika, jo. Tam neměli kanalizaci, neměli, no. Nebo Novákovi, to byli mladý lidi tenkrát, tak ty si nakonec postavili baráček, jo, takže někteří buď jako tady zůstali, postavili si barák a to, anebo odešli někam pryč.“⁷⁶

Někteří informátoři pamatující domkářskou kolonii a jejich obyvatele, tak zřejmě cítili větší krivdu než ti, kterých se demolice domů a přesídlení do jiné oblasti doopravdy dotkla.

Další částí obce byla osada Fialka, kde se původně nacházely malé nouzové domy. V části U Beránka stálo několik domů, které se nazývaly tzv. „samoty“. Ve všech osadách byla uvedena pouze čísla popisná. Názvy ulic byly přiděleny až na konci 60. let.⁷⁷

Řepy se mezi místními obyvateli členily na horní a dolní Řepy. Navenek tak obec vystupovala jako jednotná, nicméně uvnitř fungovaly jednotlivé části paralelně vedle sebe. Pomyslnou hranici dodnes tvoří ulice Slánská. Jak pamětníci reflektovali, sami obyvatelé se podle tohoto rozdělení označovali jako „hornáci“ - ti, kteří žijí od Slánské ulice směrem

⁷⁵ Rozhovor s paní Jaroslavou, 13. 08. 2021.

⁷⁶ Rozhovor s paní Marií, 7. 10. 2021.

⁷⁷ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 225.

na východ až po konečnou stanici tramvají Bílá Hora a „dolňáci“- ti, kteří žijí od Slánské ulice směrem na západ ke Zličínu. Obě skupiny například pořádaly své vlastní kulturní akce nebo měly své vlastní školy. Ačkoliv je podle katastrálních map území horních Řep označeno jako Nové Řepy, nikdo jej nenazve jinak než Bílá Hora. Toto tvrzení dosvědčila například pamětnice Jana žijící v oblasti horních Řep od roku 1940.

„[...] kohokoliv byste se tady zeptala, tak vlastně všichni by Vám řekli, že bydlí na Bílé Hoře, a ne v Řepích.“⁷⁸

V době před výstavbou sídliště panovala mezi „hornáky“ a „dolňáky“ jakási rivalita a vznikaly pře o tom, kdo je větším „Řepákem“. Podle pamětnických reflexí však bylo vše bráno s nadsázkou. Pan Vladimír vzpomínal na soupeření, které se projevovalo zejména při fotbalových utkáních, kdy většina „hornáků“ hrála fotbal za Viktorku Bílá Hora a „dolňáků“ za Slavoj Řepy. Rivalita se podle pana Vladimíra projevovala také mezi studenty základní školy v dolních Řepích a studenty, kteří navštěvovali základní školu v Malém Břevnově.

„Nebo když někteří „hornáci“ chodili do školy v Malém Břevnově, tak je „dolňáci“ nepovažovali za Řepáky. Tady totiž platil takový nepsaný zákon, že kdo nevyhodil řepskou Sorbonu, není Řepákem. Ale jako jinak jsme byli kamarádi všichni.“⁷⁹

Ačkoliv pamětníci popisují rivalitu jako přátelskou, ve skutečnosti mezi sebou obyvatelé horních a dolních Řep určité životní rozdíly vnímali. Takto o odlišnostech obou částí hovořila paní Jana, která byla a dodnes je rezidentkou Bílé Hory:

„Ono je důležité si říct, že my jsme něco jiného než ty staré Řepy dole, protože bych řekla, že ty dolní Řepy byly životem na vsi. No, my jsme oproti nim, nebo aspoň tak to třeba někdo vnímal, že jsme byli už takoví jako něco víc. Takoví až trošku jako město

⁷⁸ Rozhovor s paní Janou, 10. 10. 2021.

⁷⁹ Rozhovor s panem Vladimírem, 10. 08. 2021.

jo, bohatší [...] Jenom jako my, Bělohoráci, jsme nad těmi dolnořepskými lehce ohrnovali nos, ale ne nějak moc. ⁸⁰

Podobně, jako paní Jana, pamatuje na odlišnosti paní Marie, která vyrůstala v dolních Řepích.

„Vždycky za nás byly spodní Řepy, to byl ten chumel okolo kostelíčka a pak Bílá Hora, to bylo vždycky jako něco lepšího, tam byly vilky. Oni tam už asi měli i kanalizaci a vodu. Ty na tom byli dycky lepší. Kolegyni kdysi, která se mnou dělala, tak ona dostala byt na Zličíně a šla tam z Břevnova. No a Břevnov, to bylo něco lepšího tenkrát. Tak říkala, když šli přes tu Bílou Horu, tak dobrý, a pak přišli do těch Řep, no tak to koukali, jak to tady vypadá. My jsme tu totiž měli prašné silnice. ⁸¹

Tyto vnímané rozdíly bychom mohli přisuzovat nejen rozdílné zástavbě – v dolních Řepích se nacházely jak obytné domy, tak statky, pole louky, rybníky, kdežto Bílá Hora se oproti tomu sestávala z rodinných domů a městských vil. Odlišnosti mohly být vnímané také díky větší blízkosti Bílé Hory k Praze. Místní obyvatelé jezdili do hlavního města do škol, obchodů, nebo za prací. S hlavním městem byli také lépe propojeni díky tramvajové trati, která byla protažena z Vypichu na Bílou Horu již v roce 1937, tedy dávno před tím, než byly Řepy připojeny k Praze.⁸²

4.2 Každodennost řepských obyvatel

4.2.1 Občanská vybavenost a pracovní příležitosti

Abychom dostali co nejucelenější obraz vývoje občanské vybavenosti Řep a pracovních příležitostí pro místní obyvatele, je třeba vrátit se do období mezi světovými válkami. Podle řepského rodáka a historika Jaroslava Hájka byly Řepy v tuto dobu

⁸⁰ Rozhovor s paní Janou, 10. 10. 2021.

⁸¹ Rozhovor s paní Marií, 7. 10. 2021.

⁸² ŠUROVSKÝ, Jan. Tramvají na Bílou Horu se jezdí již přes sedmdesát let. *Šestka* [online]. Praha, 2009 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <http://www.sestka.cz/2009/4/tramvaji-na-bilou-horu-se-jezdi-jiz-pres-sedmdesat-let>.

hospodářsky, kulturně, sportovně a zkrátka po všech stránkách soběstačným sídlem. Většina obyvatel zde také našla pracovní uplatnění. Řepy byly zemědělskou vesnicí, ve které fungovalo několik statků poskytující mnoha místním obyvatelům obživu. Jmenovat můžeme Kratochvílův statek, Bubníkův statek, statek U Fialů nebo statek Hrdinův. Někteří obyvatelé pak jezdili za prací do okolních obcí nebo do Prahy. V době před rokem 1948 v Řepích fungovalo sedm zahradnictví, několik sadařů, řeznictví, dvě pekařství, několik ševců, krejčí, kloboučnice, pohřební služba, kováři, koláři, holičství, zámečnictví, místní stavební firma. Fungovaly zde také koloniály a další obchody, jako lahůdky, cukrárna, mlékárna či prodejna s obuví nebo textiliemi. V Řepích byl bohatý kulturní život, který se neobešel bez hospod a hostinců. Jmenovat můžeme například Velkou hospodu na Bílé Hoře, U Auřadů, U Škopů, Sokolskou restauraci nebo hospodu U Čechů, která funguje dodnes.⁸³ Významným řepským zaměstnavatelem byla také prvorepubliková firma JASO zabývající se výrobou zámků. Zajímavostí je, že tato zámečkárna proslula i v Evropě.⁸⁴ Pamětníci a pamětnice vzpomínali na své blízké, kteří pracovali okolo místní farnosti a také v ženské trestnici, která v Řepích fungovala do roku 1948, kdy byla z politických důvodů zrušena.⁸⁵

„Vím z vyprávění, že dědeček byl dozorcem ve věznici v klášteře a v době krize tam dostal i tatínka. [...] Taky jsem milovala, když mi dědeček dovolil zvonit v kostele. Tehdy jsem si totiž přála být ministrantem. No a když dědeček zestárl, tak dělal kostelníka tatínek, ale toho to moc nebavilo.“⁸⁶

Velkou pracovní příležitostí nejen pro řepské obyvatele, ale i pro lidi z okolních obcí, byl strojírenský podnik na výrobu motorů Walter a. s. a firma na výrobu cihel, později stavebních strojů, kterou místní nenazývali jinak, než „šamotka“.

⁸³ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. ISBN 80-87040-02-3. s. 160-178.

⁸⁴ HÁJEK, Jaroslav. *Zámky z Řep znali v celé Evropě. Řepská sedmnáctka*. Praha: Městská část Praha 17, 05/2011n. 1., 17. s. 16.

⁸⁵ Domov sv. Karla Boromejského Praha-Řepy. *Sestry Boromejky* [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.boromejky.cz/domov-repy>.

⁸⁶ Rozhovor s paní Annou, 13. 08. 2021.

„Hodně lidí chodilo tady do stavebních strojů do Zličína, do fabriky. Ta byla tady za tratí, tomu se říkalo lidově pro nás šamotka, protože původně tam vyráběli cihly, jako šamoty opravdu. Tam se těžila ta hlína. Hlínu mají cihláři a zeminu mají zahradníci. Já mám zemědělskou školu, tak mě to tahá za uši, když to někdo plete. No a pak zase po dlouhé době se to přestalo vyrábět a byly to opravy stavebních strojů, opravovaly se tam buldozery, ty ruský, ty těžký stalinince.“⁸⁷

Rok 1945, kdy tehdejší prezident Edvard Beneš podepsal první znárodňovací dekrety, odstartoval postupnou vlnu znárodňování, které vrcholilo v roce 1948. Tehdejší Československo se tak na několik desítek let stalo zemí bez soukromého podnikání.⁸⁸ I přesto však při okrajích centrálně plánovaného hospodářství existovaly skuliny, kde šlo podnikat. Zemědělci mohli kupříkladu soukromě obdělávat určitou plochu pro naturální spotřebu. Mohli vyprodukovat pouze to, co sami spotřebovali. Ve skutečnosti ale, zejména na vesnicích, s potravinami obchodovali. Běžně se tak prodávalo mléko, vejčička nebo zelenina. Určité pravomoci k povolení podnikání měly i místní úřady, které poskytovaly licence. Jednalo se například o profese hostinských či kadeřníků. Kritéria pro udělení licencí nebyla pevně stanovena.⁸⁹ Malé živnosti tak z Řep zcela nevytizely. Z pamětnických reflexí se dozvídáme, že zde v době vládního režimu existovalo pekařství, holičství nebo krejčí. Idea kolektivizace vnesla do života obyvatel výrazné změny. Postupně po roce 1948, zejména mezi lety 1949-1952, docházelo na českém venkově k prosazování původní sovětské idey kolektivizace a združstevnění zemědělské výroby. Její uplatňování vedlo ke značným ekonomickým i společenským zásahům do stabilního a konzervativního venkovského způsobu života.⁹⁰ Do čela zemědělských družstev se začali dostávat ti, kteří dosud zastávali okrajové pozice v sociální hierarchii místních obyvatel. Naopak ti, kteří byli do té doby váženými osobami podílejícími se na fungování

⁸⁷ Rozhovor s paní Marií, 7. 10. 2021.

⁸⁸ Řada rodin přišla ze dne na den o všechno. V roce 1948 komunisté naplno rozpoutali znárodňování. *Česká televize* [online]. 28. 04. 2018 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2460688-rada-rodin-prisla-ze-dne-na-den-o-vsechno-v-roce-1948-komuniste-naplno-rozpoutali>.

⁸⁹ STINGL, Tomáš. Podnikatelem za totality. *Euro.cz* [online]. 15. 11. 2004 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/podnikatelem-za-totality-872890>.

⁹⁰ PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru*. Praha: Karlova Univerzita. s. 8.

vsi, se stali občany bez významu.⁹¹ Například hospodář Kratochvíl z Kratochvílova statku, viz výpověď pana Vladimíra:

„No on tady byl taková výrazná osobnost, všichni jsme mu říkali pantáto. On se tady hodně zapojoval do toho veřejného života. No a pak vlastně jim ten statek v tom 48 sebrali a už tam pak nesměli, no. Ale i jako potom jsme k němu všichni vzhlíželi s úctou, jo. Prostě to byla taková naše řepská osobnost.“⁹²

Někteří obyvatelé byli, stejně jako pan Kratochvíl a jeho rodina, z domovů vystěhováni. Jiným bylo umožněno ve svých domovech zůstat a v živnostech pokračovat jako řadoví pracovníci pod jednotným zemědělským družstvem. Takto se stalo například v zahradnictví U Štolbů. Původní majitelé nebyli vystěhováni a mohli na zahradě pracovat stejně jako dřív, avšak jako pracovníci JZD.⁹³ Na jedno z dalších zahradnictví fungujících na území Řep vzpomínala paní Vlasta:

„Pak ještě bylo velké zahradnictví naproti škole v Žalanského a tam bylo velké zahradnictví U Freimanů, bylo to za Penny ke škole a máma nám třeba dala 2 Kč a skoč pro mrkev a pro květák. Paní Freimanová šla, v zástěře vyryla mrkev, vykopla květák a my ho táhli domů, že jo, za 2 Kč.“⁹⁴

Dle pamětnických reflexí začali obyvatelé Řep dojíždět za prací více do Prahy, do okolních měst a obcí a také na pražské letiště. Důležitým zaměstnavatelem byla i nadále strojírenská společnost na výrobu motorů, která se po znárodnění přejmenovala na Motorlet.⁹⁵ Mnoho obyvatel stále pracovalo v šamotce, která se ale po zestátnění přeorientovala na opravu stavebních strojů. V budovách kláštera, kde byla do roku 1948

⁹¹ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 28-90.

⁹² Rozhovor s panem Vladimírem, 20. 08. 2021.

⁹³ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 90-91.

⁹⁴ Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

⁹⁵ Veřejný rejstřík a Sbírka listin. *EJustice* [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma?p%3A%3Asubmit=x&.%2Frejstrik-%24firma=&nazev=Motorlet%2C+Z%3%A1vod+Jana+%C5%A0vermy%2C+n%3%A1rodn%C3%AD+pod&ico=&obec=&ulice=&forma=&oddil=&vlozka=&soud=&polozek=50&typHledani=STARTS_WITH&jenPlatne=VSECHNY.

ženská trestnice, vznikl v roce 1958 Výzkumný ústav zemědělské techniky.⁹⁶ Výzkumný ústav se stal také jedním z významných zaměstnavatelů pro obyvatele Řep. Podle pamětníků a pamětnic nabízel zaměstnání převážně pro ženy, a to v oblasti administrativy. Ze světově známe zámečnické firmy JASO, se stal státní podnik jménem TOKOZ, který místní obyvatelé nazývali „zámečkárnou“.⁹⁷

Co však v Řepích před připojením k Praze scházelo, byla kanalizace a vodovod. Místní obyvatelé tak museli pro vodu ke studnám. Takto se k tématu vyjádřila paní Anna:

„V Řepích tenkrát nebyl vodovod ani kanalizace, a tak všude byly venkovní suché záchody. My jsme měli dva, ale nerada jsem tam chodila, protože tam byli pavouci. Jednou jsem se s dětma honila a kamarádka vyskočila oknem ze záchodu, pod kterým byla žumpa, žejo a zapadla tam po kolena. No, jelikož jsme teda neměli vodovod, tak jsme si tu vodu nosili od pumpy. Jedna byla tenkrát u dědečka na dvorku, ale ta voda v ní byla hrozně tvrdá. Tak jsme chodili k obecní pumpě. No a když jsem se potom vdala, tak mi manžel udělal v kuchyni boiler a vozil mi vodu v sudu. Ale museli jsme s ní teda hrozně šetřit. Takže například v sobotu jsme se koupali, to si pamatuju, ve velké pozinkové vaně a vodou jsme pak ještě umyli třeba podlahu. [...] Dodnes ale nezapomenu na ten nádhernej pocit, když k nám zavedli vodovod a já poprvé otočila kohoutkem. Nebo když poprvé zazvonil telefon. Nebo když jsme poprvé zatopili v ústředním topení.“⁹⁸

V Řepích nefungovalo ani telefonní spojení. Zavedeno bylo až s výstavbou nového sídliště v 80. letech minulého století. K tomu, aby si obyvatelé mohli pořídit telefonní linku, museli mít podanou žádost několik let dopředu. Tehdejší vedení obce oslovilo státní podnik Spoje (předchůdce dnešního telefonního operátora O²), který jim poskytl telefonní linky i sloupy, které si však řepští obyvatelé museli postavit svépomocí.⁹⁹ Takto k tématu vzpomínala paní Daniela:

⁹⁶ Domov sv. Karla Boromejského Praha-Řepy. *Sestry Boromejky* [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.boromejky.cz/domov-repy>

⁹⁷ HÁJEK, Jaroslav. Zámky z Řep znali v celé Evropě. *Řepská sedmnáctka*. Praha: Městská část Praha 17, 05/2011n. l., 17. s. 16.

⁹⁸ Rozhovor s paní Annou, 13. 08. 2021.

⁹⁹ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 143.

„Co se tady ale hodně zlepšilo díky sídlišti, tak to byly telefony, protože v rodinných domcích byla strašně dlouhá doba, než člověk získal pevnou linku a když ji získal, tak byla podvojná, což znamená, že když někdo volal, tak jste nemohla volat. No my jsme čekali na telefon, respektive rodiče, asi 10 let a pak postavili sídliště, postavili novou ústřednu a toho se využilo, že připojili tady všechny z těch baráků.“¹⁰⁰

Od 80. let se téměř veškerý obchod začal postupně přesouvat do nově vystaveného sídliště. Původní obchody ve starých Řepích vymizely a nahradily je samoobsluhy a obchodní dům Ovus, který v Řepích funguje dodnes pod novým názvem OC Řepy¹⁰¹. Malé prodejny či vinárny vznikaly také v panelácích a jejich nebytových prostorech. Takto obchodní vybavenost na sídlišti reflektovala paní Miroslava:

„Takže když jsme se sem vlastně nastěhovali, tak tady fungoval Albert a ty potraviny, co je Norma a Albert dole. Postupně se přistavilo Penny a Plus a pak ještě dole Billa. Bylo hodně obchůdku aspoň po revoluci, tak opravdu skoro v každém domě v prostorách kočárkárny, tak tu bylo spoustu obchůdků, ať už to bylo oblečení nebo boty, drogerie, potřeby pro psy second handy, květiny tam byly, pekárnička, sportovní obchod, nějaké kosmetické salony, noviny, oprava hraček, tabák. No a tenkrát se tedy vlastně hodně rozjely second-handly, který už teda vymizely. Bylo tady i poměrně dost kadeřnictví, těch tu bylo taky několik. Vinotéky. V podstatě tenkrát krom nábytku se tady prodávalo všechno. V Ovusu nad Albertem, tam bylo strašně moc obchodů. Ta vybavenost tady opravdu byla velká, opravdu nám tady snad nic nechybělo. Tady se prodávalo i elektro, ledničky a pračky a takový byl tady velký obchod s botami, s oblečením, optik. Ten tu zůstal, ale jinak v podstatě ty malé obchůdky vymizely z kočárkáren, protože asi tomu podnikání potom ta doba nepřála. No a v Ovusu se teda potom udělalo nějaké to sportovní centrum, to fitko.“¹⁰²

Podle pamětnických reflexí pak značná část menších obchodů vymizela díky výstavbě velkého obchodního komplexu v Praze na Zličíně, do kterého patří Globus, vystavěný

¹⁰⁰ Rozhovor s paní Danielou, 03. 10. 2021.

¹⁰¹ OC Řepy [online]. [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.ocrepy.cz/o-centru/>.

¹⁰² Rozhovor s paní Miroslavou, 21. 10. 2021.

v roce 1998¹⁰³, Metropole Zličín, která vznikla v roce 2002¹⁰⁴ a postupně výstavba Homepark Zličín. V roce 2009 se v Řepích začalo mluvit o vybudování hlavní třídy v ulici Makovského. Hlavním důvodem bylo rozšíření nabídky služeb pro místní občany a také zlepšení vizuální podoby ulice.¹⁰⁵ Pasáž Makovského byla zkolaudována v roce 2011 a funguje dodnes. V jejích prostorách se nachází například stanice městské policie, sociální odbor nebo ortopedický chirurg, kadeřnictví a další obchody, jako květinářství, cukrárna, pekárna, tabák, prodejny s textiliemi a jiné.¹⁰⁶

S výstavbou sídliště nastal značný příliv nového obyvatelstva. Dle pamětnických reflexí se v Řepích uplatnili lidé pracující v obchodech, samoobsluhách, ve školství nebo v autobusových garážích, které byly v Řepích otevřeny v roce 1982.¹⁰⁷ Většina lidí ale jezdila za prací do Prahy nebo do jiných měst a obcí. Mnoho bytů například sloužilo jako byty služební pro rodiny vojáků pracujících v Praze na Dejvické nebo pro zaměstnance ČKD v Praze na Smíchově.

V Řepích byla zajištěna i lékařská péče. V obci před připojením k Praze fungoval zdravotní obvod se stálým lékařem, zubař, dětská ordinace, porodní asistentka či noční lékařská pohotovost. Se složitějšími zdravotními obtížemi obyvatelé Řep docházeli na polikliniku do Břevnova nebo do Ruzyně.¹⁰⁸ Jak si obyvatelé Řep počínali při závažných zdravotních komplikacích reflektovala paní Marie:

„No a někdy, když tady ten lékař teda nebyl, tak jsme chodili do Ruzyně a když něco bylo, tak v Břevnově byla poliklinika. No a když právě táta byl nemocný na ty infarkty, no tak já jsem šla večer, protože nebyly telefony. No, takže já jsem musela jít večer pěšky na Bilou Horu, tramvají do Břevnova a tam jsem nahlásila, že potřebuju sanitku pro tátu. No a než jsem přišla domů, tak už tam sanitka byla. Nebo to si pamatuju, to byl doktor Bičík, to mi maminka povídala, hele Mařenko, utíkej k Bičíkovi a řekni, že to je ten štokový barák. Já tehdy nevěděla, co je to štok. To je

¹⁰³ Historie Globusu. *Globus* [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.globus.cz/praha-zlicin/o-globusu/historie-a-soucasnost.html>.

¹⁰⁴ *Metropole Zličín* [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.metropole.cz/centre>

¹⁰⁵ KOPEČNÝ, Antonín. Pasáž Makovského. *Řepská sedmnáctka*. Praha: Městská část Praha 17, 04/2009n. 1., 15. s. 7.

¹⁰⁶ Řepská pasáž. *Řepská sedmnáctka*. Praha: Městská část Praha 17, 02/2011n. 1., 17. S. 13.

¹⁰⁷ Garáže Dejvice a Řepy. *Pražské autobusy* [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: http://www.autobusy.org/clanky/dejvice_repy/.

¹⁰⁸ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 143-145.

*jako patrový dům. No, takže já jsem si celou dobu říkala, než jsem doběhla k tomu doktorovi, štokový barák. Kdyby mi řekla patrový, no tak hned vím, ale ona tehda máma takhle mluvila.*¹⁰⁹

V důsledku výstavby sídliště a přílivu nového obyvatelstva pak docházelo ke zřízení nových zdravotních obvodů a dvanácti odborných oddělení na poliklinice v ulici Žufanova. Vznikly také čtyři dětské obvody s alergologií. Jediné, co zde dle pamětnických reflexí nebylo, byla lékárna, do které museli místní obyvatelé dojíždět do Zličína. V 90. letech byl vybudován i bezbariérový dům pro pohybově handicapované občany. V následujících letech pak docházelo k dalšímu rozšiřování zdravotní péče a zřizování dalších odborných ordinací. Mezi lety 1996-1997 vzniká, po navrácení majetku kláštera kongregaci řádových sester řádu sv. Karla Boromejského a po jeho přestavbě, zdravotní zařízení pro nemocné a potřebné pacienty, které nese název Domov sv. Karla Boromejského.¹¹⁰

Po Řepích se kdysi lidé pohybovali zásadně pěšky. S Prahou je od roku 1937 spojovala tramvaj, která měla konečnou na dnešní stanici Bílá Hora.¹¹¹ Autobusem se pak obyvatelé Řep mohli dostat z Bílé Hory do Košič a na Smíchov. Autobus však obcí projížděl pouze ráno a odpoledne. Podél vesnice vedla také železnice, která zjednodušovala cestování mezi obcemi. Po připojení k Praze byla zavedena městská autobusová linka číslo 164, která projížděla i skrze samotné Řepy. Postupem času se přidaly další autobusové linky, jako například linka 180, která místním obyvatelům značně ulehčila spojení s Prahou. Tramvajová trať, která vede až na dnešní Sídliště Řepy, byla vybudována těsně před dokončením sídliště Řepy II, tedy zhruba 6 let od začátku výstavby sídliště v Řepích.¹¹² Takto se k problematice dopravy vyjádřila paní Marie:

„No a jinak, když tady začali tu výstavbu sídliště, tak to byla teda věc. Jako věřila jsem, že se tady něco obrátí asi k lepšímu, protože třeba doprava do Řep byla jenom přes Bílou Horu a ty autobusy nějak moc nejezdily, protože když jsme byli Jako Praha-západ, tak jezdil autobus ČSAD a ten jezdil z Bílé Hory, Řepy, Zličín a na

¹⁰⁹ Rozhovor s paní Marií, 07. 10. 2021.

¹¹⁰ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 143-147.

¹¹¹ ŠUROVSKÝ, Jan. Tramvaji na Bílou Horu se jezdí již přes sedmdesát let. *Šestka* [online]. Praha, 2009 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <http://www.sestka.cz/2009/4/tramvaji-na-bilou-horu-se-jezdi-jiz-pres-sedmdesat-let>.

¹¹² HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 179-184.

*Smíchov. Ale to bylo jako párkrát a někdy zajížděl na letiště. Takže ta dostupnost dopravní byla opravdu špatná, že jsme se x-krát nachodili zimě z rande v mrazech.*¹¹³

4.2.2 Škola

V této podkapitole je třeba vrátit se do druhé poloviny 19. století. Až do roku 1863 totiž chodily řepské děti spolu s dětmi ze Zličína do farní školy v Liboci. Nutno zmínit, že děti chodily do školy pěšky, a to za jakéhokoliv počasí. V zimě byla docházka pochopitelně velmi náročná, a proto s vyučováním pomáhal učitelský pomocník libocké školy, který chodil *excurrendo* vyučovat děti ve Zličíně. Probíhalo to formou pochůzky po jednotlivých domech, v nichž děti školou povinné žily. Docházely sem také děti z Řep.¹¹⁴ Díky těmto komplikacím začali tehdejší zastupitelé řepské a zličínské obce uvažovat o výstavbě a zřízení vlastní školy. Avšak v jaké obci bude škola stát? Tato otázka byla diskusí dlouholetého sporu, který skončil dohodou v roce 1860. Škola bude stát v Řepích.¹¹⁵

V roce 1860 podaly obě obce C. K. Místodržitelství společnou žádost o zřízení školy. Místodržitelství žádost odsouhlasilo a dekretem č. 53292 z 19. října 1860 rozhodlo školu zřídit. Nicméně zřízení se neobešlo bez několika břemen. První břemeno neslo povinnost vystavět školu do začátku školního roku 1863/1864 a vyplácet služné učiteli ve výši 210 zlatých. Dále měly obce společně dodávat 7 sáhů dříví na otop, platit vikáři poplatek za školní přehlídky a duchovnímu za vyučování náboženství 40 zlatých ročně. V případě úmrtí učitele pak zaopatřit vdovu a případné sirotky.¹¹⁶ Výběr samotného místa pro zřízení školy se taktéž neobešel beze sporů. Nakonec však určili místo naproti klášteru Kongregace sv. Karla Boromejského. Škola byla vystavěna včas a v roce 1863 podle obyčeje slavnostně vysvěcena. Prvním učitelem se stal Matěj Růžek, který na škole učil až do února 1872. Při zahájení provozu školy uspořádal dětskou besídku a z výnosu představení pořídil knihy, kterými položil základy k budování školní knihovny.¹¹⁷ Hned od počátku otevření školy se dívky učily ručním pracím. Zprvu je vyučovala řeholnice

¹¹³ Rozhovor s paní Marií, 07. 10. 2021.

¹¹⁴ KUČERA, Antonín. *Tisíc let obce Řepy (993–1993)*. Praha: MNV v Praze 6 – Řepích, 1990. s. 19.

¹¹⁵ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Knihy o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 138.

¹¹⁶ KUČERA, Antonín. *Tisíc let obce Řepy (993–1993)*. Praha: MNV v Praze 6 – Řepích, 1990. s. 19.

¹¹⁷ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 111-112.

z místního kláštera a později výuku převzala industriální učitelka. Neopomíjela se ani estetická výchova. Děti nacvičovaly besídky, různé divadelní hry. Pořádaly se výstavy písemných, výtvarných i ručních prací. V této době žila řada rodin v obtížných životních podmínkách. Vyplývalo to podle školní docházky, kdy se jako důvody absence dětí udávalo nedostatečné oblečení, obutí či nutnost chodit pracovat a pomáhat tak rodičům.¹¹⁸ Děti ve škole postupně přibývalo, a proto bylo potřeba školu rozšířit. Došlo ke zřízení druhé třídy v hostinci „U Auřadů“ (dnešní dům čp. 23), kde si obec pronajala dvě místnosti. Takové řešení ale nebylo z dlouhodobého hlediska schůdné, a tak byl dán podnět ke stavbě nové větší školy (dnes soukromá střední umělecká škola s. r. o.). Nicméně ani tady se jednání neobešla beze sporů, a tak byl první základní kámen nové školy položen až ve druhé polovině 1896. Samotná stavba probíhala velmi rychle, jelikož již 9. května 1897 došlo ke slavnostnímu vysvěcení. Celá událost otevření nové školy probíhala za doprovodu zástupců obou obecních zastupitelstev, 28 učitelů a učitelek, jízdy na ozdobených koních, školní mládeže a různých spolků. Budova původní školy byla prodána a později tam bylo zřízeno zahradnictví.¹¹⁹

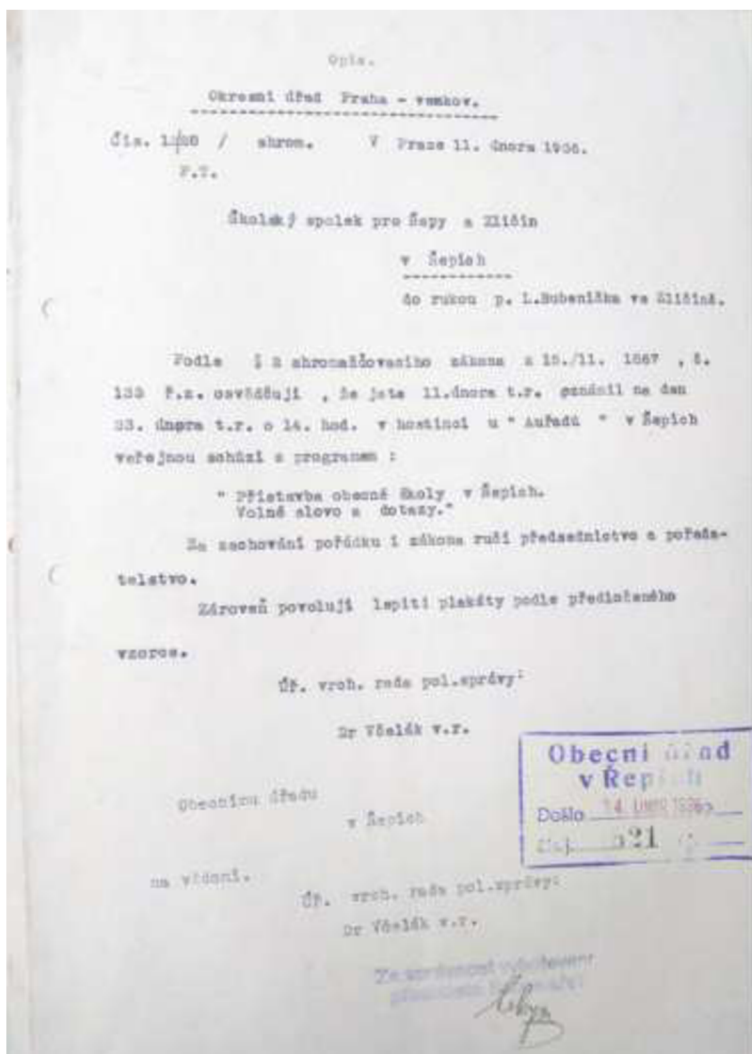
Škola byla organizována jako trojtřídní a v době zahájení provozu školu navštěvovalo 176 dětí. Zřízeno bylo také hřiště a školní zahrada, na které bylo později vytvořeno pokusné pole. Organizovaly se také různé školní akce, jako výlety nebo exkurze po významných kulturních památkách. Navštěvovaly se výstavy, vzpomínalo se na výročí narození J. A. Komenského. Žáci byli vedeni k úctě k přírodě – vysazovaly například stromky a ovocné stromy. Budova školy byla jednopatrová. Rok 1901 přinesl změny učitelským platům. Mladý učitel dostal 900 Kč a starší učitel 1 200 Kč ročně. Děti postupně přibývalo, a proto bylo rozhodnuto o přestavbě budovy, jelikož její dosavadní kapacita nestačila. V roce 1913 došlo k přistavení dvou tříd a celkové rekonstrukci budovy. Celkové náklady činily 22 607 korun. Toto poklidné období narušila první světová válka, kdy se situace v Řepích horšila a spousta učitelů byla povolána do armády. Těžké období řepské školy zasáhlo také úmrtí řídicího učitele nebo nedostatek paliva, kvůli kterému bylo vyučování pozastaveno. V poválečném období se poměry postupně zlepšovaly. Ve školním roce 1918/1919 bylo zapsáno 203 žáků. V roce 1932 už se evidovalo 124 dětí z dolní části

¹¹⁸ KUČERA, Antonín. *Tisíc let obce Řepy (993–1993)*. Praha: MNV v Praze 6 – Řepích, 1990. s. 19-20.

¹¹⁹ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 111-113.

Řep, 71 dětí z Bílé Hory a 125 dětí ze Zličína. Pro rychlý nárůst zapsaných dětí byla v roce 1937 dokončena přístavba druhého patra o celkovém nákladu 200 000 Kč.¹²⁰

Obrázek 7 Dokument o shromáždění Školského spolku pro Řepy a Zličín ve věci přístavby obecné školy v Řepích

Zdroj: *Státní okresní archiv Praha – venkov*, Archiv obce Řepy (1920-1945), Místní národní výbor Řepy; MNV Řepy; úřad místní lidové správy a přenesené státní správy; Karton č. 1.

Tento vývoj však opět přerušila válka, během které se budova školy stala předmětem zájmu německé okupační správy. Prostory školy se tak proměnily v kasárny strážníků

¹²⁰ KUČERA, Antonín. *Tisíc let obce Řepy (993–1993)*. Praha: MNV v Praze 6 – Řepích, 1990. s. 20.

oddílů a pro děti muselo být zavedeno nouzové vyučování, které se uskutečňovalo v lokálech zličínských hospod. Ke konci druhé světové války byla budova školy poničena bombou, která vybuchla v její blízkosti. Opravu se podařilo provést rychle a školní rok 1945/1946 mohl začít včas. Začalo se učit v pěti třídách a otevřena byla také třída mateřské školy. Stravovna byla doplněna o kuchyň. V době, kdy se změnil vládní režim, byly zrušeny soukromé a církevní školy a první stupeň gymnázií. Všichni žáci povinně chodili do národních škol (původně školy obecné) po dobu pěti let a následně další čtyři roky do střední školy.¹²¹

V roce 1954 proběhla reforma, která povinnou školní docházku určila na osm let s předpokladem zavedení jednotných osnov. Řepské děti začaly docházet také do měšťanských škol mimo obec do Břevnova nebo do Ruzyně.¹²² Zde je nutné připomenout pomyslné rozdělení Řep na dolní Řepy, to znamená oblast staré vsi s kostelem a na Bílou Horu, která se nachází od Slánské silnice až po konečnou stanici tramvají Bílá Hora. Dle pamětnických reflexí děti z dolních Řep chodily spolu s dětmi ze Zličína, které neměly vlastní školu, do školy v nynější Žalanského ulici. Naopak děti z Bílé Hory chodily buď do školy na Malém Břevnově nebo do školy v Ruzyni. Existovaly ale i výjimky, jako u paní Daniely:

„My jsme chodili teda do té základní školy v Žalanského, a to ještě první dvě třídy a dílny byly v prostorách nynějšího kláštera dole v Řepích. Takže my jsme tam, jednak to teda nebyl klášter, byl to Výzkumný ústav zemědělské techniky, tam maminka pracovala v kancelářích, a proto jsem chodila já z Bílé Hory dolů do Řep, jako dolů ty řepský, protože tady to bylo rozdělené Slánskou na starý Řepy a Bílou Horu. Ona ta Bílá Hora je takový specifický pojem, protože to není udělaný jako samostatná čtvrť, protože kus Bílé Hory spadá pod Řepy, kus Bílé Hory spadá pod Ruzyně, pod Liboc, jo, takže je to takové rozdělené. Ale v těch Řepích to bylo vždycky jako ta horní část, ta Bílá Hora a řepský. A řepský chodily tam do té školy v Žalanského a tady lidé z Bílé Hory jezdili do Malého Břevnova nebo do Ruzyně.“¹²³

¹²¹ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 139-140.

¹²² HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 114-115.

¹²³ Rozhovor s paní Danielou, 03. 10. 2021.

Ojedinělou událostí byl také kupříkladu konec 40. let, kdy ve škole v Ruzyni vypukla slintavka. Kvůli zavedené karanténě se musely řepské děti, chodící do školy v Ruzyni, přidat ke studentům ze školy v Žalanského. Na toto období vzpomíná paní Jana:

„[...] když jsem byla někdy v sedmičce nebo v šestce, tak v Ruzyni vypukla slintavka. Takže Ruzyň uzavřeli jako karanténu a řepský tam nesměli a ruzyňský nesměli sem. Takže jsme asi 14 dní chodili do školy v Řepích a učili nás dva kantoři, kteří byli taky řepský. Takže tam měli pořád v Ruzyni češtinu a my jsme měli matematiku a fyziku.“¹²⁴

Pamětníci a pamětnice vzpomínali také na způsob, jakým se děti do školy dopravovaly.

„[...] možná jako jedna věc, která jako lidem třeba úplně tak nedochází. Dřív byly velké školy tady na Ruzyni, v Řepích a v Břevnově. A takový ty venkovní jako Jeneč, Chýně a tak dále, Dobrovíz a Kněževes, tak chodily pěšky do školy do Ruzyně třeba 5-7 kilometrů.“¹²⁵

Řepská škola se neustále potýkala s nedostatkem prostor pro všechny studenty. Dobu vysoké natality v poválečném období reflektoval pan Jozef:

„No a tím vlastně i jak jsme poválečný ročník, to znamená 1946, tak jsme měli ve škole docela silné ročníky, protože se rodilo hodně dětí. No a jinak tady byla jak ruská, tak americká armáda, takže tím se porodnost zvýšila. A u nás bylo ve třídě 6 Pepiku. Byli jsme asi tři třídy, no, asi do třetí jsme byli tři třídy. Pak nás dali do dvou. 36 nás jeden čas bylo ve třídě. Řepy, Zličín dohromady, že jo. No, jelikož třídy nestačily, tak jsme mívali občas odpolední školu. To jsme milovali, vpravdu. Jsme z toho utíkali, jak se dalo. No a vlastně jsme ještě chodili do kláštera na dílny. Pak i dokonce v klášteře udělali pár tříd, ale to už za nás nebylo, to bylo po nás. My jsme

¹²⁴ Rozhovor s paní Janou, 10. 10. 2021.

¹²⁵ Rozhovor s paní Janou, 10. 10. 2021.

*totiž měli předmět jako práce v dílnách, na školním pozemku, tak se to jmenovalo. Takže to se chodilo na zahradu a na dílny se chodilo do kláštera.*¹²⁶

S kapacitními problémy řepské školy následně pomohl tehdejší Výzkumný ústav zemědělské techniky sídlící mezi lety 1958-1989 ve znárodněné budově nynějšího Domova svatého Karla Boromejského¹²⁷, který poskytl dvě učebny a místnost pro školní dílnu s přípravnou. Vyučování v detašovaných učebnách reflektuje paní Jaroslava:

*„My jsme byli opravdu silné ročníky, takže od první třídy jsme chodili do školy na směnné vyučování. Takže úterý a čtvrtek jsme chodili odpoledne, jinak dopoledne. To si dneska taky nikdo neumí představit. Škola nestačila, tam chodily vlastně i děti ze Zličína. Bylo nás nějakých 32 a škola nestačila a my jsme chodili do kláštera, který tenkrát nebyl klášter, ale Výzkumný ústav zemědělské techniky, takže tam jsme měli detašované třídy a teďka, když se mě zeptáte kolik, tak fakt nevím. Asi dvě.*¹²⁸

Ačkoliv docházelo ke snahám o další rozšíření školy, nakonec bylo každé řešení pouze provizorní. Takto to více méně fungovalo až do výstavby sídliště v Řepích.

Během výstavby sídliště se postupně přistavěly další základní školy – Základní škola Laudova (nyní Základní škola genpor. Františka Peřiny, odloučené pracoviště Laudova), Základní škola Socháňova (nyní Základní škola genpor. Františka Peřiny) a Základní škola Jana Wericha, do které se nakonec původní řepská škola přestěhovala.¹²⁹ Na původní budovu řepské školy se však nezapomnělo a vystřídal se v ní hned několik škol. Dnes tam sídlí Soukromá střední umělecká škola designu s. r. o.¹³⁰

Odstavce výše popisují krátký historický exkurz řepské školy. Jaké ale byly samotné vztahy na půdě školy? Pamětnické reflexe vypovídají o řepském životě s venkovským rázem, kde mezi jednotlivými obyvateli existovaly úzké sociální kontakty, neformální sociální kontrola a participace. To všechno se odráželo i na vztazích mezi žáky, rodiči

¹²⁶ Rozhovor s panem Jozefem, 07. 10. 2021.

¹²⁷ Domov sv. Karla Boromejského Praha-Řepy. *Sestry Boromejky* [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.boromejky.cz/domov-repy>.

¹²⁸ Rozhovor s paní Jaroslavou, 13. 08. 2021.

¹²⁹ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 115-116.

¹³⁰ *Soukromá střední umělecká škola designu* [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.skoladesign.cz/kontakt-skola/>.

a kantory. Škola bývala pro studenty hlavním zdrojem informací a kantoři tak měli nezastupitelnou roli při předávání znalostí.

„[...] máma si myslela jako dřív samozřejmě, že učitel má vždycky pravdu.“¹³¹

Vztahy mezi učiteli a žáky měly povětšinou méně formální charakter. Jakým způsobem se řešila školní nekázeň reflektovala například paní Vlasta:

„[...] no ta škola byla úžasná, jo, v tom směru, že my jsme tehdá něco rozmlátili, učitelka na mě takhle ukázala, ať přijdu na stupínek, tam mě zbušila, no a jelo se dál, že jo, učilo se dál. No, takže já mám z toho dneska hrůzu, jo, až můj vnuk půjde jednou do školy, to je samý papírování, učitelka se bojí rodičům něco říct [...]“

Dnešní doba je již velmi odlišná. Důležitou roli bezesporu sehrála výstavba sídliště, která s sebou přinesla příliv nových obyvatel, zejména z různých koutů Prahy. Polarizaci vnímali pamětníci a pamětnice nejen v chování, vztazích, ale také ve vzhledových aspektech, jako je například oblékání.

„[...] vlastně i ve škole jsme chodili třeba i v teplákách, nebylo to takové jako městské. [...] Ty rozdily byly potom, když jsme se spojili se sídlištěm. Jednak, to mně bylo kolem 10 let, kdy se začaly bourat baráky dole na Blatinách, takže jsem přišla o kus spolužáků, se kterými jsem byla na základce a ty se odstěhovali někam na Jižní Město, nebo kde to dostávali byty, a přišli lidi z paneláku, a ti mi přišli taková úplně jiní, taková jako načančaní, taková jako namyšlenější. Oblékali se jinak, ve značkovém a my jsme byli taková to. A bylo to taková i jako rozdílný v tom cvičení, protože já jsem třeba dělala i cvičitelku a když jsem cvičila ty děti ze starých Řep, z těch rodinných domků, tak to bylo o tom, že prostě ty děti jakože... My jsme měli nějaký vztah a oni věděli, co si dovolit a co si nedovolit a chovali se férově. Kdežto ty lidi z těch paneláků, když se nastěhovali, jestli to bylo tím, že je tam větší ta anonymita, tak už to bylo taková namyšlený, nevychovaný, ty rodiče už k tomu taky

¹³¹ Rozhovor s paní Marií, 07. 10. 2021.

přístupovali tak jako jinak, jo, tak už to nebylo jako na té vesnici. Říkám, on ten rozdíl byl jako markantní.“¹³²

I role vyučujících se postupně proměnila. Důvodem je nejen vývoj společnosti, jejích postojů, hodnot, ale také informační věk, ve kterém hrají zásadní roli digitální a elektronické technologie. Dnes už je podle výzkumu Člověka v tísní hlavním zdrojem informací internet.¹³³

4.2.3 Volný čas a místa setkávání

Pamětníci a pamětnice konstruují nostalgický obraz starých Řep. Žilo se zde venkovským způsobem života, který připodobňují k pospolitosti. Takto své dětství reflektoval například pan Jozef:

„S prvním zářijovým dnem nám samozřejmě začínaly školní povinnosti, no a jako kluk jsem tenhle den neměl rád a myslím si, že jsem nebyl sám, že jo, určitě nás bylo víc. Na druhou stranu jsme se zase sešli s kamarádama, začalo cvičení v Sokole, zasejc jsme mohli hrát fotbal [...] Pro nás bylo důležité, že bylo pořád ještě hezky no a to, že léto ještě trvá, jsme si uvědomovali díky tomu, že jsme se venku chytali do pavoučích vláken, tomu jsme říkali babí léto. V tu dobu bylo hlavně na polích, po žních, že jo, tak tam byly stohy slámy. No a my jsme na ně, když jsme přišli ze školy, chodili řádit, no. [...] S podzimem pak všude dozrávaly jablka, hrušky, no a my jsme je samozřejmě chtěli všude ochutnávat, že jo, no. Takže nejbliž jsme to měli na hrušky Nováka. Ty byly tehda na tom jeho poli u rybníka Na Průhoně, tak na ty jsme měli spadeno. Ale kolikrát se stalo, že nás odtud hnal svinským krokem, ale nikdy nás nedohonil. No, jenže von nás všechny znal, že jo, takže než jsme došli večer domů, tak už to naše máma věděla. [...] Nebo další zábavou byly ohničky. No to by dneska asi okamžitě přijeli hasiči a ekology by asi trefil šlak, z tý naší činnosti. Dost možná by došlo i na pokuty. Jenže tenkrát se to tak nebralo a ohničky se na podzim dělávaly všude, no. To jsme právě na těch sklizených polích a po okolí posbírali

¹³² Rozhovor s paní Danielou, 03. 10. 2021.

¹³³ Dotazníkové šetření v roce 2009: 13.4.2009 / Průzkumy a šetření. Člověk v tísní [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/pruzkumy-setreni/dotaznikove_setreni_2009.pdf.

všechno, co se dalo spálit. [...] Doma jsme si pak vzali pár brambor a šlo se na věc. Mimo brambor jsme teda pekli v popelu i jablka, který jsme ještě balili do jilu. [...] A nějaké opékání špekáčků? No to se děje víceméně až v dnešní době. [...] No a v zimě, to tady zamrzaly rybníky, že jo, takže jsme chodili hrát hokej na Hliník, Dolejšák. Ale já jsem nejradši chodil na Průhon, hlavně jsem to měl taky nejbliž, že jo. Jenom teda ten Průhon měl tu nevýhodu, že tu místní rybáři vysekávali díry do ledu, aby mohly ty ryby dýchat. No, takže nám do těch děr občas padal puk. [...] No, se sáňkováním to bylo slabší. Co si pamatuju, tak sněhu tu moc nebývalo, ale jako na saních jsme se taky povozili, to jo. To se choďovalo na Kaménku, ale víc na Hrdinovic kopec. To je to místo, kde dneska stojí paneláky támhle nad Penny. [...] No a na jaře, to si pamatuju, to když přicházelo jaro, tak na těch polích lítali první skřivani. To dneska už tu žádného skřivana neuvidíte, skřivani a pole zmizeli a místo toho tu stojí ty paneláky. [...] My děti jsme se těšili na ty naše jarní radovánky, na hraní kuliček. My, kluci, jsme se teda těšili hlavně na fotbal, protože v době našeho mládí hráli snad všichni kluci fotbal [...] holky skákaly zase panáka přes švihadlo [...] Nás z Obnovy přímo přitahoval rybník Průhon. [...] To jsme tam chytali čolky, nějaké menší ryby, žáby. To by nám dneska ochránáři přírody asi dali za uši. Pak jsme tam pouštěli i různé plavidla, co jsme si vyrobili. [...] Na polích jsme pak pozorovali námluvy zajíců. No těch tady bylo.“¹³⁴

Fakt, že na své dětství pamětníci a pamětnice vzpomínají s láskou byl znatelný také z doby, kterou ve svých reflexích věnovali právě tomuto tématu. Své vyprávění končili s podobnými slovy, jako paní Vlasta:

„[...] měli jsme tady prostě takový krásný život, krásný dětství. To teď děti dneska tady nemůžou zažít. Ale za to můžou i ty počítače. Jde to s dobou.“¹³⁵

Ačkoliv jsou zážitky z dětství reflektovány pamětníky a pamětnicemi různých věkových skupin, jedno mají společné. Prožili ho s ostatními dětmi venku a v přírodě. Aktivita místních dětí se začaly postupně měnit až se stavbou sídliště a s přílivem nového

¹³⁴ Rozhovor s panem Jozefem, 07. 10. 2021.

¹³⁵ Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

obyvatelstva. Docházelo ke změně rázu Řep, kdy rybníky, pole a louky postupem času nahradila dětská hřiště, která vznikala s výstavbou nových panelových domů. Mladí lidé také začali čím dál častěji trávit volný čas v centru Prahy. Tuto proměnu podpořil vládní režim, který zasáhl do tehdejšího kulturního života. Jak trávily svůj volný čas děti ze sídliště reflektovali manželé:

„Moje dcera, tak to se stýkaly s kamarádkami ze sídliště, chodily tady po sídlišti a chodily do Sokolovny si zahrát volejbal a košíkovou. Ale jinak tu tenkrát ještě nebylo moc věcí. Spíš jsme jí dali peníze a jeli se podívat do kina do Prahy.“¹³⁶

Na rozdíly mezi dobou před výstavbou sídliště a po výstavbě vzpomínala paní Daniela:

„No, třeba zajímavé bylo, že ten volný čas u nás byl o tom, že jsme se po škole navštěvovali v domovech. Když nějaká maminka dělala svačinku pro své dítě, tak dala i těm kamarádům. A i tady na Fialce jsem měla kamarádku, to si pamatuju, že nám takhle její maminka dala ven těstoviny a baštili jsme. Znali se vlastně děti i rodiče. Kdyžto moje sestra, když začala chodit s tou sídlištní partou, ona je vlastně mladší o 10 let nebo o 9 let, tak už to vlastně bylo o tom, že máma nevěděla, s kým se ségra stýká. A natož, aby znala jejich rodiče. Takže my jsme se znali jako děti mezi sebou, i rodiče naše rodiče. Prostě věděli, s kým se stýkáme. Znali jejich rodiče. A na tom sídlišti to už bylo hodně anonymní, protože ségra, ta si prostě našla kamarády ze sídliště a to, co vlastně dělala tam, tak máma ani nevěděla, co se tam děje na tom sídlišti. No, bylo to jako hodně anonymní, no.“¹³⁷

V době první republiky docházelo v celé zemi k rozvoji ve všech oblastech lidské činnosti. Začala stoupat průmyslová výroba, modernizovalo se zemědělství, rozšiřoval se obchod a také vzkvétal kulturní a společenský život. V Řepích tehdy působilo mnoho kulturních, sportovních, zájmových i prospěšných spolků. Jmenovat můžeme například Sokol, Orel, Skauty, dobrovolné hasiče nebo Slavoj Řepy.¹³⁸ Pamětníci a pamětnice se shodli, že Řepy žily kulturním životem a díky tomu k sobě měli lidé mnohem blíže. Každý

¹³⁶ Rozhovor s manželou, 11. 10. 2021.

¹³⁷ Rozhovor s paní Danielou, 03. 10. 2021.

¹³⁸ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 107-136.

obyvatel se nějakým způsobem podílel na kulturních, sportovních i společensky prospěšných aktivitách. V zimních sezónách se tu konaly plesy, bály, karnevaly nebo různé taneční zábavy.

„[...]Ti členové organizací, kteří pořádali ty plesy, tak dokonce chodili do domácností a nabízeli vstupenky na ples. No a ty vstupenky si lidé kupovali, i když věděli, že třeba na ten ples nepůjdou, protože takhle podporovali ty činnosti Sokola, hasičů a já nevím koho ještě.“¹³⁹

Řepské tradice a společenský život narušil vládní režim, kvůli kterému byly omezeny či redukovány aktivity neformálních sdružení a spolků. Zakázáno bylo slavení církevních svátků, přestaly se konat masopusty či posvícení. V roce 1947 se konaly kupříkladu poslední národní dožínky, které podle historika a řepského rodáka Jaroslava Hájka patřily k místním nejkrásnějším slavnostem. Celý průvod byl umocněn národními kroji.¹⁴⁰ Některé aktivity byly následně přeorientovány na drobné a společensky méně výrazné akce, jako je pořádání tanečních zábav nebo karnevalů. Takto na řepské společenské události vzpomínala paní Vlasta:

„To byl každý rok ples myslivců, ples sportovců, asi tři plesy byly nějaký. Nebo maškarní, to bylo tradiční, a to byla vždycky velikánská událost. Ty baby dycky gruntovaly, fronta u toho holiče, ony ty ženský seděly na té lavičce u holiče v těch natáčkách a teď učesat a my jsme měli jednu jedinou vyhlášenou švadlemu. Ale to byla teda švadlena par excellence [...] a tam ty ženský si nechaly šít šaty. A to třeba kvůli tomu jednomu jedinému plesu. [...] My jsme třeba šly jako děti na tu mikulášskou, nebo na to maškarní. Jedna mamina udělala koláč, druhá pár chlebičeků, další udělala děckám domácí džus z jablek a teď to tam daly na ty stoly, děti přišly, vzaly si, vyhlásila se nejlepší maska a rodiče už se třásly, aby děti šly spát, protože večer měli zábavu. Fakt to bylo hezký, hrozně hezký.“¹⁴¹

¹³⁹ Rozhovor s panem Jozefem, 07. 10. 2021.

¹⁴⁰ HÁJEK, Jaroslav. Poslední národní dožínky. *Řepská sedmnáctka* [online]. Praha: Městská část Praha 17, 2010, 16. s. 14 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/17_repy_0708_2010.pdf.

¹⁴¹ Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

Dlouhou tradicí propojující napříč komunitu řepských občanů, mělo ochotnické divadlo, kterého se mnohdy účastnily celé rodiny i s dětmi.¹⁴² Zájem o hraní ochotnického divadla souvisí se založením školy v roce 1862, kdy první řepský učitel Matěj Růžek nastudoval besedu se zpěvy a recitacemi. V první polovině 20. století se v Řepích hrálo ve čtyřech divadlech – U Piskáčků na Bílé Hoře, U Škopů, U Auřadů a také v Sokolovně. Po roce 1948 divadelní soubory fungovaly pod Divadelním spolkem Osvětové besedy Řepy, od 60. let 20. století pod Divadelním spolkem Osvětové Besedy Řepy-Liboc.¹⁴³ Takto na své působení v řadách ochotníků vzpomíná například paní Anna:

„V Řepích se hrálo ochotnické divadlo. Hodně se v něm tenkrát angažoval můj bratr. Pamatuju se, že v nějaký pohádce byla zapojená dokonce celá naše rodina. Já jsem hrála nějakou myš, maminka dělala nápovědu, no a bratr a obě sestry nějaké významné role. Těch myši tam teda bylo víc. A když nás líčili, tak si pamatuju, jak mi napadalo líčidlo i do pusy. No a všechno se to tenkrát odehrávalo v Sokolovně.“¹⁴⁴

Obyvatelé Řep si všední dny obohacovali akcemi, jako byly závody na koních, které zprostředkoval statek Hrdinů a kolové závody, viz výpověď paní Vlasty:

„Jedna velká tradiční věc, že starousedlíci, chlapi, pořádali, vždycky se to sešlo, kolový závody. A to byli fotrové, to byli sedmdesátníci, padesátníci, třicátníci, všichni vzali tenkrát svoje Favority kola, nablýskaný, že jo a slezli se před kostelíčkem. Tam byl stůl, ty jejich manželky rozdaly čísla a ti chlapi sedli na ty kola a ujeli Zličín, Bílý Beránek a takhle to nějak projeli a kdo přijel první, tak ten vyhrál, že jo. [...]a pak se šlo do hospody [...]“¹⁴⁵

Neopomíjeli se také sportovní aktivity, kterých bylo v Řepích mnoho a které byly spjaty zejména s místní Sokolovnou. Právě ta patřila k tradičním prvkům každodenního života, i po změně poměrů v roce 1948, jelikož sokolská tradice pokračovala mezi obyvateli dál.

¹⁴² HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 107.

¹⁴³ Geografické celky: Praha-Řepy. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=geo&id=7588>.

¹⁴⁴ Rozhovor s paní Annou, 13. 0. 2021.

¹⁴⁵ Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

„Zároveň s tou školní docházkou začalo cvičení v Sokole, kde jsme jako kluci cvičili v úterý a pátek, no a holky pak měly vyhrazený pondělky a čtvrtky, nebo jak to bylo. Pak tam někteří chodili hrát pinčes a tak. To cvičení jsme si užívali. Třeba nejlepší z nás ve cvičení na nářadí byl Jenda. Ten, kdyby měl možnost chodit do nějakýho gymnastickýho oddílu, tak by to dotáhnul určitě daleko. No, ale doba byla jaká byla, že jo, takže takových jako on, tam bylo víc.“¹⁴⁶

Velmi často byl zmiňován fotbal, jehož tradice zde přetrvává dodnes. Samotný klub Slavoj Řepy vznikl v roce 1924. Ačkoliv v roce 1950 začíná řepské mužstvo hrát na hřišti u Sokolovny a pod novým názvem Sokol,¹⁴⁷ pamětníci používali původní pojmenování dál. Dnes fotbalový klub funguje pod názvem TJ Sokol Řepy.¹⁴⁸ Na fotbalové zápasy pamětníci a pamětnice vzpomínali jako na velkou událost, kde se setkávala velká část obyvatel, viz výpověď paní Vlasty:

„No a pak tady byl oddíl fotbalový, ten byl teda opravdu dobrý a proslulý. Tam hrál můj táta a jelikož byl ze sedmi dětí, měl pět bratrů a dvě sestry, tak všech pět těch strýců hrálo v tom fotbalovém. Ale pozor, oni byli dobrý. Oni vyhráli nějakou lepší ligu a díky tomu se dostali třeba i do Rakouska, do Holandska. Jmenovalo se to Slavoj Řepy. No a pak nastupovala ta generace těch mých bratrů a ten můj brácha, ať byl takový, jaký byl, tak v tom fotbale byl dobrý. A byl tam ještě brácha sestřenice, a to bylo jelito. Ale protože hráli ostatní kluci, tak on chtěl hrát taky [...] Fotbal, to byla vždycky nedělní událost. To jsme dostali bílé podkolenky a kostkovanou sukni, brácha rádiovku a šlo se koukat na fotbal. A pak potom fotbalu se šlo do Sokolovny, to byla hospoda a večer byl bál a ty bály byly úžasný.“¹⁴⁹

Tradiční byl také zápas na Nový rok, kdy se proti sobě utkaly Bílá Hora a dolní Řepy. Zápas nazývali „Horní Dolní“. Jednalo se o jednu z akcí, kde docházelo k interakcím mezi oběma částmi obce.

¹⁴⁶ Rozhovor s panem Jozefem, 07. 10. 2021.

¹⁴⁷ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s.120-126.

¹⁴⁸ *TJ Sokol Řepy* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://www.fotbalrepy.cz/klub/>.

¹⁴⁹ Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

„Tady se hrálo vždycky na Nový rok „Horní Dolní“. Ty Horní, to je Slánská, tam vocaď byla taky fůra kluků, co hráli fotbal. No a to se sem chodilo na Silvestra nebo ještě po silvestrovské noci, tak to byla taková sranda, co se hrálo „Horní Dolní“. To tady byla taková tradice.“¹⁵⁰

Ačkoliv se dle pamětníků duch fotbalového klubu za ta léta změnil, jsou vděční, že zájem o tento sport přetrval a že i nadále může být pojítkem řepských obyvatel.

Po připojení k Praze v roce 1968 docházelo k postupnému zanikání řepských společenských aktivit a začaly je nahrazovat zábavy v centru Prahy.

„Tak ono nám bylo těch 15 let, že i když jsme jako tady měli vyžití, tak jsme mohli do té Prahy randit, že jo. Na Petříně, na lodičky, jo, na Vltavu. Ty mladé to do té Prahy táhlo, že jo, chodili jsme tam do kina a tak dále. Chodili jsme třeba už od 10 hodin dopoledne do kina a tak dále, takže táhlo to určitě. Nebyly diskotéky, byly všude čaje, všude byla živá hudba. Takže taky to se určitě změnilo. To se za tou kulturou chodilo víc do Prahy, a to asi mělo vliv na rozbití tady těch místních akcí.“¹⁵¹

Jak vypověděli kupříkladu manželé, v době výstavby sídliště již kulturní život v Řepích téměř neexistoval.

„[...] tady nefungovalo to třeba, jak je na vsích, když je zábava nebo posvícení a tady vlastně jako nebyla pořádně hospoda, tady byly potraviny, vzadu tam byla jenom nějaká malá pivnice a vlastně tady u školy byla Liduška. Takže ty zábavy tady jako vůbec my neznáme. A ta Sokolovna neběžela vůbec v takovém provozu, jako se to rozběhlo potom po těch devadesátých letech.“¹⁵²

Po uvolnění režimu v roce 1989 se do Řep začal postupně navracet kulturní život. Ačkoliv se podle pamětníků a pamětnic obec ve spoustě věcech proměnila a vznikalo nespočet tradic nových, na své staré tradice nezapomněli a pokouší se je od roku 2000 pomocí občanského sdružení Společnost pro obnovu řepských tradic znovunavrátit do

¹⁵⁰ Rozhovor s panem Jozefem, 07. 10. 2021.

¹⁵¹ Rozhovor s panem Vladimírem, 20. 08. 2021.

¹⁵² Rozhovor s manželý, 11. 10. 2021.

života místních obyvatel.¹⁵³ Jedním ze zakládajících členů byla paní Anna a pan Vladimír. Jejich cílem bylo a dodnes je budování sociální sounáležitosti. Snaží se také o utváření vztahů mezi starousedlíky ze starých Řep a nově příchozími obyvateli ze sídliště. V rámci sdružení pořádají různé společenské aktivity, jako Řepský ples, Silvestr, karnevaly, Dětskou pouť. Kooperují také s Domovem sv. Karla Boromejského nebo s Městskou částí Praha 17 při pořádání akcí jako je Den dětí, Pálení čarodějnic nebo Babí léto. Jak společnost funguje reflektoval pan Vladimír:

„Co se týče kultury, no já jsem tady založil spolek na obnovu řepských tradic. Takže se vracíme do něčeho, co bylo. Dneska děláme karnevaly a už nám dneska chodí nějakých 80 nebo 100 masek, což nikdy nebylo. Můj sen je ještě obnovit masopust a takové věci, no. [...] ty lidi strašně za náma táhnou a mladý dvacetiletý, pětadvacetiletý. Já tady dělám diskotéky, všechny věci a ze srandy prostě sejdem se, děláme 1. máje, padesátiletý ženský příjdu v podkolenkách, rolovačkách, s šátkama. To tady jako všechno začíná fungovat teď.„¹⁵⁴

Neodmyslitelnou součástí Řep je Domov sv. Karla Boromejského, který se v Řepích stará nejen o duchovní život, ale také o život nemocných seniorů a také odsouzených žen. Z velké části se dnes zaslouhují o kulturní a společenský život v Řepích. Pod jejich záštitou se konají různé koncerty, výstavy anebo slavení svátků, jako jsou Velikonoce, Den dětí, Zádušní mše za zemřelé, sv. Martin, Mikuláš nebo Vánoce.¹⁵⁵ Dle výpovědí informátorů je oblíbené například řepské vinobraní, na které se sjíždějí lidé nejen z Řep, ale také z nedalekého okolí. Skrze akce se Boromejky mimo jiné snaží o zajištění kulturního života pro obyvatele Domova, aby se necítili vyřazení z lidské společnosti nebo odsunuti na její okraj. Usilují také o vytváření prostředí, kde se mohou nejen obyvatelé Řep setkávat a vytvářet sousedské vazby. Z výpovědí informátorů vyplynulo, že téměř všichni se některé z akcí pořádaných Domovem alespoň jednou zúčastnili a že jejich činnost považují za značný přínos městské části. Takto se k tématu vyjádřili například paní Dagmar a pan Jozef:

¹⁵³ Ono to funguje! *Řepská sedmnáctka* [online]. Praha: Městská část Praha 17, 12/2010n. 1., 16. s. 16 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/17_repy_12_2010.pdf.

¹⁵⁴ Rozhovor s panem Vladimírem, 20. 08. 2021.

¹⁵⁵ Kulturní akce v Domově sv. Karla Boromejského. *Domov sv. Karla Boromejského* [online]. [cit. 2021-11-14]. Dostupné z: <https://www.domovrepy.cz/index.php/pro-verejnost/kulturni-akce>.

„No a jinak tady máme i domov Karla Boromejského, to asi víte, že jo. Ten je úžasný. [...] No, takže ten domov Karla Boromejského je to opravdu krásné místo. Mají tam krásnou zahradu, pomáhají tam i ty vězenkyně, že jo, protože tam je ta ženská věznice. [...] Takže jako opravdu ta jejich činnost v klášteře je taková bohublá, jak se říká. A jak dělají koncerty, teda teď ne, že jo. Teď za toho covidu. Ale opravdu mě hrozně mrzí, že tam nemůžu teď chodit.“¹⁵⁶

„No a teď, když to mají zase Boromejky zpátky, tak opravdu ty se starají o ten život tady a ta úroveň sociálních služeb tady je opravdu na hodně vysoké úrovni. Pořád tam byly nějaké kulturní akce.“¹⁵⁷

V Řepích se od dob výstavby sídliště zavedly i některé nové řepské tradice, ke kterým se řadí například Pálení čarodějnic, patřící mezi jedny z největších akcí městské části. Každoročně přilákají na několik stovek lidí všech věkových kategorií. Svátek sousedů, konaný každoročně od roku 2006, je inspirovaný společenskou akcí vzniklou v roce 1999 v Paříži. Cílem má být vytvoření prostoru, kde se mohou lidé v dnešní uspěchané době zastavit a poznat sousedy žijící v jejich blízkosti. Svátek se pořádá ve spolupráci s Centrem sociálně zdravotních služeb KC Průhon. V září naopak ožívá travnatý palouk před budovou místní radnice, na kterém se koná největší akce pořádaná městskou částí, a tou je Babí léto. Na účasti se podílí místní školy a školky, tanečníci, hudebníci, sokolníci nebo místní spolek dobrovolných hasičů. Od roku 2008 se návštěvníci mohou těšit na jízdu veteránů, která startuje program celého odpoledne.¹⁵⁸

„Od té doby, co tu bydlíme, tak je Babí léto. To bývá vždycky v prvních 14 dnech září, vždycky v sobotu, kdy na louce u úřadu se vlastně dělají atrakce pro děti, je tam pódium vystupují děti nebo nějaké skupiny, taneční, pěvecké. Vlastně účastnily se vždycky mateřské školy i základky z okolí, které dělaly nějaké stanoviště pro děti. Buď něco třeba sportovního nebo tak.“¹⁵⁹

¹⁵⁶ Rozhovor s paní Dagmar, 10. 10. 2021.

¹⁵⁷ Rozhovor s panem Jozefem, 07. 10. 2021.

¹⁵⁸ LINHARTOVÁ, Michaela. *Řepy v proměnách času*. Praha: Městská část Praha 17.

¹⁵⁹ Rozhovor s paní Miroslavou, 21. 10. 2021.

Zimní období se začíná oslavami svátku sv. Martina, které mají v Čechách dlouhou tradici. V době vládního režimu byla sice udržována pouze starousedlíky, ale dnes už je opět navracena do povědomí řepských občanů. O aktuální podobu svátku se zasloužil místní rodák a člen starousedlické rodiny, který každoročně propůjčuje koně, na kterých sv. Martin a jeho družina projíždějí částí starých Řep.¹⁶⁰

„Potom oblíbený byl ten příjezd svatého Martina, kdy se šlo s lampiony s průvodem. Buď někdy ke kostelíku svatého Martina nebo Boromejkám, nebo se šlo od Boromejek a šlo se ke kostelíku, kde potom vlastně tam ten svatý Martin jel na koni a vždycky na konci potom ty děti dostávaly nějaký koláč, buchtu, rohlíček, něco pečeného sladkého.“¹⁶¹

V Řepích dnes funguje několik spolků snažících se o vytváření prostoru k setkávání a navazování vztahů. Jedním z nich je například spolek Komunitní zahrada Řepy. Zajímavostí je, že jej vytvořili již nově příchozí obyvatelé ze sídliště. Zahrádkářská kolonie pěstuje nejen rostliny, ale usiluje také o utváření a prohlubování sousedských vztahů. Jejich cílem je bojovat se sídlištní anonymitou a vytvořit místo, kde mohou místní obyvatelé posedět, setkávat se, odpočinout si a alespoň na chvíli vystoupit z dnešního zrychleného života.¹⁶² Nedávná akce spolku se zasloužila o zasazení lípy, která je připomínkou lípy původní, kterou pamatuje většina starousedlíků ze starých Řep a která byla zničena výstavbou sídliště.

¹⁶⁰ HÁJEK, Jaroslav. Řepské posvícení, aneb svátek všech Martinů. *Řepská sedmnáctka* [online]. Praha: Městská část Praha 17, 11/2007n. 1., 13. s. 8 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/17_repy_11_07internet.pdf.

¹⁶¹ Rozhovor s paní Miroslavou, 21. 10. 2021.

¹⁶² ŠTĚTINOVÁ, Ivana. Komunitní zahrada v roce jedna. *Řepská sedmnáctka* [online]. Praha: Městská část Praha 17, 01/2021n. 1., 27. s. 9 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.repy.cz/system/files/files/%C5%98epsk%C3%A1%20sedmn%C3%A1ctka%2C%20leden%202021.pdf>.

Obrázek 8 Sousedská slavnost Řepská lípa

Zdroj: Vlastní archiv autorky.

V souvislosti se společenským a kulturním vyžitím v Řepích informátoři zmiňovali také Mateřské centrum Řepík, určené zejména pro rodiče s dětmi, Kulturní centrum Průhon nebo Kulturní dům Bílá Hora. Městská část nezapomíná ani na své nejstarší obyvatele, a proto tu funguje Klub seniorů Řepy, který nabízí několik kurzů od výuky jazyků, kreativních činností až po základy moderních technologií. Zároveň je to místo, kde se protínají životy dosud žijících pamětníků a takzvaných „náplav“, které se sem přistěhovaly v průběhu po připojení k Praze. Takto se k tématu vyjádřila paní Dagmar:

„[...] ty sociální služby fungují, hodně třeba seniorům se tady věnují, dělají tam různé kurzy, počítače a takhle, nebo jazyky. Tak já jsem tam taky chodila, že jsem si říkala, že si opráším angličtinu. No a chodila jsem i na ty počítače tady. [...] No

*a pak vlastně jsem se s těmi starousedlíky, a i s těmi lidmi ze sídliště setkávala na těch kurzech různých z toho centra, co tam dělají ta školení a tak.*¹⁶³

4.2.4 Sousedské vztahy a interakce

Narátori a narátorky, kteří zažili Řepy před připojením k Praze, se shodují a konstruují idealizovanou minulost, kterou přirovnávají k tradiční venkovské společnosti, viz výpověď paní Jaroslavy:

*„V Řepích byla tradiční vesnická společnost s drbnama. Myslím, že Zdeněk Troška by z nich měl radost.*¹⁶⁴

Vztahy mezi obyvateli Řep byly spíše neformálního charakteru. Lidé se navzájem znali a komunikovali spolu na základě dlouhodobých sousedských vztahů. Vypomáhali si, navštěvovali se, zdravili se. Komunikovali spolu tváří v tvář, viz výpověď paní Vlasty:

„Obecný úřad, tam seděl ten pan rada, který chodil do té hospody za chlapama a pan rada skončil úřad a šel jezdit, když byly třeba žně nebo tohle, tak sedl do traktoru s chlapama ze statku, jezdil a prostě kosil tu kukuřici, a to a pomáhal. [...] On chodil mezi chlapy do hospody a tam vždycky řešil problémy těch Řep. Takže u piva, že jo, že má tamhle Novák před barákem díru, tak do čtrnácti dní byla díra zalepená, jo a fungovalo to. Prostě na té bázi slova, že mezi lidmi se to v té hospodě upletlo a pak se to dávalo dohromady ty Řepy. [...] Jsme se scházeli, my jsme třeba pěstovali prasata, teď už se to nesmí, že jo, v té Praze, tak jsme měli dvě tři prasata a když byla zabijačka, tak se k nám slezlo třeba třicet lidí. [...] No ty lidi se tam tak znali, že já, když jsem třeba došla z čekárny ty dvě ulice domů, protože do čekárny jsme občas chodili i tajně kouřit, tak máma už věděla, že jsem v té čekárně kouřila. No a potom tady byl doktor Konrád, to byl takovýhle chlap a ten dělal dětské zuby, juniory až do dospělosti. A on byl velice šikovný a tam si přišla, pane doktore, mě bolí zub a on tak pojd', prohlídl, ošetřil a řekl pozdravuj doma. Pak řekl, hele, pojd' sem, co tady děláš? Ty jsi doprovod? Tak na, tady máš 10 Kč a skočíš mi támhle naproti pro dva rohlíky a 10 dkg vlašáku. Takže brácha došel pro rohlíky, mně

¹⁶³ Rozhovor s paní Dagmar, 10. 10. 2021.

¹⁶⁴ Rozhovor s paní Jaroslavou 13. 08. 2021.

*ošetřil zuby a šli jsme domů. [...] sousedce na Vánoce krachla trouba, pekly se ty vánočky, a tak tak s tím pekáčem letěla k nám a řvala Maruš, Maruš, otevři troubu. Maruška otevřela troubu a ona si u nás dopekla a šla domů, že jo. Zkuste to udělat v paneláku, že jo. Pokud to teda není vaše kamarádka. A Franta spravoval auto a říkal, hele s tou elektrikou já si nevím rady a zavolal Pepíka od naproti a říkal, hele, Pepíku, ty jsi elektrikář. Pepa odhodil tepláky, nasadil montérky a už ležel pod autem.*¹⁶⁵

Velký význam měla rodová tradice, které je patrná dodnes. V Řepích žily rozšířené rodiny vyskytující se zejména okolo místních hospodářství a živností, které se předávaly z generace na generaci. Tradice byla narušena dobou po roce 1948 a nástupu nového vládního režimu, v důsledku kterého byli někteří nuceni k vystěhování a o své majetky přišli. Mnohým však byly v restitucích navraceny a potomci původních rodin se tak navrátili zpět do bydliště svých předků.¹⁶⁶ Mladší generace také čím dál častěji odcházeli za příležitostmi mimo Řepy. Se jmény rodů měli místní obyvatelé spojeny také rodové vlastnosti, na které vzpomínala paní Anna:

*„Tady to fungovalo jako vesnice, opravdu jako soudržně, nebo jak moc soudržně, to nevím, protože my jsme tady moc toho nedělali, ale dodnes vím, že když se řekne Hrdina, tak vím, kdo to je a kdo jsou starořepské rody, které měly své povahy a už navzájem jsme se znali, že jo. Rod Zvoničků, rod Hrdinů. No a ty jejich potomci jsou tu pořád. [...] Hrdinové tady, to jsou zase sedláci. Měli zase koně. To byly tři děti a jeden z nich to zdědil, tu selskou krev, no a ten má koně, že jo. Takové jsou to jako rody. Oni by vám něco řekli. Rod Dejmků, ty měli zase řeznictví, takoví velmi podnikaví a vzdělání lidé.*¹⁶⁷

Ojedinelé nebylo ani sdílení událostí, jako bylo například úmrtí v rodině. Po vesnici se rozhlasem vyhlásilo, jaký soused zemřel, roznesla se parte a v den obřadu se pořádal smuteční pochod.

¹⁶⁵ Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

¹⁶⁶ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s.28-100.

¹⁶⁷ Rozhovor s paní Annou, 13. 08. 2021.

„[...] a dřív to taky bylo, když někdo zemřel, tak na radnici tady byl rozhlas nějaký, možná že ještě existuje, tak se to vyhlásilo, že tenhle ten soused zemřel, všude se daly parte. Pohřeb byl většinou od kostela, to se jezdilo, tenkrát to byly takový ty starý auta s těma leptanýma sklama. Koně měly takové ty chocholy, a to byly vždycky průvody dlouhé jak.“¹⁶⁸

Proměna sousedských vztahů nebyla okamžitá a ovlivňovalo ji několik faktorů. Jedním z nich byl dozajista vládní režim, který dokázal rozklížit společnost, ať už to bylo zábery domů, kolektivizací nebo stíháním pro režim nepohodlných občanů.

„Pro mě to byla velice špatná doba, protože komunisti hrozně postihly moji rodinu. Protože moji rodiče měli pekárnu, to bylo pekařství U Pouchů, takže jako zlikvidovali nám tu pekárnu, ale nechali nás bydlet. Jiný totiž vystěhovali a tak dále. A jak se na nás pak některý divně koukali. Chodili k nám normálně nakupovat a pak se najednou otočili zády a jako nás neznali. No a jinak my jsme měli s bratrem, který je o deset let starší, prostě zákaz chodit i na školu.“¹⁶⁹

Vliv mělo i narušení spolkového života a rušení tradic, které pro spoustu obyvatel znamenaly především možnost odpočinku, odreagování se od práce a utužování společenských vazeb v rámci komunity. Místní obyvatelé, zejména mladší generace, také postupně začali tíhnout k hlavnímu městu a využívat volnočasových aktivit, které jim nabízelo.

Můžeme říct, že se řepská společnost částečně měnila přirozeně s dobou. Docházelo k modernizaci, globalizaci, nastupoval informační věk. S novými generacemi a následně s výstavbou sídliště se v Řepích postupně vytrácela soudržnost a solidarita. Lidé začali jezdit za zaměstnáním mimo Řepy, za kulturou se vydávali do centra Prahy. Prostorová blízkost již nebyla rozhodujícím faktorem pro utváření sociálních kontaktů, jelikož mohly být zprostředkovány na delší vzdálenost. Lidé začali žít více anonymně. Veškeré velké změny se ale neudály bezprostředně po připojení Řep k Praze, nýbrž vznikaly postupně a se stavbou sídliště. S přisunem nového obyvatelstva se v Řepích

¹⁶⁸ Rozhovor s paní Marií, 07. 10. 2021.

¹⁶⁹ Rozhovor s paní Marií, 07. 10. 2021.

vytvořily dvě pomyslné skupiny. První skupinou byli starousedlíci, takzvaní „starořepáci“. Druhou skupinou byli nově příchozí „sídlišťáci“. Tyto skupiny žily paralelně vedle sebe. Starousedlíci mezi sebou vztahy nadále udržovaly a ke změnám u nich docházelo postupně s vymíráním a rozením nových generací, které se dle slov pamětníků z většiny odstěhovali pryč mimo Řepy. Rodová tradice tak ztrácela na významu. Nevytratila se však úplně a dodnes tam někteří potomci z původních rodin zůstávají a zachovávají její kontinuitu.

„Ty, co tady byli před třiceti lety a to, tak ty už tady dávno nejsou. Něco mají sice jejich potomci, ale něco je prodané a jsou tady už úplně jiný lidi, jo, takže ty ulice, dřív byla ulice plná dětí. Dneska se tam nikdo nezná. Tady je takových dětí a já tady už nikoho neznám, už je to všechno vyměněné.“¹⁷⁰

Životní styl obyvatel přicházejících do sídliště byl odlišný. Do práce a za zájmovými činnostmi jezdili převážně mimo bydliště a domů se vraceli více méně pouze přenocovat. Z výpovědí informátorů byla znatelná také absence vazby k místu, která se utvářela až postupem času. Mnohdy tak u nich ani nedocházelo ke snahám integrace do řepské společnosti. Dnes už se ale někteří považují za starousedlíky a Řepy považují za svůj domov. Místo, ke kterému si utvořili pevný vztah, kde založili rodinu, vychovali děti a které jim dává pocit stabilního a bezpečného života.

„No a tady vlastně jako na tom sídlišti, to bylo jako noclehárna. Většina lidí pracovala. No buď tady jsou nebo byly vojenské byty, takže ty jezdili směr Dejvice. Ty se ráno spakovali a vrátili se k večeru. [...] Tak my už tu žijeme kolik, přes 30 let, takže už jsme taky takoví starousedlíci. Jen teda starousedlíci ze sídliště. [...] Olda si teda chvíli zvykal, protože na Jižáku měl všechny kamarády, že jo, no a taky tam ještě dojížděl do práce. Ale jako jinak jsme tu byli fakt spokojený. Hlavně Řepy byly považovaný za nejčistší sídliště a taky tu nebyl barák na baráku. I dneska je tady ještě poměrně dost zeleně. Není to prostě takový to nahuštěný sídliště, no. [...] A pak třeba teda i ta kriminalita. Na Jižáku byli furt nějaký zmetci, co tam vykrádali baráky.“

¹⁷⁰ Rozhovor s panem Jozefem, 07. 10. 2021.

Teda ne, že by se to tady nedělo, ale prostě to nebylo tak častý. Hlavně teda dneska už je to i trochu líp zabezpečený, ty vchody. ¹⁷¹

Narátoři a narátorky se shodly, že po přistěhování do sídliště, začali navazovat vztahy s ostatními nově příchozími sousedy ze stejného vchodu, případně ze stejného paneláku. Jednalo se ale spíše o vazby povrchního charakteru. Někteří se občas navštívili, ale povětšinou se lidé mezi sebou pouze zdravili, viz výpověď manželů:

„[...] my jsme se s těmi, co jsou domkáři, tak to ne, s těmi jsme se nestýkali. Akorát tady s lidmi ze sídliště. Jenom my jsme měli ještě štěstí na vchod, že tady se sešli docela prima lidi, takže jsme tady docela drželi tu partu v baráku, že jsme se zastavili, popovídali, občas nějaké kafe, nebo když nám třeba sousedka od naproti zalila kytky, když jsme byli pryč, ale s jinými lidmi jsme se pak jako moc nestýkali. Ne že bychom nechtěli, ale prostě se to tam nevytvořilo. No a ty vazby se tady opravdu asi většinou nepovedlo navázat, jako mimo nějak ten vchod v baráku nebo mimo ten barák, takže opravdu ty lidi mimo barák mimo ten vchod se neznají, nestýkají se. ¹⁷²

Dle pamětnických reflexí a zaznamenaných demografických dat, viz podkapitola 4.1.1., se do nově vystavěného sídliště přistěhovali převážně mladí lidé a rodiny s dětmi. Vytvořila se tady tak samostatná komunita, kterou tvořily převážně maminky s malými dětmi scházející se například za účelem společných procházek, vyměňování potřebných věcí pro děti nebo na společenských a kulturních akcích konaných místními školami a školkami, viz výpověď paní Miroslavy:

„[...] když jsme se nastěhovali tady do tohohle domu, tak v podstatě všichni jsme tady byli nové partaje, protože jsme se nastěhovali do novostavby. Takže jsme se vlastně poznávali tak nějak v rámci toho stěhování, protože jsme všechno byli mladé rodiny a vlastně víceméně skoro všichni s malýma dětma. Takže tím, že jsme se potkávali s kočárkama potom, tak to jsme spolu docela dost takhle mluvili. [...] v podstatě třeba tenkrát se dělaly různý ty oslavy, různý ty akce, takže rodiče se

¹⁷¹ Rozhovor s manželý, 11. 10. 2021.

¹⁷² Rozhovor s manželý, 11. 10. 2021.

spolu taky scházeli, komunikovali, [...] spíš to bylo v rámci třeba té školky, ale v rámci jakoby těch sousedských vztahů těch mladých rodin [...] my jsme se hodně potkávaly nebo jsme třeba i vyměňovaly oblečení nebo tak.“¹⁷³

Dnes už pro rodiny s dětmi nejsou školy a školky jedinými institucemi, které vytvářejí prostor pro setkávání. Na území Řep vzniklo kupříkladu Mateřské centrum Řepík fungující od roku 2000, které poskytuje možnosti setkávání a navazování sociálních kontaktů nejen pro děti, ale i pro rodiče a prarodiče.¹⁷⁴ Dalšími aktéry, kteří se snaží o propojení řepské společnosti jsou Kulturní centrum Průhon, Kulturní dům Bílá Hora, sestry Boromejky z Domova sv. Karla Boromejského nebo místní spolky.

Ačkoliv se dle pamětnických reflexí obyvatelé z Bílé Hory nepovažovali za tak veliký venkov, jako dolní Řepy, jejich sousedské vztahy se před připojením k Praze o moc nelišily. Bílá Hora se sestávala z rodinných domů a městských vil, které se dědily z generace na generaci. Běžné bylo mezigenerační soužití nebo soužití více rodin pospolu, viz výpověď paní Jany:

„Ty baráčky třeba mívaly jednoho majitele, pana domácího, takže ten pan domácí měl jakoby největší byt v tom baráku, který dneska obývají třeba dvě rodiny, tak jich tam kdysi bydlelo osm nebo šest rodin tam bydlelo.“¹⁷⁵

V dnešní době už jsou rozdíly mezi oběma částmi Řep znatelnější. Zatímco v dolních Řepích se sídlišťem je patrný anonymní uspěchaný městský život, Bílá Hora si ponechává klidný ráz rodinné zástavby. Informátoři žijící v oblasti dolních Řep a sídliště vypověděli, že žijí městský život a prvky venkova již nezaznamenávají. Oproti tomu obyvatelé Bílé Hory život stále připodobňují venkovu. Můžeme se zde například setkat se sociální kontrolou ve formě „sousedské hlídky“. viz výpověď paní Romany:

„Ale jinak tu fungovaly vždycky, nebo i teď docela fungují, takový ty sousedský hlídky. Vedle nás susedi, tak nám hlídají jižní stranu. Jednou nás takhle avizovali,

¹⁷³ Rozhovor s paní Miroslavou, 21. 10. 2021.

¹⁷⁴ *Mateřské centrum Řepík* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://mc-repik.webnode.cz/kdo-jsme/>.

¹⁷⁵ Rozhovor s paní Janou, 10. 10. 2021.

*že se nám tam někdo dobejval. Nebo když třeba někomu svítí auto, tak přijdou a řeknou, svítí ti auto. Ale co jsem koukala, tak to teď docela i funguje na těch Facebookových skupinách, že si tam lidi dávají vědět [...] No prostě ten celkový život tady trošku připomíná tu vesnici ještě, jako ve městě se tu necítíme. I když jako by tady to nikdy nebyla opravdu vesnice, jako tam dole, ve starých Řepích, ale jako v těch vztazích jo, no.*¹⁷⁶

Podle pamětníků zde část původních bělohorských rodin stále žije a celková migrace obyvatel je poměrně nízká, viz výpověď paní Romany:

*„To je strašně legrační, že vlastně to moje dětství probíhalo úplně stejně podstatě. V těch barákách tady, jak se tam opakovaly ty stejné rodiny, tak to furt jako byly ty stejný potomci. Ne že by si člověk tykal se všemi, ale do dneška si jako se spoustou těch lidí na té ulici tykáme, jako z těch starších, no. Jako to se znají prostě. Ale ještě mě napadá jedna věc. To se dostanu k té ulici, ale teď jsem to spolkla. Jo, že tohle funguje furt i do dneška, nebo fungovalo to, co vím, dokud chodili do školy naši kluci, protože to fungovalo i v tom Malém Břevnově, že ty kluci chodili do třídy s dětma mých spolužáků, a to bylo hrozně hezký. Takže ta migrace vlastně byla hrozně malá v téhle té oblasti, takže jsem chodila s Vondráčkem do třídy, Slabochem. takže prostě moje děti chodily s dětmi mých spolužáků do školy a do třídy.*¹⁷⁷

V dnešní době již mezigenerační soužití běžné není. Někteří lidé své nemovitost v důsledku komplikovaných dědických řízení raději prodávají a na místě původních domů tu noví majitelé staví bytové domy s několika byty k pronájmu. Takovou skutečnost označili všichni informátoři žijící na Bílé Hoře nezávisle na sobě jako závažný negativní faktor ovlivňující původní sociální klima oblasti, viz výpověď paní Jany:

„[...] ale jinak to sousedství jako takový u nás zaplatpánbůh funguje tak nějak pořád stejně. A to, když se tam přistěhovala nějaká mladá rodina, tak jsme si říkali, jací asi budou, a přišel normálně na Silvestra ten soused, přinesl Becherovku, no, a to je

¹⁷⁶ Rozhovor s paní Romanou, 10. 10. 2021.

¹⁷⁷ Rozhovor s paní Romanou, 10. 10. 2021.

*nějak jako tak 10 let. Ale pochopil, že do té ulice má nějak zapadnout, tak tam zapadl. Ale je asi opravdu rozdíl, že když tam jde někdo opravdu bydlet, kupuje si domeček pro sebe a má zapadnout nějak do té komunity, anebo jestli kupuje prostě pozemek nebo barák na to, aby tam postavil něco úplně jiného, nebo to pronajal. To se teď kon tady dělá, že někdo koupí baráček, trošku ho představí, přistaví tam nějaký patra, udělá z toho prostě bytovku nějakou, jo, takže to pak všechno ztrácí takovou tu kontinuitu.*¹⁷⁸

4.2.5 Percepce vztahů mezi starousedlíky a nově příchozími

Připojení k Praze a výstavba sídliště na první pohled změnila ráz místní krajiny a uspořádání obce. Významně ale také zasáhla do sociální struktury a vztahů uvnitř Řep. Místní obyvatelé se začali dělit na dvě skupiny – starousedlíky (obyvatelé, kteří zažili Řepy před připojením a stavbou sídliště) a nově příchozí (obyvatelé, kteří do Řep přišli po roce 1980). Tyto dvě skupiny byly nejvíce znatelné v oblasti dolních Řep, kde v 80. letech 20. století vyrostlo rozsáhlé sídliště, do kterého se postupně přistěhovalo na 20 tisíc obyvatel.¹⁷⁹ Noví obyvatelé měli odlišný způsob života a povětšinou se skládali z mladých rodin s malými dětmi. Problematikou sociální integrace obyvatel, kteří přicházejí obecně z města na venkov, se zabývá poměrně malý počet studií. Lze ale očekávat, že integrace novousedlíků nebude probíhat jako samozřejmý a neproblematický proces. Úskalí můžeme očekávat především v případech, kdy do obce přichází velký počet nových rezidentů a sociální začlenění není jejich záměrem.¹⁸⁰ Nově příchozí obyvatelstvo čekala integrace do nového sociálního prostředí na dvou úrovních. Jednak se novousedlíci začleňovali do stávající struktury obce, sžívali se se starousedlíky, a jednak se sžívali mezi sebou navzájem.

Není ojedinělé, že se starousedlíci s přílivem nových obyvatel nevyrovnávají lehce. Mění se mezilidské vztahy, lidé v obci se mezi sebou přestávají znát, a navíc nově příchozí si s sebou přinášejí způsoby, které se starousedlíkům nezamlouvají. Starousedlíci často označovali nově příchozí jako „náplavu“, přičemž toto označení s sebou může nést negativní konotace. Nejhůře nesli příliv nových obyvatel, jak je nazvala paní Vlasta, ti

¹⁷⁸ Rozhovor s paní Janou, 10. 10. 2021.

¹⁷⁹ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 210-212.

¹⁸⁰ Bernard, J. 2006. *Sociální integrace přistěhovalců z velkoměsta na vesnici v České republice a v Rakousku*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review 42 (4), s. 741-760.

„zapálení starousedlíci“. Z výpovědi vyplývá, že je velmi zasáhla výstavba sídliště, která kompletně změnila původní ráz Řep. Změnám, které se v Řepích po připojení k Praze odehrávaly, bude věnována následující podkapitola. Právě v důsledku výstavby sídliště přišli starousedlíci o spousty jim blízkých míst, jako například rybník Průhon, který byl spjatý s životem každého starousedlíka. Někteří tak zanevřeli na všechno a na všechny, co měli co dočinění se sídlištěm, viz výpověď paní Vlasty:

„Já si pamatuju, že na Blatinách snad byla první samoška, kterou tady pak postavili, když to rušili v těch starých Řepích a starousedlíci jezdili nakupovat do Zličína, do starý samošky. Ale to byli takoví ti echt zapálení starousedlíci, protože ta Norma dnešní, ta už byla na sídlišti a oni tam nechtěli jít na to sídliště nakoupit, tak jezdili tím autobusem, tou 164, tři stanice do toho Zličína starého, protože to byla stará zástavba, a to brali jako to jejich.“¹⁸¹

Jak ale paní Vlasta poznamenala:

„Jenže po těch dědečkách a babičkách nastoupila ta mladá generace, kteří berou to sídliště jako součást. Jsou to jedny Řepy a už to neřeší. Ale ty dnešní osmdesátníci, sedmdesátníci, ty museli vymřít, aby ta rivalita tady prostě nebyla.“¹⁸²

Problémy či neshody, které jsou s náhlým přílivem nových obyvatel z měst na vesnici přirozeně spojeny, bývají umocněny stereotypními představami. Ty jsou ale v případech vzájemné komunikace dlouhodobě řešitelné. Mnohé názory starousedlíků o nově příchozích, a naopak, jsou často vedeny stereotypními představami o druhých, díky čemuž vzniká prostor pro další komunikační bariéry.¹⁸³ Puldová uvádí, že „názory na soužití mohou být do velké míry ovlivněny neexistencí či malým množstvím vzájemných

¹⁸¹ Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

¹⁸² Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

¹⁸³ POTOČNÝ, T. (2006): *Lidé na okraji. Případová studie satelitního městečka*. Ivris Working Papers 06/01, Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti, Fakulta sociálních studií Masarykovy Univerzity., s. 38.

kontakty“.¹⁸⁴ Většina informátorů, kteří zažili Řepy před připojením k Praze, označovali nově příchozí, zejména „sídlišťáky“, jako ty „měšťáky“, lidi „s nosem nahoru“. Bydlení v panelovém domě někteří přirovnávali ke „králíkárnám“. Byli ale i tací, kteří výstavbu sídliště a příliv nového obyvatelstva kvitovali, jelikož měli vidinu přístupu k novým možnostem, jako například paní Anna:

„Mně sídliště třeba vůbec nevadí, protože čerpám jeho výhody. Hodí se mi to k mému podnikání s cestovkou.“¹⁸⁵

Určité sváry mezi sídlištěm a starými Řepy byly zapříčiněny díky místnímu obecnímu úřadu, který své investice podle některých informátorů soustředil především na zvelebování sídliště a staré Řepy a Bílou Horu opomíjel.

„No já jsem vždycky nabývala dojem, že to sídliště a ty starý Řepy, že mezi sebou měli nějakou bariéru, jo, jako že se dělají na sídlišti nové chodníky a ve starých Řepích se nedělají. No a v centru těch starých Řep, když jste projížděla autem, tak tam to byla samá díra, sama jáma, asphalt byl zničený, že jo, chodníky špatný a furt se investovalo do toho sídliště, protože to bylo vlastně v takový tý fázi práce a furt se něco dělalo, dodělávalo a ti starousedlíci pyskovali, že se nedělá jako nic, že my jsme taky Řepy a u nás nic nedělají a proč se nám to sídliště do těch starých Řep montuje a proč sem lezou a vznikla tam takováhle rivalita, mezi těmi lidmi, to si pamatuju, že ty starý prostě řekli, no to se furt jenom do sídliště perou peníze a do těch starých Řep nic nejde.“¹⁸⁶

Jak přiznali obě skupiny, starousedlíci a ti, kteří přišli až po připojení k Praze, žili si vlastním životem a nepřicházeli spolu do kontaktu. Informátoři žijící na sídlišti žádné stereotypní představy o starousedlících nezmínili a po přistěhování do Řep sami necítili žádné větší náznaky rivality či jiných negativních projevů. Jak podotkla například paní Miroslava:

¹⁸⁴ PULDOVÁ, P. (2006): *Vliv suburbanizace na změnu sociálního prostředí v zázemí Prahy*. Magisterská diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, Praha., s. 61.

¹⁸⁵ Rozhovor s paní Annou, 13. 08. 2021.

¹⁸⁶ Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

„Já jsem nezaznamenala, nesetkala jsem se s tím, že by vznikaly nějaké nepříjemnosti, protože jsem ani nevěděla, kdo je starousedlík a kdo je nově příchozí. Takže já osobně jsem žádnou rivalitu nebo nepříjemnosti nebo zvláštní pohledy, jsi tady nová nebo mi tady prostě bydlíme a ty sem nepatříš, nikdy jsem to neznamenala.“¹⁸⁷

Od připojení Řep k Praze a stavby sídliště uplynulo téměř půl století a s generační výměnou se rozdělení na starousedlíky a nově příchozí téměř vytratilo. Všichni jsou si rovni, ať bydlí v rodinném domě nebo v paneláku. Dodnes se však můžeme setkat se starořepskými rody, které si drží svoji kontinuitu a jsou hrdí na svůj původ. I někteří obyvatelé sídliště, kteří v Řepích žijí od začátku jeho výstavby, se již považují za starousedlíky a Řepy vnímají jako svůj domov, místo, ke kterému si vytvořili pevnou vazbu.

4.2.6 Přicházející změny s připojením k Praze a se stavbou sídliště

Řepy se k Praze připojily v lednu roku 1968. Pamětníci a pamětnice se shodly, že bezprostředně potom se žádné velké změny neudály a samotné připojení je ze začátku nijak neovlivnilo. Dle jejich slov to byla spíše jen úřední formalita. Nutno však podotknout, že vzpomínky pamětníků a pamětnic směřovaly k tehdejší okupaci a řepské dění pro ně bylo v tu chvíli druhořadé. Takto na období připojení k hlavnímu městu vzpomínají paní Romana z Bílé Hory a pan Vladimír žijící v dolních Řepích:

„V 68, to jsme tady sundávali taky všechny ty cedule, aby se nemohli orientovat, jo. Tehdy se dělalo to, že aby se ty Rusáci nemohli orientovat, že jo, oni totiž nevěděli, kde jsou. Oni je někam poslali, už zrušte kontrarevoluci a aby se nemohli orientovat, tak se sundávaly cedule na ulicích, čísla baráků.“¹⁸⁸

¹⁸⁷ Rozhovor s paní Miroslavou, 21. 10. 2021.

¹⁸⁸ Rozhovor s paní Romanou, 10. 10. 2021.

„No, tak v osmašedesátém roce, když přišly Řepy pod Prahu, tak přišli Rusáci, že jo, takže Řepy byly obsazený. Obšancované to tady bylo ze všech stran kvůli letišti, že jo. [...] takže to připojení ku Praze bylo zprvu úřední a život si plynul prostě tak nějak dál a vlastně až s tou stavbou sídliště se to začalo tak nějak měnit.“¹⁸⁹

Úplně beze změny Řepy po připojení ale nezůstaly. Zákon stanovuje, že na území Prahy jsou shodné názvy ulic, silnic, náměstí, parků, mostů a dalších veřejných prostranství vyloučeny.¹⁹⁰ Řepská topografie se tak musela sladit s tou pražskou.

„No a 68 nás připojili ku Praze, což jsme zjistili, když nám přejmenovali ulice. Ta naše se jmenovala Gottwaldova, ale najednou se jmenovala nějak jinak. Ale protože nebyl internet, tak se úředníci s nikým nemazali, tak nám neřekli, že se přejmenovala. Takže nejdřív jsme slyšeli, že to bude Želivského, potom že já už nevím jak, a pak teprve, když se začaly měnit občanky, tak jsme se dozvěděli, že Žalanského.“¹⁹¹

Jak již bylo několikrát zmíněno, největší změny přišly až se stavbou sídliště. Dle Temelové a Ouředníčka nové výstavby vytváří tlak na přírodní prostředí, vedou ke změnám ve využití krajiny, snižují množství ploch k zemědělskému a rekreačnímu využití, ovlivňují biodiverzitu a způsobují změny v půdních, klimatických a vodních mikrosystémech. Na druhou stranu s sebou mohou přinášet i pozitiva ve formě zlepšování místní infrastruktury (oprava komunikací, osvětlení, kanalizace, plyn atp.) nebo nových pracovních příležitostí. Nově přistěhovalí residenté s sebou zároveň přinášejí nové požadavky na zavedení nebo rozšíření některých služeb (např. využití škol a školek).¹⁹²

Připojení k hlavnímu městu a stavba sídliště značně ovlivnila řepské sociální prostředí. Jako negativum pamětníci a pamětnice vnímali především přicházející městskou anonymitu. Na Bílé Hoře informátoři reflektovali narušení dosud klidné oblasti automobilovou dopravou a budování nových moderních bytových domů, které nezapadají

¹⁸⁹ Rozhovor s panem Vladimírem, 20. 08. 2021.

¹⁹⁰ ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 131/2000 Sb. In: *Zákon o hlavním městě Praze*. 2022, 39/2000. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-131>.

¹⁹¹ Rozhovor s paní Jaroslavou, 13. 08. 2021.

¹⁹² OUŘEDNÍČEK, Martin a Jana TEMELOVÁ. *Současná česká suburbanizace a její důsledky* [online]. 2008 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>.

do původní architektonické zástavby. V neposlední řadě pamětnické reflexe zmiňovaly značné zásahy do přírodního rázu obce. Jak Řepy vypadaly, když byly ještě vesnicí, vzpomínala například paní Jaroslava:

„Před naším domem, tam, kde je dneska Penny, tak tam byl rybník z jedné strany obrostlý vrbami. Rodiče mi říkali, že tam byl kdysi plot z vrbových kůlů, které tam zakořenily a vyrostly. Za tím rybníkem pak byla velká louka až k nádraží a tam stála velká krásná stoletá lípa, pod kterou byla studánka. Taky tam byla malá oplocená a křovím obrostlá vodárna, u který jsem si vždycky představovala, že je to hrad. Za hrází rybníka tam rostla řada akátů a ta řada byla zakončená na každé straně velkým stromem, to byl stříbrný akát a ten jeden z nich tam stojí dodnes. Prostředkem louky tekla potůček, který vtíkal do našeho rybníku. Bylo to opravdu nádherný místo na hry.“¹⁹³

Z výpovědí pamětníků a pamětnic se dozvídáme, že Řepy byly zeleným místem plným luk, polí, stromů, ptactva, divé zvěře a rybníků, jelikož Řepy byly vystavěny defacto na vodě.¹⁹⁴ Stoletá lípa, o které hovořila paní Jaroslava, byla s obcí neodmyslitelně spjata. Ačkoliv ji pokáceli z důvodu výstavby sídliště, dle pamětníků a pamětnic jí právem náleží přední místo v historii obce. Vzpomínají na ni nostalgicky a dodnes cítí křivdu k těm, kteří dali pokyn k jejímu zničení. Na jejím místě dnes nalezneme garáže pro osobní automobily. Takto se k tématu vyjádřila paní Vlasta:

„[...] tak tam býval rybník Průhon a tam směrem k nádraží, v takové uličce, tak tam tekla studánka. Nádherná křišťálová studánka. Tam jsme chodili pít, že jo a tam byla stoletá lípa. A divila jsem se tenkrát, to vznikl šílený spor o to, že se ta lípa prostě neporazí kvůli sídlišti, že tam ta lípa zůstane, že se to prostě obhází těma domama. Ale lípu teda pokosili, studánku zrušili, což teda je špatně. No, začali tam stavět ty paneláky, takže já jsem vozila kluka v kočáru už mezi těmi paneláky a můj tatínek, jelikož ten náš barák postavil vlastníma rukama, tak byl nešťastný a chtěl to tady prodat, že půjdeme jako dál do Hostovic, nebo dál na tu vesnici, což se teda

¹⁹³ Rozhovor s paní Annou, 13. 08. 2021.

¹⁹⁴ HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006. s. 184-190.

neuskutečnilo. [...] třeba ta stoletá lípa nebo ta studánka překrásná. Ta byla obsazená takovýma starýma kamenama a z toho vedla taková krásná mosazná hubice a z toho tekla čistá voda. No prostě kde je dneska ta voda. Vždyť ty Řepy byly podmáčený. Mě mrzí prostě, vždyť mohli nechat tu studánku, ty paneláky mohli postavit, ale tu studánku vlastně obházet, nechat ji tam. Udělat tam dvě tři lavičky. Bylo by to krásný. My jsme tam jako děti chodili s bandaska a nosili jsme vodu domů. Maminka si z toho pak dělala čaj, protože ta voda byla opravdu dobrá. Všechno se zničilo těmi paneláky, ale samozřejmě ty lidi potřebovali bydlet.“¹⁹⁵

Nutno však zmínit, že se řepský spolek Komunitní zahrada Řepy, který tvoří převážně nově přistěhovalí obyvatelé Řep, na sklonku roku 2021 zasloužil o vysazení lípy nové. Vysazena byla právě na počest lípy stoleté.

Obrázek 9 Stoletá lípa – dnes a tehdy

Zdroj: Soukromý archiv pamětníka Jozefa.

¹⁹⁵ Rozhovor s paní Vlastou, 16. 10. 2021.

Jak již bylo zmíněno, Řepy vyrostly na vodě. Nacházelo se zde nespočet rybníků, z nichž dodnes zůstal pouze jeden – rybník Prasečák kousek za Domovem sv. Karla Boromejského. Jedním z těch výraznějších rybníků byl rybník na návsi u kostela sv. Martina a rybník před klášterem, který místní nazývali „Kubišťák“. Na jeho místě dnes najdeme Penny Market. Na Kubišťák vzpomínal například pan Zdeněk:

„No a tohle byl, co je tady Penny Market, tak to byl rybník Kubišťák, což je na těch fotkách od Jardy asi taky vidět. No tak to se ještě vždycky plavili koně, když šli domů. To se projelo i s vozem, protože tam je, tam byl metr vody, tak tam koně byli po břicho, aby se koně a ten vůz opláchli. No a tam se tady od těch stromů vyjíždělo, a tam z druhé strany, u toho baráčku, to se sjíždělo. No to už je dávno, no.“¹⁹⁶

Pro obyvatele starých Řep hrál důležitou roli rybník Průhon, který musel ustoupit výstavbě sídliště a na jehož místě dnes najdeme panelové domy. Dle pamětnických reflexí na něm mnoho generací takřkajíc vyrostlo. Děti se zde učily plavat, v zimě bruslit. Pro místní obyvatele plnil funkci místa odpočinku a rekreace.¹⁹⁷

„A tamhle Průhon. Přesně vím, jak je malé Tesco, tak tam byl rybník. To bylo naše Eldorado. Já jsem se tady narodila ve staré zástavbě a bydlím tam do dneška. A tenkrát býval sníh a býval led a já v těch šlajfkách jsem chodila k tomu Průhonu, kde jsme bruslili.“¹⁹⁸

Dle pamětnických reflexí můžeme říct, že výstavba sídliště Řepy velmi ovlivnila a změnila jejich původní podobu k nepoznání. Na místo polí, luk, rybníků a studánek stojí panelové domy, parkoviště a obchody. Ze zelené džungle se stala džungle betonová. Ne všechny změny však byly negativní. Na některé se místní obyvatelé dokonce těšili. Velmi kvitovali například investiční akce jako zavedení městské dopravy, výstavbu kanalizace, vodovodu či zavedení telefonního spojení.

¹⁹⁶ Rozhovor s panem Zdeňkem, 15. 10. 2021.

¹⁹⁷ HÁJEK, Jaroslav. *Řepy krásné, Řepy mé*. Praha: Galerie EfEf, 2018. s. 129-130.

¹⁹⁸ Rozhovor s paní Marií, 07. 10. 2021.

5 Zhodnocení výsledků

Řepy bývaly zemědělskou vesnicí, ve které byl znatelný venkovský způsob života až do druhé poloviny 20. století, kdy se začal v důsledku několika faktorů vytrácet a přeměňovat na způsob městský. Ačkoliv Řepy bývaly do roku 1968 jakýmsi předměstím hlavního města a někteří místní obyvatelé byly s Prahou v úzkém kontaktu zejména kvůli pracovním příležitostem, studiím či jiným každodenním potřebám, řepský život tím nebyl významně ovlivněn a plynul si dál svým tempem.

K tomu, abychom dostali co nejucelenější obraz o vývoji každodennosti a řepské společnosti, je nezbytné nastínit dobu před rokem 1948. Bývalá vesnice byla víceméně soběstačná. Mnoha svým obyvatelům zajistila obživu, ať už to bylo při místních statcích a zemědělské výrobě nebo dalších ekonomických činnostech. Mnoha řepským občanům poskytla obživu také významná prvorepubliková firma JASO, zabývající se výrobou zámků. Ti, kteří nenašli zaměstnání přímo v obci, dojížděli do obcí okolních, případně do hlavního města. V Řepích byla poměrně dobrá občanská vybavenost. Místní měli vlastní školu, obchody, ve kterých sehnali vše potřebné pro uspokojení základních lidských potřeb a také základní lékařskou péči. Značným požitkem řepských obyvatel nebyla pouze práce, protože jak někteří pamětníci reflektovali, lidé se tehdy potřebovali navzájem. Byl to i bohatý spolkový život, který se věnoval kultuře, sportu či jiným zájmovým a prospěšným činnostem. Velký význam pro řepské obyvatele mělo například ochotnické divadlo, do kterého byly mnohdy zainteresovány celé rodiny i s dětmi. Fungovala zde značná společenská participace veřejnosti a existovala silná sociální sounáležitost mezi obyvateli vsi. Viditelné bylo prolínání dvou aspektů každodennosti, tedy prolínání pracovního a osobního života. Fungovala zde také rodová tradice. V Řepích žily rozšířené rodiny vyskytující se zejména okolo místních hospodářství a živností, které se předávaly z generace na generaci. Běžné bylo mezigenerační soužití. Můžeme tak říct, že soudržnost řepských obyvatel přetrvávala na základě rodových, příbuzenských a sousedských vztahů. Diferenciace sociální struktury nebyla tak výrazná a skupinový život jevil známky neformálního charakteru. Znatelná byla také sociální kontrola díky fungující místní informační síti, která vyplývala z osobní znalosti všech navzájem.

Rok 1948 a s tím přicházející proměna vládního režimu znamenala značný zásah do každodenního života nejen řepských obyvatel. Změny v té době přinesla prosazovaná idea

kolektivizace a společného družstevního hospodářství. Československo se tak stalo na několik let zemí bez soukromého podnikání. Lidé přišli o živnosti, svá hospodářství, docházelo k záboru domů. Ti, kteří o své domovy nepřišli, mohli například ve své činnosti pokračovat jako řadoví pracovníci pod jednotným zemědělským družstvem. Pro malé živnosti pak existovaly výjimky v podobě udělených licencí místními úřady. Jednalo se především o profese hostinských či kadeřníků. Zásahy byly jak ekonomické, tak společenské. V důsledku zestátnování a záboru domů byly narušeny také rodové tradice. Mladší generace navíc začali čím dál častěji využívat pracovních i kulturních příležitostí mimo obec. Do čela zemědělských družstev se začali dostávat lidé z okrajových pozic v sociální hierarchii a naopak ti, kteří byli do té doby vlivnými osobami podílejícími se na veřejném životě, se stali občany bez významu. Výrazně poznamenán byl také spolkový a kulturní život, který měl funkci odpočinku, odreagování se od každodenní práce a také utužování sociálních vztahů v rámci komunity. Mnoho spolků bylo zrušeno. Zakázáno bylo také slavení církevních svátků, přestaly se konat masopusty či posvícení. Veškerý kulturní život ale nevymizel a společenské aktivity se přeorientovaly na drobné a společensky nevýrazné akce, jako byly taneční zábavy a karnevaly. Svoji kontinuitu si udrželo ochotnické divadlo, které se po roce 1948 zařadilo pod Divadelní spolek Osvětové besedy Řepy, později Divadelní spolek Osvětové besedy Řepy-Liboc. Důležitou funkci plnily také místní hospody. Nebyly pouze místem setkávání v rámci společenského života, ale byly také místem, kde se dojednávaly různé dohody a vzájemné výpomoci. Vztahy mezi řepskými obyvateli měly stále spíše neformální charakter. Lidé se mezi sebou navzájem znali a komunikovali spolu na základě dlouhodobých sousedských vztahů.

Od druhé poloviny 20. století v Praze vrcholila bytová tíseň, která byla řešena výstavbami rozsáhlých bytových komplexů na volných prostranstvích po obvodu města. Bylo tedy nutné postupné rozšiřování Prahy, a tak se i Řepy v roce 1968 staly její součástí. Dle pamětnických reflexí se bezprostřední změny po připojení neudály. Nutno však podotknout, že v tu dobu se jejich myšlenky ubíraly směrem k okupaci Československa. Zprvu docházelo k drobným změnám, jako sladění řepské topografie s pražskou či výměna dokladů. Později se začala zlepšovat i občanská vybavenost ve formě vybudování kanalizace, zavedení vodovodu nebo posílení městské hromadné dopravy, která poskytla zejména lepší spojení s hlavním městem. Postupně začalo docházet k odlivu místních obyvatel, zejména mladých generací, které se stěhovali za příležitostmi mimo obec.

Vytrácel se také řepský kulturní a společenský život. Spolková činnost se změnila na formální nebo zaměřenou na odbornou, zájmovou bázi a jejich širší sociální, společenské vazby mizely. V Řepích si svoji důležitost nadále zachovaly sportovní aktivity, zejména fotbal. Lidé také začali častěji využívat možností, které jim hlavní město nabízelo. Díky tomu mizela i venkovská lidská rázovitost. V 70. letech 20. století byly zveřejněny plány výstavby sídlištního komplexu v Řepích, které by značně narušily místní prostředí. To zapříčinilo zvýšení migrace místních obyvatel.

V 80. letech 20. století započala výstavba velkého sídlištního komplexu, která s sebou nesla zásadní demografické změny, ale také změny samotného rázu Řep. Pole, louky a rybníky se proměnily v beton a panelové domy. Z původního řepského obyvatelstva se stala minorita, která byla převážena majoritou nově přichozích, zejména městských obyvatel, přinášejících s sebou uspěchaný a anonymní způsob života. U nově přichozích ze začátku nedocházelo k velkým snahám integrace do místní společnosti. Vztahy navazovaly zejména se svými sousedy ze stejného panelového domu nebo pouze ze stejného vchodu. Minimální participaci ve zdejším společenském životě informátoři vysvětlovali životním stylem, kdy přes den odjeli za prací či jinými činnostmi mimo Řepy a domů se vrátili pouze přenocovat. Svoji vlastní komunitu si vytvořili rodiče s dětmi, kteří spolu navazovali kontakty zejména díky školám a školkám. Veškeré dění se začalo přesouvat do oblasti sídliště, ať už to byly obchody, školy či zdravotnická zařízení. Volný čas lidé trávili především mimo oblast Řep. Z původního obyvatelstva a nově přichozích se staly dvě odlišné komunity, které mezi sebou významně neinteragovali. Mladší generace původního obyvatelstva byla přizpůsobivější a dokázali se lépe integrovat do nově vzniklého městského prostředí. Ti starší však cítili křivdu z narušení sociálního prostředí jejich obce a s čímkoliv, co bylo spojené se sídlištěm a jeho obyvateli, nechtěli mít nic společného. Starší generace tak musely vymřít, aby mohlo dojít ke splynutí obou komunit.

Po roce 1989 a uvolnění režimu se do řepských končin začal postupně navracet kulturní a společenský život, o který se ve velké míře zasloužilo sdružení Společnost pro obnovu řepských tradic. Sdružení bylo založeno starousedlíky, kteří zažili život před připojením k Praze. Jejich cílem bylo a dodnes je propojení původních řepských obyvatel s těmi nově přichozími a boj proti anonymnímu životu. Spolu s dalšími spolky a institucemi usilují o utváření prostorů k setkávání, navazování sociálních kontaktů a utužování sousedských vztahů. Dle pamětnických reflexí tyto aktivity fungují

a napomáhají nejen nově příchozím s integrací do řepské komunity. Spolu se starousedlíky se dnes do komunitních činností začleňují i lidé ze sídliště, kteří ze své iniciativy kupříkladu založili spolek Komunitní zahrada Řepy.

Zajímavý byl také rozdílný vývoj mezi dolními Řepy a Bílou Horou. Zatímco před připojením k Praze se dolní Řepy považovaly za vesnici, Bílá Hora nikoliv. Rozdíly byly nejen urbanistické – v dolních Řepích byly statky, domy a pole, na Bílé Hoře byla vilová zástavba. Rozdíly byly viditelné také ve vztahu obyvatel k hlavnímu městu. Bělohoráci byly, oproti dolnořepským, s hlavním městem více spjati jednak díky tramvajím, které sem byly z Břevnova protaženy ve 30. letech 20. století a také proto, že do hlavního města dojížděli do škol, obchodů a více za prací. Od 80. let se vývoj obrátil. Změna z venkovského způsobu života na městský byla díky výstavbě sídliště a přílivu nového obyvatelstva viditelnější v dolních Řepích. Bílá Hora je od sídliště více vzdálená, proto se jí velká vlna migrace nového obyvatelstva tolik nedotkla a celý vývoj bělohorského obyvatelstva byl pozvolnější. V dnešní době obyvatelé Bílé Hory život nepřipodobňují životu ve městě, ale spíše životu na vesnici. Ačkoliv nemůžeme hovořit o životu v pospolitosti, sousedské vazby jsou zde užší, než v oblasti dolních Řep a sídliště, dokonce zde stále existuje sociální kontrola ve formě „sousedské hlídky“.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo postihnout pamětnické reflexe územních proměn Řep a jejich vlivu na každodennost místních obyvatel od druhé poloviny 20. století. Aby bylo cíle dosaženo, byla v kapitole zabývající se metodikou stanovena výzkumná otázka a podotázky. Taktéž zde byly popsány užívané výzkumné metody a reflektováno jejich použití autorkou práce v praxi – jednalo se o metodu orální historie a kvalitativní obsahovou analýzu archivních tištěných a internetových dokumentů.

Teoretická část práce se věnovala základním pojmům a konceptům souvisejících s tématem práce. Jednalo se o – paměť a vzpomínání, proměny chápání společnosti, sociální prostředí, sociální kapitál, sociální klima, mezilidské vztahy a interakce a každodennost. Empirická část práce byla věnována vlastnímu výzkumu autorky, založenému na orálně historických rozhovorech doplněných o obsahovou analýzu dokumentů. Nejprve byl představen historický exkurz zkoumané lokality spolu se základním demografickým vývojem a pomístním rozdělení území Řep. Následovaly kapitoly věnující se reflexi každodenního života místních obyvatel a přiblížení jejich jednotlivých aspektů, jako jsou pracovní příležitosti, občanská vybavenost, škola, volný čas a místa setkávání a sousedské vztahy. Poslední kapitoly se věnovaly percepci vztahů mezi původním obyvatelstvem a nově přichozími a urbanistickým změnám přicházejících s výstavbou sídliště.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že Řepy byly před připojením k Praze víceméně samostatnou vesnicí, která svým obyvatelům poskytovala zdroj obživy, práci, ubytování, výchovu a kulturní život. Zdejší soužití neslo znaky pospolitosti. Docházelo k prolínání pracovního a soukromého života. Lidé mezi sebou měli užší vazby, významnou roli hrála rodová tradice, existovala sociální kontrola. Soudržnost řepských obyvatel vycházela především z rodových, příbuzenských a sousedských vztahů. Každý znal každého a lidé mezi sebou jednali tváří v tvář. Po připojení k Praze docházelo k postupnému oddělování pracovního a osobního života. Lidé začali žít více anonymně a individualisticky. Vytrácely se počty osobních vztahů a sociálních kontaktů. Život v původně zemědělské oblasti se díky vlivu nejprve pozvolné difuzi městských prvků začal proměňovat z venkovského způsobu života do moderní městské společnosti. Proměna byla dokončena výstavbou sídliště a přílivem několika tisíců nových obyvatel, kteří s sebou přinesli městský způsob

života a stali se majoritní skupinou řeptského obyvatelstva, do které se minorita původních obyvatel postupně začlenila.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

ASSMANN, J. *Kultura a paměť: Písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*, 2001.

BEDNÁŘ, Vojtěch. *Sociální vztahy v organizaci a jejich management*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 224 s. Psyché (Grada).

BERGER, P. L. A LUCKAMM, T. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*, 1999.

BERGSON, H. *Vývoj tvořivý*, 1919.

BERNARD, J. 2006. *Sociální integrace přistěhovalců z velkoměsta na vesnici v České republice a v Rakousku*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review 42 (4).

CRAIB, Ian. *Modern Social Theory*. 2nd Edition. Routledge, 1992.

DURKHEIM, É. *Pravidla sociologické metody*, 1926.

DURKHEIM, Émile. *Společenská dělba práce*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, 375 s.

FERENČUHOVÁ, Slavomíra. *Sociologie města 20. a 21. století*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s.

HÁJEK, Jaroslav a Jiří SVOBODA. *Kniha o Řepích*. Praha: MILPO MEDIA, 2006.

HÁJEK, M. *Čtenář a stroj: vybrané metody sociálněvědní analýzy textů*, 2014.

HALBWACHS, M. *Kolektivní paměť*, 2009.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 258 s.

JAZBINSEK, Dietmar. *The Metropolis and the Mental Life of Georg Simmel: On the History of an Antipathy*. 2003.

JORDAN, B. *Úvod k pracím projektu Samisebe*. In: KONOPÁSEK, Z. ed. *Otevřená minulost: autobiografická sociologie státního socialismu*, 1999.

KUČERA, Antonín. *Tisíc let obce Řepy (993–1993)*. Praha: MNV v Praze 6 – Řepích, 1990.

- KUSÁ, Z. Problém pravdivosti informací v životopisných rozprávaniach. *Genealogicko-heraldický hlas* 5, 1995, (2).
- LIN, Jan a Christopher MELE. *The Urban Sociology Reader*. 2nd Edition. Routledge, 2013.
- LINHARTOVÁ, Michaela. *Řepy v proměnách čau*. Praha: Městská část Praha 17.
- MACHOVÁ, Barbora. *Bitovo. Každodenní život v makedonských horách*. Brno: Masarykova univerzita, 2016.
- MASŁOWSKI, N. a ŠUBRT, J. *Kolektivní paměť: k teoretickým otázkám*, 2014.
- OUŘEDNÍČEK, Martin, TEMELOVÁ, Jana (eds.). *Sociální proměny pražských čtvrtí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 302 s.
- PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru*. Praha: Karlova Univerzita.
- PETRUSEK, Milan a kol. *Dějiny sociologie*. Praha: Grada Publishing, 2011.
- POTOČNÝ, T. (2006): *Lidé na okraji. Případová studie satelitního městečka*. Ivris Working Papers 06/01, Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti, Fakulta sociálních studií Masarykovy Univerzity.
- POSPĚCH, Pavel a kol. *Vynalézání venkova v ČR po roce 1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CKD), 2011.
- PULDOVÁ, P. (2006): *Vliv suburbanizace na změnu sociálního prostředí v zázemí Prahy*. Magisterská diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, Praha.
- RICOEUR, P. *Paměť a historie, zapomnění*, 2013.
- SEDLÁČEK, August. *Místopisný slovník historický Království českého*. Praha: Bursík & Kohout v Praze, 1909.
- SEDLÁK, P. Každodennost jako předmět a koncept dějepisného poznání. *Soudobé dějiny*, 2013.
- SÝKORA, Luděk a Roman MATOUŠEK. *Sociální kapitál a teritorialita sociálních sítí*. Praha: Karlov Univerzita.
- ŠPAČKOVÁ, Petra. *Sociální prostředí a lokální komunity: město, suburbium, venkov*. Praha, 2011. Disertační práce. Univerzita Karlova.
- ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, 382 s.

TÖNNIES, Ferdinand. *Community*. New Brunswick, N. J., U.S.A.: Transaction Books, orig. 1957, xxvi, 298 p.

VANĚK, M., a P. MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: Teorie a praxe orální historie*. 2., přepracované a doplněné vydání. 2015.

Velký sociologický slovník. I. díl, A-O. Praha: Karolinum, 1996.

7.2 Periodika

HÁJEK, Jaroslav. Zámky z Řep znali v celé Evropě. *Řepská sedmnáctka*. Praha: Městská část Praha 17, 05/2011n. 1., **17**.

HÁJEK, Jaroslav. Poslední národní dožínky. *Řepská sedmnáctka* [online]. Praha: Městská část Praha 17, 2010, **16**. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/17_repy_0708_2010.pdf.

HÁJEK, Jaroslav. Řepské posvícení, aneb svátek všech Martinů. *Řepská sedmnáctka* [online]. Praha: Městská část Praha 17, 11/2007n. 1., **13**. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/17_repy_11_07internet.pdf.

Ono to funguje! *Řepská sedmnáctka* [online]. Praha: Městská část Praha 17, 12/2010n. 1., **16**. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/17_repy_12_2010.pdf.

Řepská pasáž. *Řepská sedmnáctka*. Praha: Městská část Praha 17, 02/2011n. 1., **17**.

ŠTĚTINOVÁ, Ivana. Komunitní zahrada v roce jedna. *Řepská sedmnáctka* [online]. Praha: Městská část Praha 17, 01/2021n. 1., **27**. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.repy.cz/system/files/files/%C5%98epsk%C3%A1%20sedmn%C3%A1ctka%20%C2%20leden%202021.pdf>.

7.3 Elektronické zdroje

Archiv. Český úřad zeměměřičský a katastrální [online]. [cit. 2021-10-1]. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>.

BOURDIEU, P. 1986. „The forms of capital.“ in Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education, ed. by Richardson, J. New York: Greenwood. Pp 241-258. [online] [cit. 2015-07-08] Dostupné z: <http://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-formscapital.htm>.

Česká asociace orální historie: Czech Oral History Association [online]. [cit. 2021-8-29]. Dostupné z: <http://www.coha.cz/o-nas/>.

Domov sv. Karla Boromejského Praha-Řepy. Sestry Boromejky [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.boromejky.cz/domov-repy>.

Dotazníkové šetření v roce 2009: 13.4.2009 / Průzkumy a šetření. Člověk v tísní [online]. [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/pruzkumy-setreni/dotaznikove_setreni_2009.pdf.

Garáže Dejvice a Řepy. Pražské autobusy [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: http://www.autobusy.org/clanky/dejvice_repy/.

Geografické celky: Praha-Řepy. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=geo&id=7588>.

Historie Globusu. Globus [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.globus.cz/praha-zlicin/o-globusu/historie-a-soucasnost.html>.

Kulturní akce v Domově sv. Karla Boromejského. Domov sv. Karla Boromejského [online]. [cit. 2021-11-14]. Dostupné z: <https://www.domovrepy.cz/index.php/proverejnost/kulturni-akce>.

LAZÁRKOVÁ, Marie. Platnost modelu hierarchie potřeb dle A.H.Maslowa u pacientů v terminálním stádiu – potřeba jeho modifikace pro výuku ošetřovatelství. *Paidagogos* [online]. 2017, 2016(2) [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <http://paidagogos.net/issues/2016/2/article.php?id=12>. Mateřské centrum Řepík [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://mc-repik.webnode.cz/kdo-jsme/>.

Metropole Zličín [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.metropole.cz/centre>.

MUSIL, Libor. Sociální prostředí: Social environment [online]. Masarykova Univerzita [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fss/podzim2019/SPRb1101/um/um/socialni_prostredi.pdf?lang=en.

OC Řepy [online]. [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.ocrepy.cz/o-centru/>.

OUŘEDNÍČEK, Martin a Jana TEMELOVÁ. Současná česká suburbanizace a její důsledky [online]. 2008 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>.

Řada rodin přišla ze dne na den o všechno. V roce 1948 komunisté naplno rozpoutali znárodnování. Česká televize [online]. 28. 04. 2018 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2460688-rada-rodin-prisla-ze-dne-na-den-o-vsechno-v-roce-1948-komuniste-naplno-rozpoutali>.

Sbor dobrovolných hasičů Praha 17 - Řepy [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <http://www.sdhrepy.cz/index.php/historie>.

SOUKUP, Tomáš. Demografická studie: MČ Praha 17 [online]. Praha: Výzkumy Soukup, 2013 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.repy.cz/system/files/files/Demograficka_studie_s_prognozou_vyvoje_MC_Praha_17.pdf.

Soukromá střední umělecká škola designu [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.skoladesign.cz/kontakt-skola/>.

STINGL, Tomáš. Podnikatelem za totality. Euro.cz [online]. 15. 11. 2004 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/podnikatelem-za-totality-872890>.

ŠILHÁNOVÁ, Hana. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.: Sociologická encyklopedie [online]. 2017 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Prost%C5%99ed%C3%AD_soci%C3%A1ln%C3%AD.

ŠPAČEK, Ondřej. Podoby sousedství – prostorové, fyzické a sociální determinanty. Praha, 2008. Dostupné také z: <http://iss.fsv.cuni.cz/>. Výtah z disertační práce. Univerzita Karlova.

Soubory: Sokol / SDO / SČSP / OB. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=4224>.

ŠUROVSKÝ, Jan. Tramvají na Bílou Horu se jezdí již přes sedmdesát let. Šestka [online]. Praha, 2009 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <http://www.sestka.cz/2009/4/tramvaji-na-bilou-horu-se-jezdi-jiz-pres-sedmdesat-let>.

TJ Sokol Řepy [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://www.fotbalrepy.cz/klub/>.

Veřejný rejstřík a Sběrka listin. EJustice [online]. [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: [https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-\\$firma?p%3A%3Asubmit=x&.%2Frejstrik-%24firma=&nazev=Motorlet%2C+Z%C3%A1vod+Jana+%C5%A0vermy%2C+n%C3%A](https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-$firma?p%3A%3Asubmit=x&.%2Frejstrik-%24firma=&nazev=Motorlet%2C+Z%C3%A1vod+Jana+%C5%A0vermy%2C+n%C3%A)

1rodn%C3%AD+pod&ico=&obec=&ulice=&forma=&oddil=&vložka=&soud=&polozek=50&typHledani=STARTS_WITH&jenPlatne=VSECHNY

Vývoj pražské samosprávy: C. Městská správa a stavební rozvoj Prahy v období 1784–2000. Archiv hlavního města Prahy [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <http://www.ahmp.cz/index.html?mid=46&wstyle=0&page=page/docs/vyvoj-prazske-samospravy-II-C.html>.

WIRTH, Louis. Urbanism as a way of life. The American Journal of Sociology. [online]. 1938, [cit. 2021-01-29]. Dostupné také z: http://www.unileipzig.de/~sozio/mitarbeiter/m19/content/dokumente/614/Wirth_1938.pdf.

7.4 Zákony a normy

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 131/2000 Sb. In: Zákon o hlavním městě Praze. 2022, 39/2000. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-131>.

7.5 Archivní prameny

Státní okresní archiv Praha – venkov, Archiv obce Řepy (1920-1945), Místní národní výbor Řepy; MNV Řepy; úřad místní lidové správy a přenesené státní správy; Karton č. 1.

ŠMILAUEROVÁ EVA: ARCHIV OBCE ŘEPY, 1920–1945 (1950). Inventář, 1960, s. 4, ev. č. 19.

7.6 Orální prameny

Rozhovor s paní Annou, 13. 08. 2021

Rozhovor s panem Vladimírem, Praha, 10. 08. 2021

Rozhovor s paní Jaroslavou, Praha 13. 08. 2021

Rozhovor s paní Danielou, Praha 03. 10. 2021

Rozhovor s paní Marií, Praha 07. 10. 2021

Rozhovor s panem Jozefem, Praha 07. 10. 2021

Rozhovor s paní Janou, Praha 10. 10. 2021

Rozhovor s paní Dagmar, Praha 10. 10. 2021

Rozhovor s paní Romanou, Praha 10. 10. 2021

Rozhovor s manželou, Praha 11. 10. 2021

Rozhovor s panem Zdeňkem, Praha 15. 10. 2021

Rozhovor s paní Vlastou, Praha 16. 10. 2021

Rozhovor s paní Miroslavou, Praha 21. 10. 2021

8 Přílohy

8.1 Fotodokumentace zkoumané oblasti

Příloha 1. 1 Kostel sv. Martina ve 30. letech 20. století a v roce 2003

Příloha 1. 2 Pohled na Klášter sv. Karla Boromejského v první polovině 20. století a v roce 2003

Příloha 1. 3 Pohled na tehdejší rybník Průhon v polovině 20. století a v roce 2003

Příloha 1. 4 Pohřeb v 50. letech 20. století – smuteční průvod

8.2 Ostatní dokumenty

Příloha 2. 1 Výstřížek reklamní části řepských živnostníků

Truhlářství stavby a nábytku Josef Trávník dříve Jaroslav Fryje v Řepích		Pánské a dámské kadeřnictví JOSEF CZWARTYNSKI ŘEPY - u Helebrantů Barvení — Odbarvování — Trvalá ondulace —	MUDr. ALOIS POKORNÝ v ŘEPÍCH • Ordínuje: 8—10, 14—15 • ZUBY: Středa, Sobota: 15—19
Závod zámečnický Fr. Mandys Bílá Hora (pod kostelem) Pošta 54	NAVŠTIVTE ČECHOVU RESTAURACI NA BÍLÉ HOŘE Smíchovský Staropramen OBĚDY - VÍNA - LIKÉRY	Sokolovnu v Řepích vymaloval a i Váš byt odborně vymaluje Franta Vajtr Hořelice-Dušníky	Levně Vás odstěhuje V. Viček Bílá Hora (prctí, ostalo)
		MASO — SÁDLO — LŮJ levně koupíte u V. Hejduka v Řepích	Truhlářství stavby a nábytku Vlastimil Fiala Řepy 270, u potr. drah

Strana 4. HLASATEL Ročník 1938

Z místních spolků

Místní osvětová komise v Řepích připravuje společnou oslavu narozenin presidenta republiky Dr. E. Beneše. Žádám proto všechny spolky a organizace, aby vyslaly své zástupce do schůze v sobotu 9. dubna v 7 hodin večer v obecní škole, kde budou dány potřebné informace a stanoven podrobný program.

F. Mašek,
předseda M. O. K.

Odbor církve československé pro Řepy-Zličín koná ve škole v Řepích každou druhou neděli v měsíci

BOHOSLUŽBY,

kteří vykonává br. farář Jaroslav Valenta. Žádáme bratry a sestry, aby se vždy v božím počtu na tyto bohoslužby dostavovali, které se odhávají o půl 2 hodině odpolední.

Všecké informace ohledně čl. církve podá ochotně br. František Hrdina, důvěrník pro Řepy a br. J. Vrzán, důvěrník pro Zličín.

Informace a obřady, které žádáte, ohlašte včas, aby se předešlo všem možným stížnostem.

František Hrdina,
důvěrník.

Knihy z obecní knihovny v Řepích půjčují se každý pátek od 4 hodin ve škole (1. patro).

Obecní škola v Řepích uspořádá ve dnech 21. a 22. května u Sokolovně Slavnostní abecední a příležitostní nástavby školní budovy a na oslavu 20letí Čsl. republiky. Ve škole bude Výstava žákovských prací. (Podrobnější zpráva v příštím čísle.)

Braerstvo v Řepích uspořádá v Řepích koná schůzi v úterý v neděli 3. dubna v 8, v 9 hod. dopol. u Školy.

Víte, že...

... u nás v Řepích je 29 spolků a korporací, které se ještě nikdy na výzvu Osvětové komise všechny nesešly?

... máme u nás 88 důstojníků, gářišů a poddůstojníků, kteří navštěvují kurz branné výchovy v Hostovicích?

... Tylova družina sehraje 9. dubna v rest. „u Auťadů“ operetu „Ujezdské kasárny“?

... Slavoj Řepy sehraje 7. května operetu „Bendejský dragouni“ v obsazení, jaké jest možno v Řepích nejlepší?

... všechny složky Sokola jsou s nácvikem sletových prostných hotovy a nyní přikročí k přesnému propracování?

... nemáte nikdy zapomenout na datum, kdy váš spolek odbývá řádné schůze a do těchto se dostavovat!

Jaký je rozdíl mezi Rakouskem a „Hlasatelem“?
???

Žádný. Oba zašly 12. března.

(Z ústřížku na Hlasatele, který 12. března vyšel.)

Jak navštívit veletrh a příjemně se pobavit úplně zdarma Vám bezplatně poradí (adresa v redakci).

Visací zámky a ruční vrtáčky „JASO“
vyrábí Studnička & Obrdlík,
Řepy u Prahy.

Zvukové bio Sokol

srdečně Vás všechny zve na tyto krásné filmy:

Středa 8. dubna ve 4 hod. odpo. a v 8 hod. več.
Kanadská palerčata ve filmu:
Venkovský lékař
Jedinečná hříčka přírody: film plný nápětí a humoru.
Mládeži přístupno.

Sobota 9. dubna v 8 hod. več.
Neděle 10. dubna ve 4. a v 8 hodin več.
Veselý český film:
Děvčátko z venkova
ve kterém hrají: Ferbasová, Nedošínská, Futurista, Sparger.
Mládeži nepřístupno.

Středa 13. dubna v 8 hod. več.
Zanikající svět a krásná malejských ostrovů ve filmu
Lovci lebek na Borneu
Ještě dnes ožívají na Borneu písně a poselství o Anji, synu náčelníka a jeho zapovězené lásce, krásné D. trokyni Iring, opravdové utálosti.
Mládeži nepřístupno.

Sobota 16. dubna v 8 hod. več.
Neděle 17. dubna ve 4. a v 8 hod. več.
Slavná tradice českého loutkaře M. Kepeckého opět ožívá v českém velkofilmu
Komediantská princezna
Ferbasová, Baerová, Pešek, Kohout, Korbelař.
Jímavý román lásky českého loutkaře.
Mládeži nepřístupno.

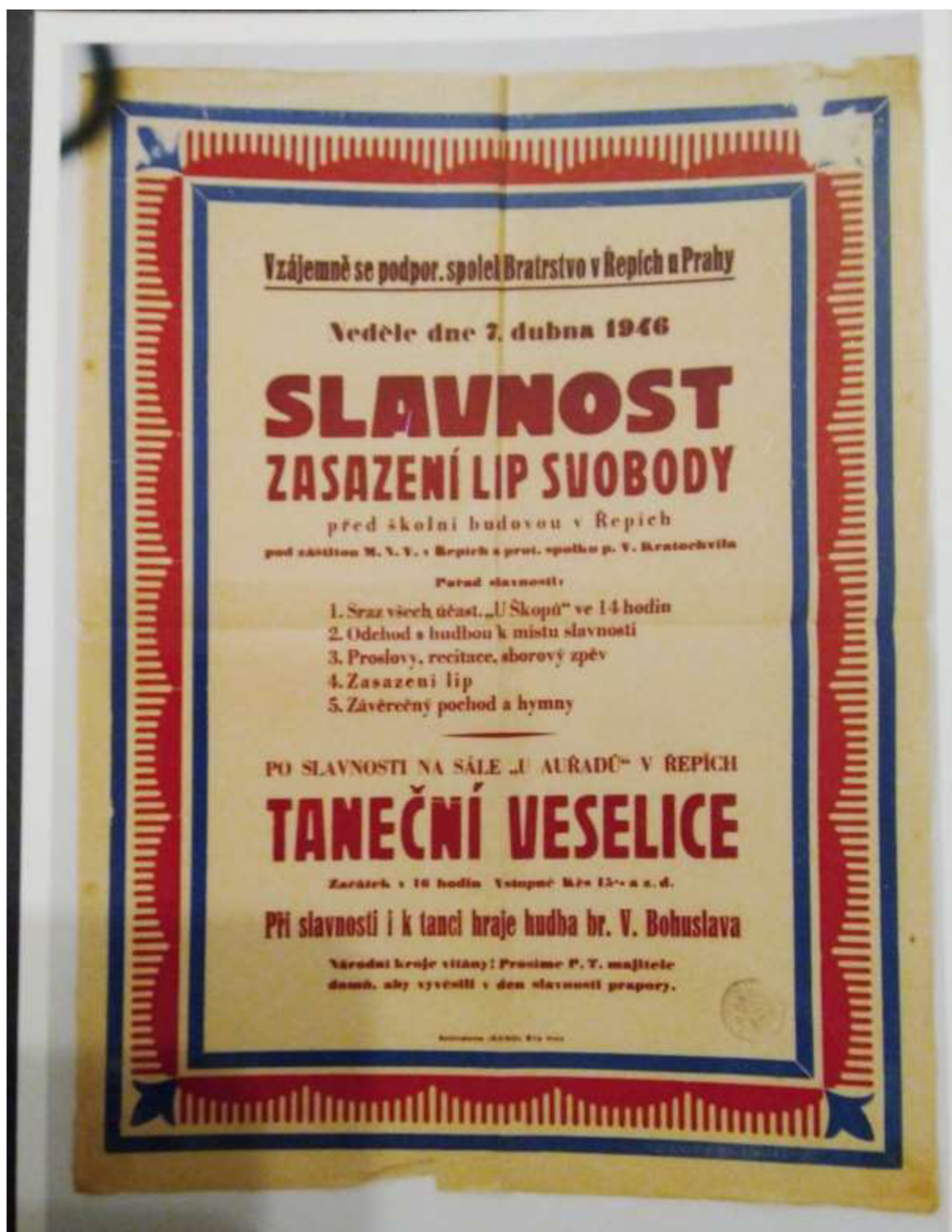
Pondělí (velikonoční) 18. dubna ve 4. a v 8 hod. več.
Představí se Vám malý Sabo a slon Kala Nag v překrásném velkofilmu
Miláček slonů
Napínavý exotický příběh, jehož podkladem je známá Kiplingova povídka.
Mládeži přístupno.

Středa 20. dubna v 8 hod. več.
Detektivní drama, plné nečekaných obrátů
Půlnoční Londýn
Vzrušující zápas detektiva Sabine s londýnským podsvětím.
Mládeži nepřístupno.

Sobota 23. dubna v 8 hod. več.
Neděle 24. dubna ve 4. a v 8 hod. več.
Nejkrásnější film poslední doby!
Celý v přírodních barvách!
Zahrada Allahova
Film byl pořízen miliónovými náklady a uvidíte jej v krásných barvách.

Středa 27. dubna v 8 hod. več.
Sensážní detektivní film:
Jde o můj život
Úchvatný film, který Vás zaujme od začátku až do konce.

Příloha 2. 3 Zvací leták na místní slavnost z roku 1946

Příloha 2. 4 Zvací letáky na místní kulturní akce

Kinosaal Rüben Dienstag, den 14. XII. 1943 - atery **SÁL BIO ŘEPY**

Bunte Folge Pestrý pořad

FÜR JEDEN ETWAS PRO KAŽDÉHO NĚCO

MITWIRKEND: Gesang — E. Ulrichová, T. Zachová, R. Bohuslav — zpěv (CENKUFF)
Gesangtrio — SLAVOJÁCKÁ TROJKA — zpěvní trio
Choutka, Čouhák, Tost
Aus dem Saale-Theater Gesangsquartett — **SETLERI** — zpěvní kvarteto se Saale-theater
Jazz-Orchester **V. BOHUSLAV** se svým jazzem

Anfang 1930 Uhr - Ende 2245 Uhr - Vorverkauf Josef Choutka resp. Prodprodej J. Choutka resp. - Zeitst. v. 1930 hod. - Kass. v. 2245 hod.
Nummer, Tisch-Nitapfen - Eintritt: K 10,- u. 12,- u. 3,- Jeder unregelmäßig Zeitlich unregelmäßig - Vstupné K 10,- u 12,- bez dárky - Časová stůj

Platzvermerk für die Silvesterfeier nimmt der Bote, Choutka entgegen Pro silvestrovský sátek přijímá silsonu: není rezervace Josef Choutka

SOKOLOVNA V ŘEPÍCH

V neděli, 11. listopadu 1934

Posvicenská zábava

Začátek o 3. hodině odpoł.
Vstupné Kč 5,- a zem. dávka

V pondělí, 12. listopadu 1934

Pěkná hodinka

Začátek o 4. hodině odpoł.
Vstupné Kč 6,- a zem. dávka

Po oba dny účinkuje hudba br. V. Bohuslava.